



T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

VELİNİN LİDERLİĞİ

Hazırlayan
Esra KARABAĞ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI

TOKAT-2007



T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

VELİNİN LİDERLİĞİ

Hazırlayan
Esra KARABAĞ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI

TOKAT-2007

VELİNİN LİDERLİĞİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 03/05 / 2007

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)	İmzası
Başkan: Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI
Üye: Doç. Dr. Sedat YAZICI
Üye: Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 25/06/2007 tarih ve 20/01 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Mühür
İmza

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(.../.../200...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

.....

İmzası

.....

TEŞEKKÜR

Kendimi yenilemek ve geliştirmek adına başladığım yüksek lisans öğrenimim süresince kendime, meslektaşlarıma, ilköğretim1. kademeye devam eden çocuklara ve velilerine bir ışık tutmak amacıyla bu çalışmayı hazırladım.

Çocuğun eğitim ve ğretiminde istenilen başarılı sonuca ulaşabilmek için, okul ile ailenin işbirliği yapması gerekmektedir. Okulların yardımı olmadan aileler, çocuklarını eğitemeyecekleri gibi, okullar da ailelerle işbirliği yapmadan öğrencilerini gerektiği gibi yetiştirezmezler. Eğitimin başarılı olması, okul ile ailenin işbirliği ve ailenin okula katılımı ile sağlanabilir.

Araştırmamın her aşamasında rehberliğini esirgemeyen, çalışmalarımı titizlikle inceleyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI' ya, yüksek lisans öğrenimim süresince düşüncelerinden ve önerilerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER'e, anketimin hazırlanmasına, uygulanmasına ve cevaplandırılmasına katkı sağlayan, okul yöneticilerine, öğretmenlere, benimle birlikte yüksek lisans öğrenimine başlayan arkadaşlarıma ve ğrenci velilerine teşekkür ederim. Karşılaştığım her türlü zorluğa rağmen, bana moral verip destek olan arkadaşım Hatice ÖZTÜRK'e sevgilerimi sunarım.

Teşekkrlerimin en özeli ise aileme. Her zaman yanımda olup, beni her konuda destekleyen, sabırları, anlayışları ve sevgileri için annem ve babam Nimet & Samet KARABAĞ'a, kardeşlerim Kübra ve Fatih'e sonsuz teşekkür ediyorum.

Bu çalışmaya katkısı olan herkese teşekkür ederim

Esra KARABAĞ

ÖZET

Eğitilmiş insan gücüne olan ihtiyacın artması ile birlikte okulların önemi de artmıştır. Ancak okulların tek başlarına başarılı olmaları ve kaliteli öğrenci yetiştirmeleri oldukça zordur. Bu kaliteye ulaşabilmek için velilerin etkin olarak eğitim sürecinde yer almaları gerekmektedir (Çetinkaya ve Gülmez, 1999). Bu nedenle okul ve aile etkileşimi ve işbirliği son derece önem taşımaktadır. Okullarda etkili eğitimi gerçekleştirebilmek için, okulların velilerle olan ilişkileri önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Tokat ili, merkez ilçesindeki ilköğretim okulu 1. kademedeki öğrenim gören öğrencilerin velilerinin okullarda liderlik özelliği gösterip göstermediklerinin tespit edilmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan araştırma tarama modelindedir. Araştırmada öncelikle araştırmacı tarafından literatür taraması yapılmış, uzman görüşleri de alınarak amaca uygun ölçme aracı geliştirilmiştir. Hazırlanan beşli likert tipi anket örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2006–2007 eğitim-öğretim döneminde Tokat ili, merkez ilçesindeki ilköğretim okullarından tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilen 380 öğrenci velisi oluşturmuştur. Anket yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde % ve frekans, tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) ve Kruskal-Wallis ‘ten yararlanılmıştır. Faktör analizi yapılarak anket maddelerinin tanımlanabilen faktör yükleri isimlendirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda; ilköğretim okulları 1. kademedeki velilerin ilköğretim okullarında moral, kalite, vizyoner liderlik özelliklerini sergiledikleri, öğretimsel, eğitimsel, gelişimsel, karizmatik liderlik özelliklerini sergilemedikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, veliler, velinin lideri.

ABSTRACT

Schools have gained importance with an increase in the need for educated manpower. But it is considerably difficult for schools to be successful and bring up qualified students by only themselves. Parents should actively take arts in the process of education in order to reach that quality (Çetinkaya and Sönmez 1999). Thus, interaction and cooperation between school and parents are extremely important. Relation with parents has great importance in schools to achieve effective education.

The goal of this research is to determine whether the parents of the students of first grade in primary schools in central Tokat have a tendency for leadership or not. The research to achieve this goal is done in scanning type. The researcher has done a literature scanning and developed a means of evaluation taking the authorities comments into consideration. A quintet likert type questionnaire has been prepared and carried out on sampling group. The sampling of the research were 380 parents chosen by easy sampling method from primary schools in central Tokat in 2006–2007 education and training year. Percentage (%), frequency, one-directional variance analysis (ANOVA) and Kruskal-Wallis testes were used in the analysis of the data obtained from questionnaires. The recognizable factor elements of questionnaire titles have been named by analysing factors.

The results of the research have shown that the parents of the students studying in first grades of primary schools have proved to be moral and qualified leaders with a good vision. On the other hand they failed in being an educational, training and developmental leaders.

Key words: Leadership, parents, parents of leader

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
PROBLEM.....	3
AMAÇ.....	3
ÖNEM.....	3
SAYILTILAR	4
SINIRLILIKLAR.....	4
TANIMLAR.....	4
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1.1. Liderlik.....	5
2.1.1.1. Liderliğin Tanımı.....	5
2.1.1.2. Liderlik Türleri.....	8
2.1.2 Veli.....	9
2.1.2.1 Velinin Tanımı.....	9
2.1.2.2 Veli Zorunluluğu	10

2.1.2.3. Aile Tanımları-Özellikleri.....	10
2.1.2.4. Velinin Görevleri.....	13
2.1.2.5. Velinin Eğitimdeki Yeri.....	14
2.1.3. Velinin Lideri.....	15
2.1.3.1. Velinin Liderinin Tanımı.....	15
2.1.3.2. Velinin Liderliğinin Gerekliliği.....	15
2.1.3.3. Velinin Liderinin Sahip Olduğu Tutum ve Beceriler.....	16
2.1.3.4. Velinin Liderlik Alanları.....	18
2.1.3.5. Velinin Liderinin Diğer Velilerden Farkı.....	19
2.1.3.6. Velinin Liderlik Rolü İle Velilik Rolü Arasındaki Farklılıklar.....	20
2.1.3.7. Lider Veli Yetiştir mi?.....	20
2.1.4. Okul Aile İşbirliği.....	20
2.1.4.1. Öğretmen-Veli İşbirliği.....	22
2.1.4.3. Okul Yönetimi-Veli İşbirliği.....	22
2.1.4.4. Aile Katılımının Etkileri.....	24
2.1.4.5. Ailenin Okula Katılımı Ve Desteğini Sağlama.....	25
2.1.4.6. Velilerin Okula Katılımını Engellenen Faktörler.....	27
2.1.4.7. Okul ve Veli İletişimi.....	28
2.1.5. Okul-Aile İşbirliğinin Resmi Boyutu.....	28
2.1.5.1.Okul-Aile Birliği.....	28
2.1.5.1.1. Okul Aile Birliğinin Amacı.....	30
2.1.5.1.2. Okul Aile Birliği'ne Üyelik.....	31
2.1.5.2. Öğrenci-Veli-Okul Sözleşmesi.....	31
2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	35

3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	44
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	44
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	44
3.3. ÖLÇME ARAÇLARI.....	45
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	46
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	47
4. BULGULAR VE YORUM.....	48
4.1. BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	48
4.2. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	55
4.3. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	74
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	120
5.1. ARAŞTIRMACILAR İÇİN ÖNERİLER.....	121
5.3. UYGULAYICILAR İÇİN ÖNERİLER.....	121
KAYNAKLAR.....	122
EKLER.....	130
ÖZGEÇMİŞ.....	136

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1. Aile Tanımları-Özellikleri.....	10
Tablo 3. 1. Örnekleme oluşturan okullar.....	45
Tablo 4. 1. Velilerin, öğrenciye yakınlık durumu.....	48
Tablo 4. 2. Annelerin yaş değişkenine göre dağılımı.....	49
Tablo 4. 3. Babaların yaş değişkenine göre dağılımı.....	49
Tablo 4. 4. Annelerin, annenin eğitim durumuna göre dağılımı.....	50
Tablo 4. 5. Babaların eğitim durumuna göre dağılımı.....	51
Tablo 4. 6. Velilerin çocuk sayısına göre dağılımı.....	52
Tablo 4. 7. Velilerin, ailenin ortalama aylık gelirine göre dağılımı.....	52
Tablo 4. 8. Annelerin, mesleğine göre dağılımı.....	53
Tablo 4. 9. Babaların, mesleğine göre dağılımı.....	54
Tablo 4.10. Velilerin, çocukluğun ve yetişkinliğin geçirildiği yere göre dağılımı.....	55
Tablo 4.11. Anket maddelerinin yüzde ve frekans dağılımı.....	56
Tablo 4. 12. Ankette en çok olumlu yığılma gösteren maddeler	70
Tablo 4.13. Ankette en az yığılma gösteren maddeler	71
Tablo 4.14. Velilerin öğrenciye yakınlık durumu değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	75
Tablo 4. 15. Annelerin yaşları değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik Özellikleri.....	78
Tablo 4.16. Babaların yaşları değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	82
Tablo 4.17. Annelerin eğitim durumu değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	86

Tablo 4.18. Babaların eğitim durumu değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	91
Tablo 4.19. Ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	95
Tablo 4. 20. Ailelerinin gelir düzeyi değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	99
Tablo 4.21. Annelerinin mesleği değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	104
Tablo 4. 22. Babalarının mesleği değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	108
Tablo 4. 23. Velilerinin çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yer değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri.....	113
Tablo 4.24. Faktör analizi sonuçları.....	116

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde “araştırma problemine”, “alt problemlere”, “sınırlılıklara”, “araştırmanın önemine” ve “bazı tanımlara” yer verilmiştir.

Dünyadaki yeni gelişmeler, otomasyon, teknolojiadaki hızlı gelişme, fen ve teknik ilerlemeler, güncel hayatımıza kattığı değişikliklerle bizleri, kurum ve kuruluşları değişime zorlamaktadır. Eğitimsel ve sosyal değişimlerin hızlanması, okul ile ailenin yakınlaşmasını zorunlu kılmaktadır.

Eğitim alanında, herkese büyük görevler düşmektedir. Bireylerin ve kurumların da eğitimin gelişmesine katkıda bulunmaları gereklidir. Yeni araştırmaların yapılması, elde edilen bilimsel verilerin uygulanması, Türkiye'nin geleceği açısından son derece önemlidir. Anne-baba, öğretmen ya da gençler gelişmeye açık olmak ve kendi bilgi düzeyini geliştirmeye çalışmakta; kurumlar ise eğitime ilişkin araştırmalar yapmak, yapılmakta olan araştırmaları desteklemek ve eğitime ilişkin gelişmelerin ilgililere aktarılacağı ortamlar oluşturmakla; eğitim alanında ilerleme seferberliğine katkıda bulunabilirler (Fındıkçı, 2004, s. 49).

Aile aynı zamanda okul öncesi bir eğitim kurumudur. Ailenin önemli görevlerinden birisi de çocuğu okula hazırlamaktır. Bir çocuğun okula hazırlanması demek, bedensel, zihinsel ve duygusal bakımdan belli bir olgunluğa erişmesi demektir. Genellikle aile eğitici, okul ise öğretici bir karaktere sahiptir. Öğretimde gösterilen başarı, bir dereceye kadar da ailenin eğitici etkisine bağlıdır. Okuldaki öğretim faaliyeti içerisinde yer alan karakter formasyonu ve vatandaşlık eğitimi, aile eğitiminin bir tamamlayıcısı olarak değerlendirilebilir (Akyüz, 1991).

Bireyin okulda diğer çocuklar ve öğretmeniyile ilişkilerinin temelinde, ailede tesis edilmiş bulunan diğer duygusal ilişkilerin yattığı görölmektedir. Aile, çocuğun okula başlamadan önceki hazırlık yeridir (Özoğlu, 1978). Ailede alınan eğitim ile okulda verilen eğitim birbirini tamamlar.

Anne-babalar çocuklarının gelişiminde, onlara yeni beceriler kazandırılmasında önemli bir role sahiptirler. Kendilerine güvenen, kendilerini ifade edebilen, kişiler arası ilişkilerde başarılı olan bireylerin yetişmesinde okul ile aile arasındaki işbirliği ve iletişim oldukça etkilidir. Yani kendisini ve duygularını nasıl ifade edeceğini, nasıl soru soracağını, karşısındaki kişiyi nasıl dinleyip anlayabileceğini, zor durumlarla nasıl başa çıkabileceğini öğrenen çocuk, kendisinden beklenen akademik becerileri de rahat bir şekilde geliştirebilir. Anne-babalar, eğitimcilere birlikte okul ortamı içinde çocukların kişisel, sosyal, zihinsel, duygusal ve akademik gelişimlerini desteklemek için çok temel role sahiptirler.

Okullarda, okul yönetiminin ve öğretmenlerin velilerden beklentileri genellikle çocuklara evde bir nevi öğretmenlik yapma, ödevlerini yaptırma, ders çalışmaya yöneltmedir. Eğitilmiş insan gücüne olan ihtiyacın artmasıyla birlikte okulların tek baslarına başarılı olmaları ve nitelikli bireyler yetiştirmeleri oldukça zordur. Eğitimde kaliteyi yakalayabilmek, öğrencilerin ihtiyaçlarını doğru belirleyebilmek ancak amacına uygun yapılan okul-aile işbirliği ile sağlanabilir. Bu durum okul ile ailenin gittikçe daha çok yakınlaşmasını zorunlu kılmaktadır. Okul aile ilişkileri bakımından ilköğretim okullarında velilerin eğitim öğretim ortamında ne kadar etkili olduklarını belirlemek eğitim sisteminin de etkili olması konusunda bizlere yardımcı olacaktır.

Yukarıdaki bilgilere dayalı olarak, bu araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki biçimde belirlenmiştir.

1.1. PROBLEM

İlköğretim okullarında 1. kademedede öğrenim gören öğrencilerin velileri ilköğretim okullarında liderlik özellikleri göstermekte midir?

1.2. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okulu 1.kademedede öğrenim gören öğrencilerin velilerinin okullarda liderlik özelliği gösterip göstermediklerinin tespit edilmesidir.

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Veliler, liderlik özelliklerini ne oranda göstermektedirler?
2. Velilerin gösterdikleri liderlik özellikleri öğrenciye yakınlığına, annenin-babanın yaşına, annenin-babanın mesleğine, cinsiyete, annenin-babanın eğitim düzeyine, sahip oldukları çocuk sayısına, gelir düzeyine, çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yere göre nasıl farklılaşmaktadır?

1.3. ÖNEM

Yeni eğitim ve öğretim anlayışı, okul ile ev arasında yakın bir işbirliğini ve sıkı bir teması gerekli kılar. Anne-babaların, çocuklarını gönderdikleri okulu ziyaret etmeleri, çeşitli faaliyetleri görmeleri veya bu faaliyetlere katılmaları, okulun izlediği eğitim amaçları ve uyguladığı öğretim metotları hakkında onlara değerli bilgiler ve anlayışlar kazandırır. Bu bilgiler ve anlayışlar sayesinde anne- babalar okulun gelişmesine daha istekli ve daha bilinçli bir şekilde yardım ederler.

Okul aile işbirliğinin etkili olabilmesi için en önemli boyutlardan birisi okul ile aile arasındaki işbirliğinin sağlanabilmesidir. Türkiye’de ise okulla aile arasında işbirliği yeterince kurulamamıştır. Bu durum eğitim-öğretimin niteliğini önemli ölçüde düşürücü etkenlerden biri olarak görülmektedir.

Bu nedenle araştırmada; ilköğretim okullarının etkililiğini arttırmak için velilerin göstermeleri gereken davranışlar, Türkiye’de geleceğe dönük olarak ilköğretim okullarının geliştirilmesi, etkililiğinin ve niteliklerinin arttırılabilmesi, lider velinin sahip olması gereken tutum ve beceriler konusunda eğitim politikacısı ve uygulayıcılarına bilgi sağlayabilmesi ve yardımcı olabilmesi bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca bu araştırma, velilerin sergilediği liderlik özellikleri hakkında yapılan ilk çalışma olduğundan önemli görülmektedir.

1. 4. SAYILTILAR

1. Tokat il Milli Eğitim Müdürlüğü’nün velilerle ilgili olarak verdiği sayıların gerçek durumu yansıtacağı,
2. Velilere yapılan anketteki soruların gerçeğe uygun olarak cevaplandırıldığı,
3. Velilerin kendilerini değerlendirebilecek yeterlilikte oldukları varsayılmıştır.

1.5. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma, Tokat il merkezindeki ilköğretim okullarında 2006 – 2007 eğitim öğretim yılında, çocuğu ilköğretim 1. kademeye devam eden velilerin görüşleriyle sınırlıdır.
2. Araştırma sonuçları kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

İlköğretim Okulları: 6–14 yaş grubundaki çocuklara yönelik zorunlu eğitimi kapsayan okullardır.

Veli: Öğrencinin ana veya babasını, vasisini, aile başkanını veya kanunen sorumluluğunu üstlenen kişiyi ifade etmektedir. (Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği)

Velinin Lideri: Liderlik özelliklerini gösteren veli.

Liderlik Özelliği: Bir liderin izleyenlerden farklı olmasını gerektiren niteliklerdir.

2. BÖLÜM

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm, kuramsal çerçeve başlığı altında beş alt bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, liderlik tanımı, liderlik türleri; ikinci bölümde, veli tanımı, zorunluluğu, gerekliliği, görevleri, eğitimdeki yeri; üçüncü bölümde, lider velinin tanımı, gerekliliği, tutum ve becerileri, liderlik alanları, diğer velilerden farkı, lider velinin nasıl yetişeceği; dördüncü bölümde, okul-aile işbirliği, okul-veli iletişimi, aile katılımının etkileri, velilerin okula katılımı ve desteğini sağlama, katılımı engelleyen faktörler; son bölümde ise, okul-aile işbirliğinin resmi boyutu alt başlıkları yer almaktadır.

2.1.1. Liderlik

2.1.1.1. *Liderliğin Tanımı*

Liderlik konusu yönetim alanında araştırma yapan bilim adamlarının yoğun olarak çalıştıkları bir konudur. Liderlik konusunda yapılan tanımlara bakıldığında;

Bennis & Naus'a (1985)' göre liderlik, görüşleri, eylemleri ve eğilimleri etkileme, yönlendirme ve yönetmedir.

Argyris (1976)'ya göre liderlik güçlü bir etkidir.

Graen (1976)'ya göre liderlik lider ile her bir izleyici arasında oluşan çift yönlü bir etkileşimdir.

Aydın (1991)'e göre liderlik; belli bir ortamda amaçların gerçekleştirilebilmesi için başkalarının etkilenmesi sürecidir.

Bass (1985)'e göre liderlik; grup etkinliklerini grup hedeflerine ulaşma doğrultusunda etkileme sürecidir.

Etzioni (1964)'e göre liderlik; etkili kişisel özelliklere bağlı bir güçtür.

Zaleznik (1977)'ye göre liderlik; izleyicilerin düşünce ve eylemlerini etkileme doğrultusunda güç kullanmadır.

Hempfill & Cons (1957)'e göre liderlik, ortak bir amaca doğru grubun davranışlarını yönlendirmek için bireyin yapmış olduğu davranışların tümüdür.

Hellriegel ve Slocum (1976) ise liderliğin bir etkileme süreci, bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır.

Stogdill (1974)'e göre liderlik, karşılıklı davranış ve fikir birliği ile yapıyı harekete geçirmek ve bu hareketi devam ettirmektir.

Weschler & Massarik (1961)'e göre liderlik, iletişim sürecinin yaşandığı bir ortamda, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak üzere yönlendirilmiş kişiler arası etkileşim sürecidir.

Dubrin (1978)'e göre liderlik, amaçları gerçekleştirmek için uğraşanları duruma göre uyarlayıcı, onların sorularını yanıtlayıcı bir roldür.

Katz & Kahn (1978)'e göre liderlik, organizasyonun günlük emirleriyle mekanik koordinasyonundan daha ötede etki yönünden ortaya çıkan bir fazlalıktır.

Rauch & Behling (1984)'e göre liderlik, örgütlenmiş bir grubu, belli bir amacı yerine getirmek maksadıyla insan davranışlarını etkileme faaliyetidir.

Bavelas'a göre liderlik, 'belirsizliklerin azaltılması' anlamında örgüt içi bir davranıştır.

Kağıtçıbaşı'na göre liderlik; örgütün amaçları doğrultusunda yaşamasını gelişmesini sağlamada yaratıcı rol oynayan bireydir.

C. I. Bernard (1983)'a göre liderlik; bir üstün astlarının davranışını etkilemesi ve astlarını belli bir faaliyeti yapmaya ikna edebilme yeteneğidir.

Liderlikle ilgili olarak yapılan tanımlamalar liderliğin farklı yönlerini ele almıştır. Liderlik bazen bir kişilik özelliği bazen belli bir makamın niteliği bazen de bir davranış türü olarak kullanılmıştır (Can, 1991).

Tanımlara bakıldığında, liderliğin bir etkileme gücü olarak kabul edildiği görülmektedir. Liderlik; belirli şartlar altında, belirli kişisel amaç veya grup amaçlarını gerçekleştirmek üzere, bir kimsenin başkalarının faaliyetlerini etkilemesi ve yönlendirmesi süreci olarak tanımlanabilir.

2.1.1.2. Liderlik Türleri

Liderlikle ilgili kavramlaştırmaların bazıları şunlardır:

Karizmatik Liderlik: Karizma; Bir kimsede olduğu kabul edilen fevkalade ve arkasındaki kitleleri sürükleyici mahiyetteki güçtür. Karizmatik liderler, alışılmamış davranışlar gösterir, şahsen risk alabilir, geleceğe dönük vizyon sahibidir, izleyenlerin ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır, değişim için harekete geçebilir, şartları gerçekçi olarak değerlendirebilir, kendini güçlü bir şekilde ifade edebilir, statükoyu değiştirmek için mücadele edebilir.

Vizyoner Liderlik: Paylaşılan vizyonu geliştirerek, insanları arkasından sürüklemek vizyoner liderlik olarak tanımlanabilir.

Ahlaki (Moral) Lider: Ahlaki lider, iş ahlakını oluşturan liderdir. Ahlaki lider, personelin iş ahlakı ile ilgili ilkelerden sapmalarını önler, iş ahlakı ilkelerini kurum kültürüne yerleştirir.

Eğitim Liderliği: Eğitim lideri, değişimi yönetebilen, esnek bir yapı kurabilen, düzen ve düzensizliği yönetebilen, öğrenen örgüt oluşturabilen ve yaşatabilen, akılları buluşturabilen ve kolektif aklı yönetebilen bireydir.

Kültürel Liderlik: Örgütsel kültürü kurmaya ve geliştirmeye yönelik bir liderlik biçimidir. Kültürel lider, paylaşılan bir kültür oluşturabilir.

Kalite Liderliği: Kalite lideri, kalite örgütlenmesini gerçekleştirebilen, paylaşımcı bir kültür oluşturabilen, kurumun vizyon ve misyonunu belirleyebilen bireydir.

Öğretimsel Liderlik: Öğretimsel lider, program ve öğretimdeki öncelikli konuları belirleyebilen, hedeflerin gerçekleştirilmesine kendini adayabilen, amaçların gerçekleştirilebilmesi için gerekli kaynakları sağlama ve kullanma yeterliliğine sahip olabilen, olumlu bir iklim oluşturabilen, zamanı etkili bir şekilde yönetebilen bireydir.

Süper Liderlik: Süper lider, güce ve keskin bir akla sahip olan, izleyicilerin kendilerini geliştirmeleri için uygun bir ortam hazırlayabilen bireydir.

Transformasyonel Liderlik: Yeni ufuklar açacak bir kimlik geliştirmek için, geleceğin vizyonunu belirleyebilen, gerçekleştirebilen ve aşılabilen, işgörenlerin ortak hedefler doğrultusunda işbirliği yapmasını özendirici davranışlar sergileyebilen, işgörelere karşı saygılı olabilen, onların duygu ve ihtiyaçları ile ilgilenebilen, işgörenlerin işe ilişkin varsayımlarını yeniden denemelerine olanak sağlayabilen ve performansı arttıracı düşüncelerin oluşumunu özendirilebilen, temel değerleri işgörelere benimseterek örnek davranış seti oluşturabilen, işgörenlerin kalite, mükemmellik ve yüksek performans beklentilerini karşılayacak davranışlar gösterebilen bireydir.

2.1.2 Veli

2.1.2.1 *Velinin Tanımı*

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre veli, bir çocuğun her türlü durum ve davranışlarından sorumlu olan kimse olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998).

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre veli, öğrencinin ana veya babasını, vasisini, aile başkanını veya kanunen sorumluluğunu üstlenen kişiyi ifade etmektedir (MEB, 2005).

2.1.2.2 Veli Zorunluluğu

Anayasamızın 42. maddesine bakıldığında;

Madde 42 — Her öğrencinin bir velisinin olması zorunludur. Anne, baba veya aile büyüklerinden biri veli olur. Ancak gündüzlü, yatılı öğrenciler, okulun bulunduğu yerde oturan, öğrencinin öğrenim ve eğitim durumu ile yakından ilgilenebilecek ve okulca kabul edilebilecek nitelikleri taşıyan bir kişi de veli olabilir. Veli gösteremeyen yatılı öğrencilerin veliliğini, okul müdürü üzerine alır (MEB, 2000).

Veli deyince sadece anne baba anlaşılmalıdır. Çocuğun ablası, ağabeyi de velisi olabileceği gibi teyzesi, amcası gibi akrabaları da velisi olabilir.

2.1.2.3. Aile Tanımları-Özellikleri

Aşağıda aile tipleri, özellikleri ve çocuklara etkileri verilmiştir.

Tablo 2.1. Aile Tanımları-Özellikleri

Aile Tipi	Özelliği	Çocuktaki Etkisi
Yönetmeye çalışan ebeveyn	Aşırı otoriter tavrılıdır.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kendine güvensizliğe ➤ Benliğe ilişkin olumsuz yargıya <p>Düşünceleri aktarmada çekingen olmalarına neden olabilir.</p>

Pasif ebeveyn	Çocuk merkezli ailedir.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çocuğun benmerkezciliği körüklenmektedir. ➤ Başkalarının isteklerine saygı göstermek gibi davranış kalıplarını edinmesi engellenmektedir. ➤ Sosyalleşmede gecikmeler görülmektedir. ➤ İlk sosyal deneyim yaşanması zorlaşmaktadır. Böyle bir ortamda çocuk, ilk sosyal deneyimlerinde, aileden gördüğü aşırı ilginin ve tüm isteklerinin yerine getirilmesi kuralının geçerli olmadığını öğrenmektedir.
Olumlu ebeveyn	Demokratik aile tutumudur.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çocuğun varlığına ve isteklerine saygı duyulması temeline dayanmaktadır. ➤ Gelişim aşamalarına uygun olarak çocuğa bazı sorumluluklar verilir. ➤ Söz ve seçim hakkı tanınır. ➤ Kendisine güven duygusu sağlanmasını hedefler.

Kaynak: Vural, B. (2004), *Öğrencinin Başarısı İçin Aile Okul Birlikteliği*, Hayat

Yayımları, İstanbul.

Anne-babaların çocuklarına istenen davranış ve alışkanlıkları kazandırabilmeleri, çocuklarının kendi kendini denetleyen, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen ve girişimci bireyler olmalarını sağlayabilmeleri, öncelikle onları tanımaları ve onlarla sağlıklı bir iletişim kurmalarıyla mümkündür. Anne-babalar öğüt

vermek yerine çocuklarının kişisel çabalarını uyandıran, onlara rehberlik eden ve dayanışma duygusunu kazandıran bireyler olmalıdırlar.

Anne-babalar çocuklarına zaman zaman baskılı, gevşek ya da koruyucu bir tutum içinde davranmayı yeğlemekte, onlarla sağlıklı bir iletişim kurma yolunu seçememektedirler. Böyle bir ortamda da anne-babanın çocuklarını dinlemeden aşağılama, suçlama, yargılama gibi kararlar aldıkları gözlenmektedir.

Okuldaki iletişim yapıları ailedekinden farklıdır. Okuldaki iletişim yapısını -esas olarak- okul yönetimi ve yönetmelikler tarafından belirlenmiş rol yapısı tayin eder. İletişim bilhassa derslerde ve daha önceden konulmuş çerçeve şartlar içinde olmaktadır. Öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişim ders konularındadır ve zaman olarak sınırlıdır. İletişim, genellikle sözlü ifadeler şeklinde olmaktadır (Vural, 2004).

Aile ile okul arasındaki bu sosyalleşme ve iletişim farklılıkları bazı çatışmalara neden olmaktadır. İlkokula yeni başlayan bir çocuk çift hayat yaşamaktadır. Okulda öğrenci, ailesi içinde çocuk olarak muamele görmekte, öyle davranmaktadır. Ailenin çocuktan bekledikleri ile okulun çocuktan bekledikleri farklı şeyler olmakta; okul çocuğun başarısına, zekâsına, kendini bilme, beğenme ve takdir etme duygusuna önem vermektedir. Ailedeki sosyalleşme ile okuldaki sosyalleşme arasına sınırlar konulamayacağı, bunların bir arada ele alınıp değerlendirilmesinin daha doğru olacağı sonucuna varılmıştır. Bu sebeple öğrencinin; ailedeki sosyalleşme şartları, anne-babanın çocuk yetiştirme stilleri, ailenin içinde bulunduğu sosyal sınıfı veya tabaka çok iyi bilinerek hareket edilmelidir. Diğer bir husus da, ailedeki ve okuldaki iletişim kanallarının, iletişim biçimlerinin ve sosyalleştirme amaçlarının aşağıda verilen maddelere göre olması gereğidir:

- Çocuğun kendine güvenini geliştirmek,

- Çocuğun ahlaki bilincini (vicdanını) geliştirmek,
- Çocuğun zihni yeteneklerini ve problem çözme yetisini geliştirmek,
- Çocukta sürekli bir başarı motivasyonunun bulunmasını sağlamak,
- Çocukta empati ve dayanışma duygularını geliştirmek,
- Çocukta, karşılaştığı çatışmaları soğukkanlı olarak değerlendirme, verimli ve üretici biçimde çözme yeteneğini geliştirmek.

2.1.2.4. Velinin Görevleri

Öğrenciler yaşantılarıyla ilgili birçok temel şeyi aile çevrelerinden öğrenirler. Bu, onların davranışlarına, inançlarına, iletişim tarzlarına yansır. Okulun belirlenen amaçlarına ulaşması ve çocuğun toplumsallaşmasında (istenilen insanı yetiştirmede) okulun ve ailenin eğitim süreçlerinin birbirlerini bütünlemesi ve tutarlılık göstermesi gerekir.

Anne-babaya düşen ilk görev, “Çocuğu kendine özgü dünyası olan bağımsız bir varlık” olarak kabul edebilmektedir. Ancak bu ön koşula yaklaşıldığı takdirde anne-baba, çocuğunu, kardeşi ve arkadaşlarıyla kıyaslama gereğini duymaz. Çocuğa gösterdiği hedef onun gücüne uygun olacağı için, yüksek bir beklenti içine girmez. Çocuğun kişiliğine saygı duyan, onu anlamaya çalışarak dinleyen ve kendini yönlendirmesi yolunda fırsat veren anne-baba, çocuğun gelişimine önemli katkıda bulunmuş olur.

Çocuk okul hayatına başladığında aile çocuğun eğitimi konusunda ona yol göstermek, onu yönlendirmek, okulla sürekli iletişim halinde olmak zorundadır. Bunun için okullarda bazı örgütler (okul-aile birlikleri gibi) kurulmaktadır. Ancak veli-öğretmen görüşmelerinin sağlıklı ve işlevsel olmadığı görülmektedir. Bu örgütlerde öğretmen ailenin desteğini almak için onlarla iyi ilişkiler kurmalıdır.

2.1.2.5. *Velinin Eğitimdeki Yeri*

Aile, sıcak ilişkilerin en güçlü olduğu, toplumsallaşmada birincil öneme sahip bir kurumdur. Doğan çocuk sosyal ve fiziksel çevreye uyum çabaları içindedir. Anne-baba çocuğun kişiliğinin oluşumunda çok önemlidir. Anne-baba çocuğun en uzun süre ve en yakın etkileşimde bulunduğu kişilerdir. Çocuk, kültürel değerlerini, temel alışkanlıklarını, gelişim görevlerine karşı yaklaşımlarını aile ortamında kazanır. Çocuğun olumlu bir benlik tasarımı oluşturmasında yeterlilik uygusu kazanmasında anne-babasıyla etkileşimi sırasında aldığı geri bildirimler çok önemli rol oynar. Anne-babalar çocuklar için en yakın özdeşim modelleridir (Vural, 2004).

Yavuzer (1998)'e göre; çocuğun aile içindeki yeri ve onunla kurulan iletişim biçimi okul başarısını etkileyen önemli bir faktördür. Çocuğun ailede başlayan eğitimi okulda şekillenir, sosyal çevrede devam eder. Sağlıklı bir eğitim, bu üçünün koordineli çalışmasına bağlıdır.

Aile çocuğun eğitiminde fiziki, akli ve ruhsal sağlığının temellerinin atıldığı yerdir (Şişman & Turan, 2005). Aile, çocuğun yaşantısı boyunca yanında olacak ve etkileneceği bir kurumdur. Çocuğun ilk ve en önemli öğretmenidir.

Okullar belli bir sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal çevre içinde yer alır ve bu çevre ile karşılıklı etkileşim içinde varlıklarını sürdürürler. Okullar, okul dışı çevreyi etkileyebildiği gibi söz konusu çevreden de çok yönlü olarak etkilenirler (Şişman, 2002).

Açık sistem yaklaşımına göre okullar, belirli bir sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal çevre içinde yer alır ve bu çevre ile karşılıklı etkileşim içinde varlıklarını sürdürürler. Okullar, okul dışı çevreyi etkileyebildiği gibi söz konusu çevreden de çok yönlü olarak etkilenirler. Etkili okul konusunda yapılan araştırmaların bir kısmında

okulun etkililiği, daha çok okul içi değişkenlerle açıklanmaya çalışılmakta ve okul dışı etkenler üzerinde pek durulmamaktadır. Bir kısım araştırmalarda da okul içi etkenlerle birlikte okul dışı etkenlerin de okulun etkililiği ile ilişkileri üzerinde durulmaktadır (Şişman, 2002).

Çağcıl toplumlarda bireylerin eğitimi büyük ölçüde okullardan beklenmekle birlikte aile, okul ve çevrenin, çocuğun eğitimi konusunda sorumlulukları paylaşması gerektiği, büyük ölçüde kabul edilmektedir. Etkili okullarda okul çevresinin ve velilerin okula önemli ölçüde destek ve katkıda buldukları görülmüştür (Johnson & Synder, 1990; Aktaran: Şişman, 2002). Okulun öğretim kadrosu da okulun amaçlarının gerçekeşebilmesi için çocuğun eğitimi konusunda ailelerin aktif bir rol üstlenmelerini gerekli görmektedir (Neufeld ve Diğerleri, 1983; Aktaran: Şişman, 2002). Araştırmaların sonuçlarına göre, aileler okul süreçlerine katıldığında ailelerin sosyo-ekonomik durum, etnik durum ve eğitim düzeyine bağlı olmaksızın öğrenciler daha çok başarılı olabilmektedirler.

2.1.3. Velinin Lideri

2.1.3.1. *Velinin Liderinin Tanımı*

Okul yöneticisini, öğretmenleri, öğrencileri ve diğer velileri her yönden tanıyan, onlarla birlikte kendinin eksik yönlerini her fırsatta geliştirmeye çalışan, onları etkileyebilen, onları güdüleyen ve okulun amaçları doğrultusunda harekete geçiren, okulun öğrenme merkezi olması için fırsatlar yaratan, liderlik tutum ve becerilerini sergileyen velidir.

2.1.3.2. *Velinin Liderliğinin Gerekliliği*

Türkiye 2000’li yıllara, başka konularda olduğu gibi eğitimle ilgili de pek çok sorunla birlikte girmektedir. Merkezi yönetimler tarafından eğitim sistemiyle ilgili

olarak hazırlanan değişim stratejileri yanında, yarının okul yöneticilerinin de her yönden güçlendirilerek bu sorunların üstesinden gelebilecek şekilde yetiştirilmesi, değişimin okul ve toplum merkezli olarak düşünülmesi çok yönlü önem taşımaktadır (Şişman, 2004).

Okul, her şeyden önce insan kişiliğinin biçimlendiği, öğrenmenin gerçekleştiği, eğitim hizmetinin üretildiği ve sunulduğu bir yerdir. Okullar, dünyanın her ülkesinde, birbirine benzer ya da birbirinden farklı biçimlerde örgütlenmiş olup bazı amaç ve işlevlere sahiptir. Okullardan beklenen, söz konusu amaç ve işlevlerini en üst düzeyde gerçekleştirmektir (Şişman, 2004). Bunun içinde okul yöneticisinin, öğretmenin, öğrencinin, okulun, çevrenin ve özellikle de velinin liderlik yapması gerekir.

2.1.3.3. *Velinin Liderinin Sahip Olduğu Tutum ve Beceriler*

Lider, genellikle kendine güveni çevresindekilerden daha çok olan, daha az kişisel davranabilen, çabuk fikir ve eylem gösteren, çevresindekilerin davranışlarına karşı tutarlı kimseler olmalıdır. Liderliğin bazı yetenekler gerektirdiği bir gerçektir. Bunlar liderin daha çok, yüz yüze ilişki durumlarında, olayların çözümlenmesinde ve belirli işleri yapabilecek kimselerin seçiminde yararlanabileceği yeteneklerdir. Bunlardan başka birçok yazar ve araştırmacı, yarım asırdan beri liderlik özelliklerini veya kişilik öğelerini, çeşitli biçimlerde sıralamış veya gruplandırmıştır. Cesaret, kararlılık, kendini kontrol, derin görüş, önlem ve sosyal uyum bu özellikler arasındadır (Karşlı, 2006).

Günümüzdeki liderlerin zeki ve yaratıcı olmalarından çok, yeni ortamlar hazırlayan, entelektüel ve deneyimlerden daha çok yararlanan davranışlar beklenmektedir. Çağdaş liderlik rolleri, öğrenme ve kendini geliştirme üzerinde odaklaşmıştır (Çelik, 1997).

Velinin liderinde bulunması gereken beceri ve tutumlar şunlardır:

- Analitik bakış açısına sahiptirler.
- Takım ruhuna sahiptirler.
- Özgüvenleri vardır.
- Güven verirler.
- Öncülük ederler.
- Bireye saygı duyarlar.
- İnsanları severler.
- Esnekler.
- Kendilerini rahatça ifade edebilirler.
- Tutarlıdır.
- Vizyon sahibidirler ve bu vizyonu paylaşırlar.
- Akılcı ve erdemlidirler.
- Yeniliklere açıktırlar.
- Eğitime önem verirler.
- Başarıya özen gösterirler.
- Risk alabilirler.
- Etkileşime önem verirler.
- Eğitimin amacını bilirler.
- Güduları diğer insanlardan daha fazladır.
- Sorumluluk almaktan korkmazlar.
- Kararlarını verebilirler.
- Cesaretlidirler.
- Aktiftirler.

- Öğretmen, öğrenci, okul yöneticisi ve diğer velilerle işbirliği yaparlar.
- İnsan ilişkilerinde başarılıdırlar.
- Taraf tutmazlar, dürüsttürler.
- İctendirler.

Kısacası; okulun amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için okul yöneticisinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer velilerin sahip olduğu bedensel ve zihinsel güçlerinin yanında gönül güçlerini de harekete geçiren, coşku, istek uyandıran, insanları etkileyen kişiler velinin lideridir.

2.1.3.4. *Velinin Liderlik Alanları*

Velilerin liderlik alanları aşağıdaki gibidir:

- Değişim konusunda esneklik göstermek.
- Görev almada gönüllü olmak.
- Kültürel ve dil açısından diğer velilere yardımcı olmak.
- Toplumun tüm kesimleri arasında okula ve okul misyonuna destek sağlamak.
- Engeller yerine olasılıklar ve fırsatlar üzerinde odaklanmayı sağlamak.
- Güncel konuları izlemek ve bunları paydaşlara sunmak.
- Kendi eylemleri ve tutumları ile diğerlerine örnek olmak.
- Diğerlerini etkilemek.
- Diğer velilerle etkileşimde bulunmak.
- Okulu geliştirmek.
- Okulun çevreye uyumunu sağlamak.
- Okul kültürünün oluşmasına öncülük etmek.
- Öğretimin geliştirilmesi ve etkinleştirilmesinde aktif rol almak.

- Okula kaynak sağlamak.
- Okulda takım ruhu ve biz anlayışını geliştirmek.
- Paylaşma ve güvene dayanan öğrenme iklimi oluşturmak.
- Öğrenci başarılarını ödüllendirmek.
- Okul personelinin performansını denetlemek.
- Örgütsel değişimi başlatmak.
- Çevrenin okula katılım ve desteğini sağlamak.

2.1.3.5. Velinin Liderinin Diğer Velilerden Farkı

Johnson ve Synder (1990)'a göre, çağcıl toplumlarda bireylerin eğitimi büyük ölçüde okullardan beklenmekle birlikte aile, okul ve çevrenin, çocuğun eğitimi konusunda sorumlulukları paylaşması gerektiği büyük ölçüde kabul edilmektedir. Etkili okullarda, okul çevresinin ve velilerin, okula önemli ölçüde destek ve katkıda buldukları görülmüştür.

Velinin lideri, öncelikle bilinçlidir. Çocuğunun gelişim özelliklerini, ilgi ve isteklerini, okulun ve çalışanların görevlerini, eğitim ve öğretimin ne demek olduğunu, en önemlisi çocuğuna ne şekilde davranması ve rehberlik etmesi gerektiğini bilir. Duruma ve sosyal çevreye uyum sağlamada hızlıdır. Okulla, öğretmenle, okul personeliyle, öğrencilerle, diğer velilerle, sosyal örgüt ve kurum liderleriyle işbirliği kurabilir. Velinin lideri kendine güvenir, bunun için sorumluluk üstlenmede gönüllüdür. Velinin liderinin ikna gücü gelişmiştir ve etkileyici konuşma yeteneğine sahiptir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri konusunda bilgi sahibidir. Okulu sık sık ziyaret eder ve öğrenci başarısı üzerinde yoğunlaşır.

2.1.3.6. Velinin Liderlik Rolü İle Velilik Rolü Arasındaki Farklılıklar

Liderlik rolüne sahip veliler;

- Süper
- Öğretimsel
- Kalite
- Transformasyonel
- Kültürel
- Öğrenen
- Moral
- Vizyoner
- Karizmatik liderlik tutum, beceri ve davranışlarına sahiptir.

Velilik rolünde ise yukarıda sıralanan liderlik türlerinin özelliklerini taşımaz.

Sadece kendi öğrencisi ve onun öğretmeni ile ilgilenir. Bir örgüt olan okulun yapı ve işleyişi ile ilgilenmez.

2.1.3.7. Velinin Lideri Yetişir mi?

Her veli lider değildir, liderlik özelliği gösterdiği zaman etkilidir. Lider olmak isteyen bir veli, okulun amaçları ile okul yöneticisinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer velilerin gereksinimlerini dengeleme, okul ikliminin oluşturulması için işbirliğinde bulunma, gelişme ve ilerlemeye istekli olma ve bunun için gerekli eğitim programlarına katılma davranışlarını göstermelidir.

2.1.4. Okul-Aile İşbirliği

Okul ve aile, her ikisi de öğrenci için bir eğitim ve öğrenme yeridir. Dolayısıyla bu durum, iki kurumun eğitimde iş birliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Hemen bütün ülkelerde bunu sağlamaya dönük bazı düzenlemeler vardır. Aileler, çocuklarının

evdeki öğrenmelerinde ve ev ödevlerini hazırlamalarında bir model, denetleyici ve yardımcı olarak doğrudan katkıda bulunabilirler. Onların ev ödevlerini yapmalarında cesaret ve güven vererek, araç gereçleri kullanmalarına rehberlik ederek yardımcı olabilirler. Bu konuda ailelere düşen, öncelikle çocuklar için her yönden sağlıklı bir ev ortamı hazırlamaktır (Şişman, 2002).

Aileler, okulda, okul yönetim kurulunda okul amaç ve programlarının hazırlanmasında ve geliştirilmesinde karar süreçlerine katılarak okul aile birlikleri, koruma dernekleri ve sınıf komitelerinde rol alarak çocukların eğitiminde katkıda bulunabilirler. Türkiye’de ve diğer ülkelerde okul, çevre ve okul aile ilişkilerini düzenlemeye dönük okul aile birlikleri, ana-baba dernekleri gibi bazı kuruluşlar olmasına karşılık okul, çevre ve okul-aile ilişkilerinin düzeyi, ülke, toplumsal çevre, okul tür ve kademelerine göre değişebilmektedir (Şişman, 2002).

Giderek gelişmiş ülkelerde, eğitim ve okulla ilgili yeniden yapılanma sürecinde çevre ve ailenin okula katılım ve desteğine daha çok önem verilmektedir. Okul geliştirme ve iyileştirme konusunda hazırlanan proje ve çalışmalarda da çevresel faktörlere oldukça geniş bir yer verilmektedir. Gelişmiş ülkelerde aileler, okul yönetiminin çeşitli boyutlarına katılabilmekte ve rol alabilmektedirler. Söz konusu ülkelerde aileler, okul amaçlarının ve programlarının oluşturulmasında, okul gelişim planlarının hazırlanmasında, aktif bir rol üstlenmektedir. Bu şekilde okul ve aile, okul yönetiminde gücü paylaşmış olmaktadır. Okul ve aile, karşılıklı olarak okul amaçları, okul programı, okul disiplin kuralları ve sonuçta öğrencinin gelişimi konularında işbirliği yapmak durumundadır (Şişman, 2002).

Rich, Matrox ve Van Dien'in yaptıkları araştırmaya göre:

1. Okul-aile ilişkileri, öğrencilerin ilgilerinin ve motivasyonunun artması ve buna bağlı olarak başarılarının artmasına katkı sağlamaktadır.

2. Ailelerin sosyal statüsü, ekonomik durumları ve eğitimsel alandaki temelleri dikkate alınmaksızın, okul-aile iletişiminin varlığının çocuklarda temel yetenek ve güçlerini elde etmelerinde katkı sağlamaktadır (Carrasquillo & London,1993: s.85).

2.1.4.1. Öğretmen-Veli İşbirliği

Ailenin ve okulun çocuğun eğitimi konusunda iş birliği yapmasının sayısız yararları vardır. Aile ile öğretim, öğretmenlerin birbirlerini eğitim açısından tanımalarına ve ortak bir paydada anlaşmalarına zemin hazırlamasıdır. İş birliği sayesinde öğretmen ve veli fikirlere karşılıklı saygı ortamında birbirlerinin görüşlerini anlamaya, bazı noktalarda görüş birliğine ulaşmaya çalışırlar. İşbirlikçi bir tutum, çocuğun okul başarısı üzerinde çok olumlu etkiler yapar (Karlı, 2006).

Aile ile ilgili olarak evde egemen çalışma alışkanlıkları, ailenin günlük yaşantı planı, entellektüel yönden çocuğu teşviki, akademik beklenti ve kabul düzeyi, aile içinde konuşulan dil, ailenin çocuğa rehberlik, destek ve yardım düzeyi gibi birçok husus, öğrenci başarısını etkileyen faktörler içinde yer almaktadır (Wells, 1987; Aktaran: Şişman, 2004).

2.1.4.2. Okul Yönetimi-Veli İşbirliği

Aileler, her şeyden önce çocuklarının okulda her türlü risklerden ve tehditlerden uzak, güvenli bir ortamda olmasını ve kaliteli bir eğitim almasını beklemektedirler. Etkili okullarda veliler, okulu ve öğretmenleri ziyaret etmekte, çocuğun eğitimi konusunda okulla sorumluluğu paylaşmaktadırlar. Veliler, öğretmenler, öğrenci ve sınıf etkinlikleri, öğrenci ihtiyaçları, öğretim malzemeleri, sorumluluklar ve beklentiler

konusunda öğretmenle haberleşebilmelidir. Herhangi bir sorun ortaya çıktığında aileler durumdan haberdar edilmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

Okul-aile ilişkilerine dönük olarak yapılan araştırmalarda herhangi bir sorun ortaya çıktığında, okul aile ilişkilerinde en çok kullanılan araçların telefon, açık görüşmeler, yazılı mektuplar olduğu görülmektedir. Ancak çoğu veli herhangi bir sorun olmadıkça okulu ziyarete gitmemektedir. Gösterdikleri nedenler ise vakit bulamama ve iş yoğunluğudur. Araştırmalara göre Türkiye’de olduğu gibi bazı ülkelere de ilköğretimde okul-aile ilişkileri, diğer okul kademelerine göre daha ileri düzeyde olmaktadır (Purnell ve Gotts, 1985; Aktaran: Karslı, 2006).

Bir velinin okula hiç gitmese bile en azından çocuğunun okula düzenli olarak zamanında gidip gitmediğini bilmesi gerekir. Veliler çocuklarıyla, onların sınıfı, öğretmenleri, arkadaşları, görevleri vs. hakkında konuşarak onlara yardımcı olmalıdır. Anne-babalar çocuklarının iyi vatandaşlık özellikleri kazanmalarında yardımcı olmalıdır. Aile, öğrencinin etkinliklerini kontrol etmeli ve gerektiğinde evde bazı etkinlikleri kısıtlayabilmelidir. Yine toplumsal çevreyi tanınması için de okula da yardımcı olmalıdır.

Kısacası veliler;

1. Toplumla ilişkiler konusunda açık yöntemler geliştirmeli,
2. Çocuğu, öğretmeni ve okul yöneticisi için güvenli bir çevre oluşturmada işbirliği yapmalı,
3. Toplumun okula ve karar sürecine katılımına yer veren bir örgüt yapısı oluşturulmalı,
4. Aile katılımı ile okulda bilgi ve güç paylaşılmalı,
5. Öğretim sürecinin bir parçası olmalı,

6. Okul ile düzenli bir iletişim ve işbirliği gerçekleştirmelidir.

2.1.4.3. Aile Katılımının Etkileri

Başarılı bir eğitimde anne- babanın katılımı hayati bir önem taşır. Öğrencilerin başarılarının yanı sıra araştırmalar gösteriyor ki anne-babaların eğitime katılımının faydaları, öğrenci katılımında artış, okulu bırakan öğrencilerin sayısında düşüş, öğrencilerin motivasyonunda ve davranışlarında gelişme, hem anne- babanın hem de öğrencinin okula karşı olumlu bakışı, anne-babanın öğretmene karşı memnuniyeti şeklinde sıralanabilir. (Berger,1991).

Aile katılımı için yapılan tanımlamaların ve açıklamaların çeşitliliğinin önemi hem son yayınlarda hem de Amerika'nın eğitimini ilgilendiren araştırmalarda ifade edilmiştir. Çoğu araştırmalar aile katılımını çocuğun akademik başarısına bağlar. Walberg, aile katılımının direktiflerinin kalitesini ve çokluğunu, öğrencinin yeteneğini ve güdülenmesini etkiliyormuş gibi gördüğünü ileri sürmektedir. Pienert, aile katılımının, eğitimsel reform ölçüsünün başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli olduğunu söylemiştir. Chubb ve Mole etkili okulların, etkisiz okul organizasyonu diye tanımlanan okullardan daha yüksek derecede aile katılımına sahip olduğunu gösteren bilgileri bir araya toplamışlardır (Smock ve McCormick,1995).

Ebeveyn katılımının ve ebeveyn tecrübelerinin ergenlerdeki pek çok olumlu sonuçla bağlantılı olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar ebeveyn katılımının yedi boyutunu araştırmışlardır. Ergenlerin okul seviyeleri ile bağlantılı olarak rapor edilmiş tek boyut, eve dayalı katılımdır. Yani, ergenlerin okul işlerine, alan seçimlerine ve kariyer planlarına yardım etmeleridir. Grolnick ve Slowiaczek ebeveyn katılımının üç boyutunu derecelendirmiştir. Bunlar; ebeveyn davranışı (okul aktivitelerinde ebeveyn ve öğretmen iştiraki), kişisel katılım (öğrenci-ebeveyn iştiraki), zihinsel/bilişsel

iştiraktır (ebeveynle olan eğitimsel aktiviteler). Bu üç boyuttan, kişisel katılım akademik başarıda en zayıf etkilere, ebeveyn davranışı da çok güçlü etkilere sahiptir (Henderson, 1998).

Ulusal Veli Öğretmen Cemiyeti tarafından geliştirilen altı standart, çeşitli yöntemler için iyi bir model olarak hizmet eder ve bununla da veli-aile bireyleri ve cemiyet bugünün gençliğinin eğitimine katılabilirler. Aileler çocuklarının eğitimine aktif bir şekilde katıldığında çocuklar okulda görevini en iyi şekilde yapar (Epstein, 1992).

Çocukların eğitimine ailenin katılım isteği, çocukların eğitimindeki başarısında ailenin çok önemli bir rolü olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Aile katılımında hem anne hem de babanın rolü vardır. Çocuğun eğitsel aktivitelerini düzenleme ve denetleme de özellikle çocukları okulda daha zayıf olan ailelere daha fazla iş düşmektedir. Ebeveynler ilk ve en etkili öğretmenlerdir. Onlar, çocuğun öğrenmesinde çok önemli bir role sahiptirler. Ebeveynler okulların ne başarması gerektiğini ve nasıl yardım edeceklerini bildiklerinde daha etkili olurlar. Ev ve okul ilişkisi bu ortaklığın gelişmesi için yapı sağlar (Baker ve Stevenson, 1986).

2.1.4.4. Ailenin Okula Katılımı ve Desteğini Sağlama

Okul, veli ve aile ilişkileri, ailenin okul süreçlerine katılması özellikle 1980'li yıllardan itibaren etkili okullar üzerinde yapılan araştırmalarla birlikte yeniden önem kazanan bir konudur. Okul-aile ilişkileri bağlamında cevaplanması gereken sorular şunlardır:

1) Ailelerin okul süreçlerine katılması, öğrencilerin akademik başarısı üzerinde olumlu bir etki oluşturmakta mıdır?

2) Aile katılımının öğrenciler üzerindeki olumlu etkisini hangi alanlarda (tutum, benlik algısı, sınıf davranışı, okula devam vb.) gözlenmektedir?

3) Aile katılımı, okul öncesi eğitimden başlayarak ortaöğretim boyunca nasıl olmalıdır?

4) Sosyo-ekonomik düzeyi düşük çevrelerde aile katılımı nasıl olmalıdır?

5) Aile katılımı okulların yönetiminde ne gibi etkiler meydana getirebilir?

Bu soruları arttırmak mümkündür. Bu konuda yapılan araştırmalardan çıkarılabilecek temel sonuç, ailelerin okula katılımının çok yönlü olumlu etkilerinin olabileceğidir. Türkiye’de okul-aile ilişkileri bağlamında yapılan araştırmalardan çıkarılabilecek temel sonuç ise özellikle eğitsel konularda sağlıklı bir iletişim ve işbirliğinin olmadığıdır. Aile-okul ilişkileri, çeşitli boyut ve tiplerde söz konusu olabilir. Şöyle ki;

- Okul yönetimi ve öğretmenlerin aileleri ziyaretleri
- Çocukların eğitimi ve başarısı konusunda okulla ailenin işbirliği
- “Evde eğitim” konusunda okulun ailelere yardımcı olması
- Aile ve okul arasında çeşitli araç ve yollarla bilginin paylaşılması
- Okulda aileye dönük eğitim ve öğrenme ortamları ve fırsatları hazırlama
- Öğrenci sorunlarını gidermede ailenin yardım ve desteğini sağlama
- Veli ve öğretmen görüşmeleri için ortak zaman ve mekânlar ayırma
- Velilerin okul kurallarına katılımını sağlama biçimlerinde gerçekleştirilir

(Şişman, 2002).

Araştırmalar, ailelerin çocuklarının ev ödevlerine yardım ettiklerinde, ev eğitimlerini zenginleştirdiklerinde, öğrencilerin akademik başarılarının arttığını göstermektedir. Aileler, çocuklarının okula devam etmesini destekleyerek okulla ilgili

sorumluluklarının yerine getirilmesine yardımcı olabilir. Bunu çocuklarını cesaretlendirerek, ödevlerinde yardımcı olarak, gerekli zaman ve mekân tahsisi yaparak iyi davranışlar konusunda model oluşturarak gerçekleştirebilirler. Ayrıca aileler, okul süreçlerinde çeşitli roller alarak planlama, geliştirme çalışmalarında da katkı sağlayabilirler (Şişman, 2002).

2.1.4.5. Velilerin Okula Katılımını Engelleyen Faktörler

Velilerin okula katılımını engelleyen faktörler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Okulun velilerle yaptığı görüşmelerin sadece görüşme düzeyinde kaldığı ve velilerin çocuklarıyla ilişkilerine gereken önemi vermediğinin düşünülmesi.
2. Tek olan (ölmüş, boşanmış ya da ayrılmış) veya az gelimli ebeveynlerin çocuğun ihtiyacı olan desteği ve yönlendirmeyi yapamayacaklarını düşünmeleri.
3. Yöneticilerin okuldaki öğrenmeye, velilerin desteğini çekici yolları bilmemeleri ve velilerle iletişim sağlayacak yeterliliklerinin olmayışı.
4. Velilerin işleri nedeniyle okul çalışmalarına zaman ayıramamaları.
5. Velilerin okulla ilgili olumsuz tutumları.
6. Velinin kendisini para kaynağı olarak görüldüğüne ilişkin yaygın kanı.

Okul, veliden her etkinliğe katılmasını beklememelidir. Ailelerin karar alma sürecine katılmaları, okula maddi ve manevi desteği vermeleri daha önemlidir.

Eğitimde karşılaşılan sorunların bir tanesi de elde edilen sonuçların sağlıklı olarak değerlendirilememesidir. Veliler eğitimde etkin kılındığında, eğitim dolaylı olarak değerlendirilmektedir. Okul aile işbirliğinin gelişmesi, çocukların ve velilerin okul ve öğretmenler hakkında olumlu duygular geliştirmelerinde önemlidir.

Eğitim sistemimizde okul ve veli işbirliğinin yetersizliği ortadadır. Bu işbirliği geliştirilerek hem ğrenci başarısı st seviyelere çıkarılabilir hem de okul ve evre bütünleşmesi sağlanabilir. Bunun sonucu olarak, velinin okulu benimseyerek sahiplenmesi ve gerek maddi gerekse maddi olmayan yönlerden desteklenmesi gerçekleşir. nemli olan diğer bir nokta ise, okulun veliyi eğitme işlevi ve kurum olarak çevrede sosyal veya ekonomik projelerle hayatın içinde olmasıdır.

2.1.4.6. Okul ve Veli İletişimi

Okul ile veliler arasında iletişim kurulması, karşılıklı beklentilerin anlaşılmasını sağlar. İletişim için uygun ortamı okul yönetimi sağlamalıdır. Okul; ev ile iletişimi, veli, ğrenci ve ğretmen toplantıları, karneler, okul gazeteleri, kutlama kartları, veli ve ğretmen görüşmeleri, veli panosu, velileri bilgilendirme, dev defterleri, telefon ve internet, sosyal etkinlikler (tiyatro, elişi, resim sergisi, yılsonu veda toplantıları, çaylar), eğitici konferanslar, sportif yarışmalar, özel davetler, il veya ülke çapında başarılı olan öğrencileri ödüllendirme ve tanıtma toplantıları, bayram kutlamaları, evre ile ortak düzenlenecek sosyal ve teknolojik proje ve faaliyetler gibi yollarla sağlayabilir (Karlı, 2006).

2.1.5. Okul-Aile İşbirliğinin Resmi Boyutu

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul-aile işbirliği yönetmelikler ile belirlenmiştir. Bunlar; Okul-Aile Birliği Yönetmeliği ve Okul-Veli-ğrenci Sözleşmesidir.

2.1.5.1. Okul-Aile Birliği

Halen yürürlükte olan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda okul aile işbirliği başlığı altında yer alan 'eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine

katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır' ifadesi; ailenin, eğitim ve öğretim sürecine olan etkisini göstermektedir.

Neufeld ve Diğerleri (1983)'ne göre, okulun amaçlarının gerçekleşebilmesi için çocuğun eğitimi konusunda ailelerin aktif bir rol üstlenmeleri gerekmektedir. Araştırmaların sonuçlarına göre aileler, okul süreçlerine katıldığında, ailelerin sosyo-ekonomik durum, etnik durum ve eğitim düzeyine bağlı olmaksızın öğrenciler, daha çok başarılı olabilmektedirler (Şişman, 2002).

Ailenin yer aldığı Okul Aile Birlikleri ve Okul Koruma Derneklerinin okulun yönetim ve eğitim öğretim işlerine karışma yetkileri bulunmamaktadır (Şişman ve Turan, 2005). Ancak toplantılarda ileri sürdükleri görüşlerle ve aldıkları kararlarla yönlendirici olarak okula liderlik yaparlar.

Türkiye'de 1940'lı yıllarda zamanın Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer'in okullara gönderdiği bir genelge ile kurulmaya başlanan okul aile birliklerinin geçmişi; A.B.D'de yaklaşık yüzyıl öncesine dayanmaktadır. O zamanlarda belirlenen amaçlar bu gün bile Ulusal Okul Aile Birliği'nin hedefleri arasında yer almaktadır. Bu ülkede okul aile birlikleri eğitimle ilgili birçok yeni kavram, değer ve yasanın eğitim sistemine yerleşmesinde ve gelişip serpilmesinde öncülük etmektedir. Okul Aile Birlikleri adı geçen toplumun önemli bir kesimini temsil etme yetkisine sahip olduğu için eğitim sisteminde önemli bir rol oynamakta, yerel, eyalet ve ulusal düzeyde seslerini kuvvetle duyurabilmektedir (Şişman ve Turan, 2005).

A.B.D'ye bakıldığında velilerin, çocuk çalıştırma ve okula devam yasaları, çocuk mahkemeleri, televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri, çocukları hedef alan ticari reklâmların önlenmesi gibi problemlerin belirlenmesinde ve çözümlenmesinde liderlik ettikleri görülmektedir.

Türkiye’de ise okul aile birlikleri eğitim ve öğretime yön vermede etkisiz kalmaktadır. Bunun nedeni; ailelerin, eğitim seviyesinin düşük olması, sosyal ve ekonomik koşulların olumsuz etkileri nedeniyle eğitim sürecine yön verebilecek vasıflara sahip olamamasıdır.

Çocuğun eğitiminde ve sosyalleşmesinde büyük etki, özellikle okul ve aileler arasındaki ilişkilere dir. Bu ilişkiler, yurdumuzda Okul Aile Birlikleri yoluyla sağlanmak ve düzenlenmek istenmiştir. Bu birlikler, Milli Eğitim Bakanlığınca kabul edilen özel bir yönetmeliğe göre, ilköğretim okullarında ve orta dereceli okullarda kurulmaktadır. Bu birliklerin amacı, okul ve aile arasındaki ilişkileri kuvvetlendirmek ve velilerle öğretmenler arasında çocukları daha iyi bir şekilde eğitmek ve yetiştirmek konusunda işbirliği sağlamaktır. Okulların çoğunda, özellikle köy okulları ile yoksul çevrelerdeki okullardaki bu birlikler yoktur. Buralarda bu birlikler ya kurulamamış, ya da kurulmuş ama dosyada kalmıştır (Karlı, 2006).

2.1.5.1.1. Okul Aile Birliğinin Amacı

Okul ile ailelerin ortak çalışmasının hedefi, diri bir eğitim topluluğu kurmaktır. Eğitim topluluğu, birbirinin dünyasına göre konuşmak ve ona kulak vermek değil, eğitim hedefi yolu, gücü ve araçları konusunda her iki tarafın birbiriyle anlaşmasında, sözde ve eylemde birbirine bağlı kalıp bir düşünce birliği ve birlik düşüncesi meydana getirmektir (Karlı, 2006).

Okul Aile Birliğinin amacı; okul ile aile arasındaki ilişkileri güçlendirmek, ana-baba öğretmen ve yöneticileri, çocukları yetiştirmesi konusunda işbirliğine götürmektir (MEB, 1970, s.176).

Okul-Aile Birliği yönetmeliğinde Okul Aile Birliği’nin amacı şöyle ifade edilmektedir:

Madde-2: Birliğin amacı aile ve okul arasındaki ilişkileri kuvvetlendirmek suretiyle ana, baba ve öğretmenlerin, çocukların eğitiminde işbirliğine götürmek böylece ne çocuğun eğitiminde birbirine zıt kuvvetlerin çatışmasını önlemek; çocuğun gelişim ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların karşılanmasında okul ve ailenin görev ve sorumluluğu hakkında aile üyelerini aydınlatmak; okulda velilerin eğitim için yarar yaşantılarından, bilgi, beceri ve mesleklerinden faydalanmak; toplumsal yardımlaşma ve dayanışma, anlayış, alışkanlıklarını geliştirmeye yarayacak çerçeve içinde öğrenci velilerinin sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktır (MEB, 2005).

2.1.5.1.2. Okul Aile Birliği'ne Üyelik

Okul Aile Birliği yönetmeliğine göre “Okulun bütün öğretmenleriyle öğrencilerin ana babaları ya da velileri Okul-Aile Birliği'nin tabii üyesidir.” Öğrenci okuldan ayrılrsa bile üyelik sürmektedir. Bütün üyeler toplantıya katılır ve oylarını kullanabilir. Genel kurul tüm üyelerden oluşur. Kararlar çoğunlukla alınır. Yönetim Kurulu'nun 2/3'ünü velilerden, 1/3'ünü de öğretmenler arasından, Okul-Aile Birliği ve Öğretmenler Kurulu tarafından seçilirler” (MEB, 1970, s.177).

2.1.5.2. Öğrenci-Veli-Okul Sözleşmesi

MEB, 2004 yılında kabul ettiği Öğrenci-Veli-Okul Sözleşmesi'ni 2005-2006 öğretim yılında uygulamaya koymuştur. Sözleşme metni aşağıdaki gibidir (MEB, 2005):

Okul - veli iş birliği öğrenci başarısını arttıran en önemli faktörlerden biridir. Güvenli ve düzenli bir okul ortamının sağlanmasında veli katılımının rolü büyüktür. Veli katılımının öncelikli amacı okulun eğitim etkinliklerini yönlendiren okul personeline destek olmak, çalışmalara meslekleri ve yeterlilikleri doğrultusunda farklı

düzeylede katkılarını sağlamak, okul ve ev arasında sıkı bağlar kurarak öğrencinin eğitim sürecine katkıda bulunmaktır.

Bu sözleşme; veliyi ve öğrenciyi okulun işleyişi, kuralları, öğrencilere ve velilere sağlayacağı imkânlar ve tarafların karşılıklı hak ve sorumluluktan konusunda bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Sözleşmenin Tarafları:

- Öğrenci
- Öğrenci Velisi / Anne -Babası
- Okul Yönetimi

Sözleşmede Esas Alınan Yasal Düzenlemeler

1. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu
2. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı
3. 21.10. 2004 tarihli ve 25620 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan ilköğretim

Kurumları Yönetmeliği

4. 17.02. 2004 tarihli ve B.080.TTK.0.01.01.02/155S sayılı Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi konulu Genelge (2004/10)
5. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi
6. Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir.

Bu sözleşmede velinin hakları ve sorumlulukları şu şekilde belirtilmiştir:

Haklar

- Çocuğumun eğitimiyle ilgili tüm konularda bilgilendirilmek.
- Adil ve saygılı davranışlarla karşılanmak.
- Çocuğuma okul ortamında nitelikli kaynaklar, eğitim ve fırsatlar sunulacağını bilmek.

- Düzenli aralıklarla okulun işleyişi hakkında bilgilendirilmek.
- Okul yönetimine katılmak.
- Çocuğumun okuldaki gelişim süreciyle ilgili olarak düzenli aralıklarla bilgilendirilmek.

Okula Özgü Haklar

- Bu Bölüm okulun bulunduğu çevrenin imkanları dikkate alınarak okullar tarafından belirlenecektir.

Örneğın:

- Okulun veli eğitim seminerlerinden yararlanmak (Ana-baba okulu, okuma-yazma eğitimi, çocuk gelişimi vb.).
- Okulun kütüphanesinden yararlanmak.
- Okulun isliklerinden yararlanmak.

Sorumluluklar

- Çocuğumun her gün okula zamanında, öğrenmeye hazır, okulun kılık-kıyafet kurallarına uygun bir şekilde gitmesine yardımcı olacağım.
- Okulun öğrenciler için düzenleyeceği ders dışı etkinliklerden en az iki tanesinde görev alacağım.
- Okulun duyuru ve yayınlarını takip edeceğim.
- Bilgi edinmek ve toplamak amacıyla gönderilen her tür anket ve formu doldurup zamanında geri göndereceğim.
- Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE) ve Okul-Aile Birliğı seçmelerine ve toplantılarına katılacağım.

- İhtiyaç duyduğunda öğrencimin ödevlerine katkı sağlayacağım, gerekli açıklamaları yapacağım, ancak; kendi yapması gereken ödevleri asla yapmayacağım.
- Araştırmaya daha fazla zaman ayırması için televizyon seyretme ve oyun oynama saatlerini düzenlemesine yardımcı olacağım.
- Evde, o gün okulda yaptıklarını paylaşarak günün değerlendirmesini çocuğumla birlikte yapacağım.
- Çocuğumun uyku ve dinlenme saatlerine dikkat edeceğim.
- Okulun düzenleyeceği aile eğitim seminerlerine katılacağım.
- Çocuğuma yaşına uygun sorumluluklar vereceğim (Örneğin odasını toplama, ev işlerine yardım etme, alışveriş yapma
- Okul yönetiminin okul-aile ilişkilerini geliştirmek amacıyla yapacakları ev ziyaretlerini kabul edeceğim.
- Çocuğumun disiplin kurallarına uyması için gerekli önlemleri alacağım
- Çocuğumun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimler hakkında okulu zamanında bilgilendireceğim.
- Aile ortamında fiziksel ve psikolojik şiddete izin vermeyeceğim.

Okula Özgü Sorumluluklar

Bu bölüm okulun bulunduğu çevrenin imkânları dikkate alınarak okullar tarafından belirlenecektir.

Örneğin:

- Okul kütüphanesine her yıl en az iki kitap ya da kaynakla katkıda bulunacağım (CD, Film, Asetat vb.).
- Çocuğumun şehir merkezini görmesini mutlaka sağlayacağım.

2004 yılında kabul edilen ve 2005–2006 eğitim öğretim döneminde uygulamaya konulan öğrenci ve okul sözleşmesi birçok velinin içeriğinden haberi bile olmayan bir sözleşme olma özelliği taşımaktadır. Örneğin; şehir merkezini şimdiye kadar görmemiş ailelerin sadece sözleşmede bulunduğu için çocuklarını şehir merkezine götüreceği düşüncesi ne kadar gerçekçidir?

Toplum olarak kalkınmak için sağlıklı düşünen, soran, sorgulayan, araştıran, sorumluluk sahibi gibi birçok olumlu özelliklerin temeli ailede atılır. Aile, çocuğa ilk eğitimin verildiği yerdir. Her şeyden önce aile, bir okul öncesi eğitim kurumu olarak kabul edilir. Çocuk okula başladıktan sonra ailenin bu işlevinin bir kısmını eğitim kurumları üstlenmektedir. Ancak aile, hiçbir zaman çocuğun eğitiminden kendini bütünüyle soyutlamış olamaz (Şişman, 2004).

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında, araştırmaya ışık tutacak, konu ile ilgili yerli ve yabancı çalışmalara yer verilmiştir.

Yılmaz (2006), “İlköğretim okullarında etkililik sağlanması için öğretmenlerin ailelerden beklentileri” isimli bir çalışma yapmıştır. Sakarya ilinde yapılan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Ailelerin önemli bir kısmı, ailelerin okul ziyaretlerini ve okulda düzenlenen toplantılara katılımlarını kısmen ve çoğu zaman yeterli bulmaktadır.
2. Aileler okul yöneticilerine ve öğretmenlere yeterli saygıyı kısmen ve çoğu zaman göstermektedirler.
3. Aileler okul aile birliğinde görev alma, okulun işleyişi, okul ihtiyaçlarını belirleme, okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama, okul sorunlarını çözme, okul

etkinliklerine destek vererek, okulun duyuru ve yayınlarını takip etme konularında çok az ve kısmen katılmaktadırlar.

4. Aileler, okulda düzenlenen çeşitli faaliyetlere çok az ve kısmen katılım göstermektedirler.

5. Aileler ev ziyaretlerini yeterli bulmamaktadırlar.

6. Öğretmenlerin uyarılarını dikkate almamaktadırlar.

7. Aileler çocuklarına verimli çalışabilecekleri ortam hazırlama, başarılarını ödüllendirme gibi konularda yeterli ilgiyi göstermemektedirler.

Akbaba ve Samancı (2003) “İlköğretimde veli öğretmen görüşmelerinin değerlendirilmesi” isimli bir araştırma yapmışlardır. Erzurum ilinde yapılan araştırma sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

1. Veliler, görüşmelere karşı ilgisizdirler.
2. Görüşme süreleri yetersizdir.
3. Görüşme yerleri fiziksel açıdan uygun değildir.
4. Görüşmelerde öğretmenler olumsuz tutum sergilemektedirler.
5. Okul rehberlik servisleri yeterince çalışmamaktadır.
6. Öğrenciyi tanıma konusunda branş ve sınıf öğretmenlerinin iletişimi zayıftır.
7. İlköğretim okullarında velilere daha aktif rol verilmemektedir.

Söğüt (2003), “Resmi ve özel ilköğretim okullarında okul- veli ilişkileri” isimli bir çalışma yapmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, velilerin göstermeleri gereken davranışları göstermediklerini, özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ise velilerin göstermeleri gereken davranışları gösterdiklerini belirtmektedir.

2. Resmi ilköğretim okullarındaki velilerle sağlıklı ve planlı bir iletişim kurulamamaktadır ve okulların beklentileri velilere yeterince anlatılamamaktadır.

3. Resmi ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin veli toplantılarını sık ve okulun amaçları doğrultusunda yapmadıkları belirlenmiştir.

Girmen (2001), “Ortaöğretim düzeyindeki okulların etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri”ni belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda veliler, öğrenci hakkında yönetici ve öğretmenlerle rahatça konuşabildiklerini, okulla ilgili şikâyet, öneri ve isteklerini okul yetkililerine iletebildiklerini belirtmişlerdir. Çevre ve velilerin okula maddi ve manevi katkıda istekli olmadıkları, okulun kendilerinden beklentilerinin bilincinde olmadıkları görülmüştür. Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik düzenlemelerin yapılması gerektiği belirlenmiştir.

Titrek (1999), ilköğretim okullarının çevreyle ilişkilerinin düzeyini belirlemek amacıyla “İlköğretim okullarının çevre ile ilişkileri” isimli bir araştırma yapmıştır. Araştırmada okul görevlileri ve velilerin görüşlerine başvurulmuştur. Elde edilen bulgulara göre:

1. İlköğretim okullarında çevreyle ilişki kurabilmek için yapılması gereken çalışmaların genellikle planlı bir şekilde yürütülmeye çalışıldığı,

2. İlköğretim okullarında çevre kalkınması, çevrenin eğitimi ve çevreye rehberlik etme çalışmalarının ara sıra gerçekleştirildiği,

3. Eğitsel çalışmaların genellikle gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Koçak (1998), “Okul ile aile iletişiminin engelleri” isimli bir araştırma yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre, evin okula uzak olması iletişime çok az derecede engel olarak görülmektedir. Okul ve öğrenciyle ilgili bilgilerin aileye geç gitmesi, yönetici ve öğretmenlerce bir engel olarak görülmektedir. Anne babaların işlerinin çokluğu

iletişimi engellemektedir. Ayrıca yönetici ve öğretmenlere göre anne babaların çocukları hakkında olumsuz şeyler duymak istememeleri, iletişimi olumsuz etkilemektedir.

Yılmaz (1994), “Ana babaların okul ve öğretmenlere bakışı” isimli araştırmasında ana-babaların okula ve çalışanlarına karşı düşünce, tutum ve ön yargılarını ölçmüş, ölçüm sonucunda her üç ana babadan bir tanesi okula ve öğretmenlere karşı olumsuz bakış açısına veya ön yargılarına sahip olduğunu belirtmiştir. Okul ve öğretmenlere karşı velilerin düşünce ve tutumlarının bilinmesinin önemli olduğunu belirterek, okul ile aile arasında daha sağlıklı ilişkilerin kurulması ve iki kurumu ortak amaçlar doğrultusunda işbirliğine girmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Araştırmada okul veli işbirliğinin sınırlı olduğu, okul-veli iletişiminin kapsam olarak dar, yöntem olarak dolaylı olduğu, ana-babaların okullar ile ilgilenme düzeyinin düşük, ilgilenilen konuların ise sınırlı olduğu okul-veli ilişkilerinin biçimsel ve ön şartlara bağlı olduğu, velilerin okula karşı görevlerinin neler olduğu ve bunları ne şekilde yerine getirecekleri konusunda bilgisiz oldukları, okul-aile ilişkilerinde kurumsal ve sosyo-ekonomik engellerin ağır bastığı, okulların öğrencileri dışında çevreye ilişkin görevlerini yeterince yerine getirmemelerinin okul başarısını ciddi olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Davies (1991), çocuğu tüm toplum eğitir düşüncesinden hareketle “Öğrenci başarısı için okul-aile ve toplum işbirliğinin asgari şartları” isimli bir çalışma yapmıştır. Araştırmacı, öğretmen-öğrenci-aile ve toplum ilişkilerinin öneminin sıklıkla vurgulanmasına karşılık bu ilişkilerin ön şartları konusunda bilgilerin azlığından yakınlıkla kendi kurduğu bir okulda çeşitli yöntemler denemiştir. Öğrencilerin eğitimlerine ilişkin sorumlulukların paylaşımı ana fikrine dayalı bu yöntemlerin başında

veli kavramının değişik biçimde anlaşılmasını sağlama uygulaması da yer almaktadır. Davis'e göre veli kavramı bu güne kadar son derece dar anlam taşıyan bir kavram olmaktan öteye gidememiştir. Araştırmacı veli kavramı içine ailenin komşularını ve hatta yakın çevredeki kurum ve kuruluşların yetkilerini de dâhil etmiş ve bu kavramı yeni kapsamı ile çevreye kabul ettirmiştir. Okulu, özellikle dezavantajlı yetişkinlerin kendi bireysel ihtiyaçlarını da karşılayabilecekleri bir konumda düzenlenmiş yeni anlamıyla “veli merkezleri” oluşturmuştur. Okul-çevre ilişkilerinin gelişmesi için özel çaba harcayan ve proje hazırlayan öğretmenleri ödüllendirmiş, ev ve kurum ziyaretlerini öğretmenlerin mutlak görevi haline getirmiştir. Olumlu sonuçların görülmesi üzerine geliştirilen bu model daha pek çok okulda da denenmeye başlamıştır.

D'Angelo ve Adler (1991), “Çevrenin okula katılımının gerçekleştirilmesinde etkili olabilecek yöntemlerin ortaya çıkarılması” ile ilgili bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada okul ile aile arasındaki engellerin ortadan kaldırılmasında iletişim stratejilerinin önemi ortaya konulmuştur.

Aslan (1990), Ankara'nın merkez ilçesindeki ilkokullardaki öğrencilerin aileleri ile olan ilişkilerinin düzeyini inceleyerek okul-aile ilişkilerinin nasıl yürütüldüğü, velilerin okul etkinliklerine katılım düzeyi, Okul Aile Birliğinin etkililik düzeyi, okul-aile ilişkilerini olumsuz yönde etkileyen etmenlerin neler olduğunu “Okul-aile ilişkileri” isimli doktora tezinde araştırmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; ilkokullarda okul-aile ilişkileri planlı değil, rastlantılara dayalıdır. Öğretmenlerle velilerin etkileşimi için uygun ortam oluşturulamamıştır. Veliler, okuldaki eğitimsel etkinliklerin çoğundan habersizdir. Genelde öğretmenle veliler, okul ve öğrenci sorunları ile ilgilenmemektedirler. Velilerin çoğu “Okul-Aile Birlikleri”ne ilgi göstermemektedirler.

Okul koruma dernekleri görevlerini istendik düzeyde gerçekleştirememektedir. Mevcut ilişkiler velilere göre yeterli, yönetici ve öğretmenlere göre yetersizdir.

Bilgin (1990), “Çocuğun eğitiminden ailesi sorumludur.” düşüncesinden yola çıkarak “Ankara merkez ilçelerindeki ortaokullarda okul- aile işbirliği ve sorunları” hakkında okul yöneticisi, öğretmen ve ana babalardan oluşan 1525 kişi üzerinde yaptığı çalışmada şu sonuçlara ulaşmıştır: Okul aile işbirliği konusundaki yasal düzenlemelerin ilgililer tarafından benimsendiği, ancak uygulama süreci konusunda öğretmen grubunun görüşlerinin olumsuz olduğu; öğretmenlerin, anne babaların yetersizliklerinden yakındıkları ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda, Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nin bazı maddelerinin hayata geçirilemediği, okul ile aileler arasında açık bir iletişimin bulunmadığı belirlenmiştir.

Frank (1988), “Okul-aile ve çevre ilişkilerinin okuldan ayrılmalar üzerindeki etkisi”ni araştırmıştır. 14-20 yaş arasında okuldan ayrılan gençler ve bu gençlerin aileleri üzerinde yapılan çalışmada, ebeveynin okul ile ilişki düzeyinin zayıflığı ve eğitim düzeyinin düşük olması, çocuğun okuldan ayrılma riskini arttırıcı faktörler olarak tespit edilmiştir. Bu değişkenler kontrol altına alındığında, ailenin ekonomik gücünün okuldan ayrılma ile bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır. Buna karşılık ailenin sosyal yalnızlık içinde olması ve aile içi çatışmaların yoğunluğu değişkenleriyle çocuğun okuldan ayrılması riski arasında önemli ilişkiler olduğu görülmüştür.

Nural (1987), “Velilerin okul yönetiminden beklediği davranışlar” isimli araştırmasında şu bulgulara ulaşmıştır: Veliler yönetici ve öğretmenlerle çok nadir görüşmektedir. Velilerin, yöneticilerden beklediği davranışlar ise: Çocuklarına ilgisiz velilerin yönetici tarafından uyarılması, okulda velilerin rahatça konuşabilecekleri bir ortamın oluşturulması, hoşgörülü olunmasıdır.

Sarı (1986), "İlköğretimde velilerin program geliştirmedeki rolü"nü araştırmıştır. Ülkemizde velilerin, öğrencilerin tüm sorunları ile ilgilenme gayreti içinde oldukları, ancak programların geliştirilmesine ilişkin kendi rollerinin ne olduğunu tam olarak bilmedikleri ortaya konulmuştur. Velilerin okul-aile toplantılarının önemine ve yararına inanmadıkları, öğretmen- veli görüşmelerinin yetersiz kaldığı, görüşmelerin dolaylı olarak yapıldığı, araştırmada ortaya çıkan hususlardır.

Doğan (1995), "Ankara merkez ilçesindeki ilköğretim okullarında okul-aile iletişiminin engelleri" isimli araştırmasında şu bulgulara ulaşmıştır: Okul ve öğrencilerle ilgili bilgilerin velilere, öğrenciler aracılığıyla iletilmesi, velilerin okulla ilgili kararların alınmasına katılmama, nadiren karşılaşılan engeller ise öğretmen ve yöneticilerin yetersizlikleri, hoşgörüsüz davranmaları, okula sürekli maddi yardım nedeniyle çağrılmadır. Öğretmenler ise, velilerin evlerinin okula uzak olması, velilerin okula ve öğrenciye yeterli zaman ayıramaması, yöneticilerin okul-aile işbirliği ve iletişimde ilgisiz, isteksiz davranmaları ve okul-aile ilişkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları, yöneticilerin veliye aynı konuda öğretmenden farklı bilgi vermesi, öğrencilerle ilgili bilgilerin tamamının yöneticilere ve öğretmenlere aktarılmaması gibi sorunların var olduğuna inanılmaktadır.

Ülker (1974) okul- aile işbirliği konusunda velilerin görüşlerini saptamayı amaçlayan bir araştırmasına göre; aile ve okul, çocuk için tabi bir çevredir. Bu nedenle "Çocuk ve eğitiminin yalnız birine bırakılamayacağı ortaya çıkar."

Ülker'in yaptığı araştırma sonucunda hemen her okulda okul-aile birliğinin kurulduğu, velilerin okul-aile işbirliğinin gereklerine inandığı, velilerin okul-aile birliklerinde görev almak istemedikleri, velilerin işbirliğine katılmama nedenlerinin fazla meşguliyet, ilgi duymama, başarısızlık korkusu olduğu, velilerin okul-aile

işbirliğinden öğrenim başarısını yükseltmeyi beklediği, velilerin işbirliğini ailenin zorlaştırdığına inandıkları ortaya çıkmıştır.

Kıncal (1991), Okul-Aile Birliğinin fonksiyonunu gerçekleştirme düzeyini incelediği araştırmasına göre; öğretmen ile öğrenci velileri arasındaki diyalog çok sınırlı bir çerçevede olmaktadır. Okulla işbirliğinde, velilerin yeterli çaba göstermemesi okul aile işbirliğinin gerçekleşmesini engellediği belirtilmektedir. Ayrıca velilerin ve öğretmenlerin, okul aile işbirliğinin sağlanmasında önemli rol oynadığını savunmaktadır.

Wilson (1982), okul-aile iletişimiyle okulun özellikleri ve işleyişi arasındaki ilişkileri saptamak üzere yaptığı araştırmasında; okul-aile iletişimde, aile ve öğretmenlerin algılarına dayanarak örgütsel özellikler ve iletişim süreci arasında var olan ilişkiyi saptamayı ana amaç olarak belirlemiştir. Araştırmacı örneklemini ilkökul öğretmenleri ve velileri arasından seçmiştir. Araştırmanın sonucunda liderlik, karar verme, amaç oluşturma süreci ile ana babaların okula ulaşılabilirliği arasında anlamlı bir ilişki bulunurken; bulgular, etkileme ve güdüleme süreciyle ana babaların okula ulaşılabilirliği arasında olumlu bir ilişkiyi desteklememiştir.

Havighurst'a (1968) göre, çocuğu okulda başarılı olmaya teşvik eden, onu okulun gerektirdiği dille ilgili ve zihinsel çabalar konusunda gerçekçi bir şekilde hazırlayan ailelerde, zeka ve okul başarısının yüksek olduğu görülmektedir (Havighurst, 1968: Akt: Berber, 1990: 33).

Werst (1965), tarafından yapılan bir araştırmada, öğrencinin alacağı okul başarı beklentisi ile babanın eğitim seviyesi arasında bir ilişki bulunmuştur (Werst, 1965: Akt: Berber, 1990: 28).

Görüldüğü gibi, gerek Türkiye 'de gerekse yurt dışında yapılan bu çalışmalar genellikle okul- aile ilişkisi, okul-çevre ilişkisi, okul-aile iletişimi ile ilgili çalışmalardır. Ancak, ilköğretim okulları 1. kademedeki ilköğretime devam eden öğrencilerin velilerinin okullarda gösterdikleri liderlik özelliklerini belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmadığı için bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı ve Türkiye'de geleceğe dönük olarak ilköğretim okullarının geliştirilmesi, etkililiğinin ve niteliklerinin artırılabilmesi, lider velinin sahip olması gereken tutum ve beceriler konusunda eğitim politikacısı ve uygulayıcılarına bilgi sağlayabileceği ve yardımcı olabileceği bakımından önemli görülmektedir.

3. BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, araştırma modeli, örneklem, kullanılan ölçme araçları, veri toplama ve analiz yöntemlerine ilişkin bilgiler verilmektedir.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Betimsel nitelik taşıyan araştırma, survey (alan taraması) tipi bir araştırma modeli kullanılarak yapılmıştır. Betimleyici tarama modelleri geçmişte, bugün ya da belli bir süreçte var olan olayları, durumları ve olguları ortaya koymaya yönelik yaklaşımlardır. Var olanı değiştirmeye ya da etkilemeye çalışmadan olgunun bilimsel portresinin ortaya konulması sürecini içermekte; nelerden oluştuğunu ve neler ile ilişkili olduğunu sorgulamaktadır (Karasar, 2004).

Araştırmada öncelikle konu ile ilgili literatür taranmış ve literatüre dayalı olarak elde edilen bilgiler ışığında araştırmacı tarafından geliştirilen anket, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Tokat ili, merkez ilçe sınırları içinde yer alan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm resmi ilköğretim okullarında 1. kademedeki çocuğu öğrenim gören öğrenci velileri oluşturmaktadır. Tokat ili, merkez ilçeye bağlı ilköğretim okullarında öğrenci sayısı 5935'tir. (Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2006). Bu sayının çok olması, evrenin tamamına ulaşılmasını zorlaştırdığından evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örnekleme girecek öğrenci velilerinin belirlenmesinde ailelerin sosyo-ekonomik, kültürel özellikleri dikkate alınarak evrende var olan özelliklerin örnekte de aynı oranda temsil edilebilmesi için tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme girecek okullar, seçim

aşamasında öğrenci velilerinin sosyo-ekonomik, kültürel özelliklerine göre sınıflandırılmıştır. Kura ile belirlenen 5 ilköğretim okulunda, 1. kademedeki çocuğu öğrenim gören öğrenci velileri seçilmiştir. Toplam 430 adet anket, 1-5 sınıflarda eşit olacak şekilde her okuldan rastgele seçilen birer şubeye dağıtılmıştır. Ancak, bu anketlerden 397 tanesi geri dönmüştür. Bu anketlerden de 17 tanesi eksik veri içerdiğinden 380 tanesi değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Aşağıdaki tabloda örnekleme giren okullar verilmiştir.

Tablo 3.1. Örnekleme oluşturan Okullar

Sıra Nu	Okul Adı	Dağıtılan Anket Sayısı	Dönen Anket Sayısı	Geçerli Anket Sayısı
1	Yeşilbağ İ.Ö.O.	90	85	83
2	İbn-i Kemal İ.Ö.O.	110	108	105
3	İbn-i Sina İ.Ö.O.	90	75	70
4	Melik Ahmet Gazi İ.Ö.O.	50	48	45
5	Alparslan İ.Ö.O.	90	81	77
	Toplam	430	397	380

3.3 ÖLÇME ARAÇLARI

Araştırmanın veri toplama aracı geliştirilmeden önce konu ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Velilerin liderlik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından veri toplama aracı geliştirilmiştir. Geliştirilen veri toplama aracı, içerik geçerliliğini saptamak için okul yöneticisi ve öğretmenlerden oluşan gruba sunulmuş, Prof. Dr. Mehmet ARSLAN'dan ve Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER'den uzman görüşü alınmıştır. Öneriler doğrultusunda ankette gerekli değişiklikler yapılarak

tez danışmanı ile birlikte ankete son şekli verilmiştir. Anketin güvenilirlik geçerlilik çalışması olarak; olumsuz ifadeler recode komutuyla ters döndürülmüş ve anketin Crombach Alpha güvenilirlik katsayısı da .76 olarak hesaplanmıştır.

Velilerin kolaylıkla cevaplandırabilmesi göz önünde bulundurularak, bu araç likert tipte hazırlanmış, "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Zaman zaman", "Sık sık", "Her zaman" olmak üzere beşli derecelendirme kullanılmıştır. Ankette yer alan maddeler; 1. Hiçbir zaman (1,00–1,80), 2. Nadiren (1,81–2,60), 3. Zaman zaman (2,61-3,40), 4. Sık sık (3,41-4,20) ve 5. Her zaman (4,21-5,0) şeklinde derecelendirilmiştir. 57 maddeden oluşan veri toplama aracının pilot uygulaması Tokat ili, merkez ilçesinde çocuğu ilköğretim 1. kademeye devam eden 60 veliye uygulanmıştır. Anket, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, velilerin demografik özelliklerini tespit etmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde velilerin liderlik özelliklerine ilişkin önermeler yer almaktadır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma izni, Tokat il Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır. Daha sonra veri toplama aracı, Tokat ili, merkez ilçeye bağlı resmi ilköğretim okullarına resmi yazı ile gönderilmiştir. Veri toplama aracı, veliler tarafından cevaplanmak üzere toplam 5 ilköğretim okuluna ulaştırılmıştır.

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Anket uygulanmadan önce, seçilen örneklem grubuna uygulama ile ilgili bilgiler verilmiş, ad-soyad gibi bilgiler istenmemiştir. Anket uygulaması, araştırmacı tarafından elden yapılmış ve elden toplanmıştır.

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Anket yoluyla toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS 11.0.0 (Statistical Package for Social Sciences; SPSS Inc, 2001) paket programında kodlanmıştır.

Birinci alt problem araştırılırken yüzde ve frekanstan yararlanılmıştır. İkinci alt problem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal-Wallis uygulanarak verilerin ankete verdikleri cevaplara göre aralarında bir farkın olup olmadığı araştırılmıştır. Son olarak da, faktör analizi yapılmış anket maddelerinin belirgin faktör yüklerinde toplandığı ve bu faktör yüklerinin tanımlanabildiği görülmüştür. Faktörler isimlendirildikten sonra elde edilen sonuçlar tablolaştırılıp yorumlanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

İlköğretim 1. kademeye devam eden öğrenci velilerinin okullarda liderlik özelliklerini gösterip göstermediklerini belirlemeye yönelik bulgular aşağıda açıklanmıştır.

4.1.DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULAR

Örneklem grubundaki velilerin, öğrenciye yakınlık durumuna göre dağılımı, Tablo 4.1 'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Velilerin, öğrenciye yakınlık durumu

Yakınlık durumu	f	%
Baba	197	51,8
Anne	173	45,5
Diğer	10	2,6
TOPLAM	380	100

Tablo 4.1 incelendiğinde, velilerin % 51,8'inin baba, % 45,5'inin anne, % 2,6'sının diğer (abla, teyze vb.) olduğu görülmektedir. İlköğretim okulları 1. kademedeki öğrencilerin çoğunun velisi babalarıdır. Bu sonuca göre, ataerkil aile yapısının da etkisiyle babaların veli olarak algılandığı görülmektedir.

Örneklem grubundaki öğrenci annelerinin annenin yaş değişkenine göre dağılımı, Tablo 4.2 'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Annelerinin yaş değişkenine göre dağılımı

Annenin Yaşı	f	%
21-30	93	11,3
31-40	244	64,2
41+	43	11,3
TOPLAM	380	100

Tablo 4.2 incelendiğinde, 21-30 yaş grubundaki annelerin oranının %11,3; 31-40 yaş grubundaki annelerin oranının % 64,2; 41 ve üzeri yaş grubundaki annelerin oranının ise % 11,3 olduğu görülmektedir. İlköğretim okulları 1. kademedeki öğrencilerin annelerinin büyük çoğunluğunun yaşı 31-40'tır. Bu sonuca göre, ilköğretim okullarındaki annelerin genç olduğu yargısına varılabilir.

Örneklem grubundaki öğrenci babalarının babanın yaş değişkenine göre dağılımı Tablo 4.3 'te verilmiştir

Tablo 4.3. Babalarının yaş değişkenine göre dağılımı

Babanın Yaşı	f	%
21-30	17	4,5
31-40	246	64,7
41-50	104	27,4
51+	13	3,4
TOPLAM	380	100

Tablo 4.3 incelendiğinde, örneklemdaki 21-30 yaş grubundaki babaların oranı % 4,5; 31-41 yaş grubundaki babaların oranı % 64,7; 51 ve üzeri yaş grubundaki babaların oranı %3,4 olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin babalarının büyük bir kısmı 31-40 yaş grubundadır. Bu sonuca göre, ilköğretim okullarındaki babaların genç olduğu yargısına varılabilir.

Örneklem grubundaki annelerin, eğitim durumuna göre dağılımı, Tablo 4.4' te verilmiştir.

Tablo 4.4. Annelerin, annenin eğitim durumuna göre dağılımı

Annenin Eğitim Durumu	f	%
Okur-yazar değil	12	3,2
Okur-yazar	4	1,1
İlkokul	208	54,7
Ortaokul	50	13,2
Lise	69	18,2
Üniversite	37	9,7
TOPLAM	380	100

Tablo 4.4 incelendiğinde, okuryazar olmayan annelerin oranının % 3,2; okuryazar olan annelerin oranının % 1,1; ilkokul mezunu olan annelerin oranının % 54,7; ortaokul mezunu olan annelerin oranı % 13,2; lise mezunu olan annelerin oranının % 18,2; üniversite mezunu olan annelerin oranının % 9,7 olduğu görülmektedir. Bu durumda annelerin büyük bir kısmı (% 54,7) ilkokul mezunudur. Bu sonuca göre, Tokat'ta kadınların sadece zorunlu eğitime devam ettikleri yargısına varılabilir.

Örneklem grubundaki babaların, eğitim durumuna göre dağılımı, Tablo 4.5 'te verilmiştir.

Tablo 4.5 Babaların, babanın eğitim durumuna göre dağılımı

Babanın Eğitim Durumu	f	%
İlkokul mezunu değil	2	,5
İlkokul	95	25,0
Ortaokul	54	14,2
Lise	107	28,2
Üniversite	107	28,8
Lisansüstü	15	3,9
TOPLAM	380	100

Tablo 4.5 incelendiğinde, ilkokul mezunu olamayan babaların oranı % ,5; ilkokul mezunu olan babaların oranı % 25; ortaokul mezunu olan babaların oranı %14,2; lise mezunu olan annelerin oranı % 28,2; üniversite mezunu olan babaların oranı % 3,9; lisansüstü mezunu olan babaların oranı % 3,9 olduğu görülmektedir. Bu durumda babaların çoğunun eşit dağılımla lise ve üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, kadınların eğitim durumunun tersine erkeklerin üst öğrenimleri tamamladıkları yargısına varılabilir. Bu da ülkemizde hala eğitim alma hakkı konusunda kadın-erkek eşitliğinin sağlanamadığını göstermektedir. Ayrıca lisansüstü eğitim almış olan %3,9 oranındaki velinin örnekleme bulunması önemli görülmektedir.

Örneklem grubundaki velilerin çocuk sayısına göre dağılımı, Tablo 4.6 'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Velilerin, çocuk sayısına göre dağılımı

Ailedeki çocuk sayısı	f	%
1	16	4,2
2	163	42,9
3	130	34,2
4	48	12,6
5+	23	6,1
TOPLAM	380	100

Tablo 4.6 incelendiğinde, tek çocuğu olan ailelerin oranının % 4,2; 2 çocuğu olan ailelerin oranının % 42,9; 3 çocuğu olan ailelerin oranının % 34,2; 4 çocuğu olan ailelerin % 12,6; 5 ve üzeri çocuğu olan ailelerin oranının % 6,1 olduğu görülmektedir. Buna göre velilerin çoğunluğu 2 çocuk sahibidir.

Örnekleme grubundaki velilerin ailenin ortalama aylık gelirine göre dağılımı, Tablo 4.7 'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Velilerin, ailenin ortalama aylık gelirine göre dağılımı

Ailenin ortalama aylık geliri	f	%
500 YTL' den az	101	26,6
501-750 YTL	72	18,9
751-1000 YTL	66	17,4
1000-1250 YTL	59	15,5
1250 YTL' den fazla	82	21,6
TOPLAM	380	100

Tablo 4.7 incelendiğinde, aylık ortalama geliri 500 YTL'den az olan ailelerin oranının % 26,6; 501–750 YTL olan ailelerin oranının %18,9; 751–1000 YTL olan ailelerin oranının % 17,4; 1000–1250 YTL olan ailelerin oranının %15,5; 1250 YTL'den fazla olan ailelerin oranının % 21,6 olduğu görülmektedir. Velilerin aylık gelirleri ortalama bir dağılım göstermektedir. Bu sonuç, örneklemin velilerin sosyo-ekonomik durumuna göre evreni temsil etme düzeyini yüksek olduğunu gösterir.

Örneklem grubundaki annelerin, annenin mesleğine göre dağılımı, Tablo 4.8 'de verilmiştir

Tablo 4.8 Annelerin, mesleğine göre dağılımı

Annenin mesleği	f	%
Ev kadını	339	89,2
Eğitim sektörü	17	4,5
Sağlık sektörü	8	2,1
Kamu	9	2,4
Diğer	7	1,8
TOPLAM	380	100

Tablo 4.8 incelendiğinde, ev kadını olan annelerin oranının % 89,2; eğitim sektöründe çalışan annelerin oranının % 4,5; sağlık sektöründe çalışan annelerin oranının % 2,1; kamuda çalışan annelerin oranının % 2,4; diğer sektörlerde çalışan annelerin oranının % 1,8 olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin annelerinin çok önemli bir kısmı ev kadınıdır. Kadınların bir meslek sahibi olmadıkları bulgusu Tablo 4.4'teki kadınların eğitim düzeyi bulgularını desteklemektedir.

Örneklem grubundaki babaların, babanın mesleğine göre dağılımı, Tablo 4.9 'da verilmiştir.

Tablo 4.9. Babaların mesleğine göre dağılımı

Babanın mesleği	f	%
İşsiz	10	2,6
Eğitimci	53	13,9
Memur	75	19,7
İşçi	47	12,4
Güvenlik	33	8,7
Serbest	114	30,0
Diğer	48	12,6
TOPLAM	380	100

Tablo 4.9 incelendiğinde, işsiz olan babaların oranının % 2,6; eğitimci olan babaların oranının % 13,9; memur olan babaların oranının % 19,7; işçi olan babaların oranının % 12,4; güvenlikle ilgili birimlerde çalışan babaların oranının % 8,7; serbest çalışan babaların % 30,0; diğer (çiftçi, işportacı vb.) alanlarda çalışan babaların oranının % 12,6 olduğu görülmektedir. Buna göre babaların bir kısmı serbest, bir kısmı da kamuda çalışmayı tercih ettikleri yargısına varılabilir.

Örneklem grubundaki velilerin çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yere göre dağılımı, Tablo 4.10 'da verilmiştir.

Tablo 4.10. Velilerin, çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yere göre dağılımı

Çocukluğun ve yetişkinliğin geçirildiği yer	f	%
İl merkezi	305	80,3
İlçe	33	8,7
Kasaba	10	2,6
Köy	32	8,4
TOPLAM	380	100

Tablo 4.10 incelendiğinde, çocukluğunu ve yetişkinliğini il merkezinde geçiren velilerin oranının % 80,3; ilçede geçirenlerin oranının % 8,7; kasabada geçirenlerin oranının % 2,6; köyde geçirenlerin oranının % 8,4 olduğu görülmektedir. Öğrenci velilerinin çoğunluğu çocukluğunu ve yetişkinliğini il merkezinde geçirmişlerdir. Bu sonuca göre, köylerden veya kasabalardan Tokat merkeze göçün olmadığını, büyük şehirlere göç edildiğini göstermektedir.

4.2. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Örneklem grubundaki velilerin, anket maddelerine verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.11'deki gibidir.

Tablo 4.11. Anket maddelerinin yüzde ve frekans dağılımı
Anket maddelerinin yüzde ve frekans dağılımı

Mad deler	Hiçbir zaman		Nadiren		Zaman zaman		Sık Sık		Her Zaman		Toplam	
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
M 1.	1	,3	6	1,6	17	4,5	28	7,4	328	86,3	380	100
M 2.	27	7,1	58	15,3	105	27,6	53	13,9	137	36,0	380	100
M 3.	25	6,6	54	14,2	103	27,1	59	15,5	139	36,6	380	100
M 4.	154	40,5	54	14,2	73	19,2	43	11,3	56	14,7	380	100
M 5.	229	60,3	46	12,1	35	9,2	8	2,1	62	16,3	380	100
M 6.	162	42,6	40	10,5	13	3,4	18	4,7	147	38,7	380	100
M 7.	58	15,3	65	17,1	112	29,5	60	15,8	85	22,4	380	100
M 8.	92	24,2	86	22,6	107	28,2	37	9,7	58	15,3	380	100
M 9.	74	19,5	80	21,1	105	27,6	39	10,3	82	21,6	380	100
M 10.	19	5,0	25	6,6	51	13,4	45	11,8	240	63,2	380	100
M 11.	28	7,4	31	8,2	63	16,6	51	13,4	207	54,5	380	100
M 12.	27	7,1	32	8,4	59	15,5	58	15,3	204	53,7	380	100
M 13.	50	13,2	45	11,8	95	25,0	49	12,9	141	37,1	380	100
M 14.	150	39,5	91	23,9	90	23,7	21	5,5	8	2,1	380	100
M 15.	176	46,3	79	20,3	70	18,4	22	5,8	33	8,7	380	100
M 16.	168	44,2	88	23,2	67	17,6	15	3,9	42	11,1	380	100
M 17.	182	47,9	64	16,8	65	17,1	11	2,9	58	15,3	380	100
M 18.	220	57,9	76	20,0	49	12,9	13	3,4	22	5,8	380	100
M 19.	135	35,5	97	25,5	71	18,7	28	7,4	49	12,9	380	100
M 20.	186	48,9	94	24,7	63	16,6	9	2,4	28	7,4	380	100
M 21.	171	45,0	85	22,4	72	18,9	20	5,3	32	8,4	380	100

Tablo 4.11'in devamı: Anket maddelerinin yüzde ve frekans dağılımı

Mad deler	Hiçbir zaman		Nadiren		Zaman zaman		Sık Sık		Her Zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
M 22.	161	42,4	95	25,0	70	18,4	24	6,3	30	7,9	380	100
M 23.	107	28,2	96	25,3	87	22,9	25	6,6	65	17,1	380	100
M 24.	95	25,0	89	23,4	94	24,7	31	8,2	71	18,7	380	100
M 25.	106	27,9	86	22,6	80	21,1	33	8,7	75	19,7	380	100
M 26.	116	30,5	77	20,3	81	21,3	26	6,8	80	21,1	380	100
M 27.	103	27,1	84	22,1	72	18,9	36	9,5	85	22,4	380	100
M 28.	89	23,4	32	8,4	36	9,5	34	8,9	85	22,4	380	100
M 29.	88	23,2	39	20,3	41	10,8	36	9,5	176	46,3	380	100
M 30.	90	23,7	54	14,2	60	15,8	37	9,7	139	36,6	380	100
M 31.	134	35,3	90	23,7	80	21,1	28	7,4	48	12,6	380	100
M 32.	136	35,8	91	23,9	80	21,1	21	5,5	52	13,7	380	100
M 33.	161	42,4	90	23,7	67	17,6	18	4,7	44	11,6	380	100
M 34.	73	19,2	74	19,5	87	22,9	37	9,7	109	28,7	380	100
M 35.	52	13,7	60	15,8	93	24,5	55	14,5	120	31,6	380	100
M 36.	101	26,6	85	22,4	92	24,2	39	10,3	63	16,6	380	100
M 37.	83	21,8	95	25,0	88	23,2	47	12,4	67	17,6	380	100
M 38.	123	32,4	86	22,6	98	25,8	29	7,6	44	11,6	380	100
M 39.	140	36,8	85	22,4	78	20,5	28	7,4	49	12,9	380	100
M 40.	37	9,7	27	7,1	53	13,9	47	12,4	216	56,8	380	100
M 41.	16	4,2	23	6,1	44	11,6	37	9,7	260	68,4	380	100
M 42.	39	10,3	51	13,4	80	21,1	60	15,8	150	39,5	380	100

Tablo 4.11'in devamı: Anket maddelerinin yüzde ve frekans dağılımı

Mad deler	Hiçbir zaman		Nadiren		Zaman zaman		Sık Sık		Her Zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
M 43.	75	19,7	93	24,5	94	24,7	42	11,1	76	20,0	380	100
M 44.	137	36,1	98	25,8	76	20,0	26	6,8	43	11,3	380	100
M 45.	135	35,5	88	23,2	81	21,3	31	8,2	45	11,8	380	100
M 46.	149	39,2	92	24,2	74	19,5	30	7,9	35	9,2	380	100
M 47.	130	34,2	97	25,5	84	22,1	28	7,4	41	10,8	380	100
M 48.	95	25,0	90	23,7	111	29,2	38	10,0	46	12,1	380	100
M 49.	127	33,4	89	23,4	89	23,4	30	7,9	45	11,8	380	100
M 50.	110	28,9	86	22,6	93	24,5	39	10,3	52	13,7	380	100
M 51.	73	19,2	87	22,9	98	25,8	43	11,3	79	20,8	380	100
M 52.	96	25,3	78	20,5	91	23,9	40	10,5	75	19,7	380	100
M 53.	102	26,8	79	20,8	79	20,8	43	11,3	77	20,3	380	100
M 54.	137	36,1	97	24,2	75	19,7	25	6,6	51	13,4	380	100
M 55.	137	36,1	102	26,8	62	16,3	29	7,6	50	13,2	380	100
M 56.	86	22,6	89	23,4	93	24,5	36	9,5	76	20,0	380	100
M 57.	89	23,4	76	20,0	78	20,5	40	10,5	97	25,5	380	100

Ankete katılan velilerin % 86,3'ü "M1. Veli olma görevimin farkındayım" maddesini "her zaman" seçeneği olarak işaretlemişlerdir. Bunu % 7,4 oranla "sık sık" seçeneği takip etmektedir. Velilerin % 6,4'ü ise "hiç", "nadiren", "zaman zaman" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin çoğu veli olma görevlerinin farkındadırlar.

Velilerin % 86,3'ü "M2. Kendimi okulun vazgeçilmez bir ögesi olarak kabul ederim" önermesine "her zaman" katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumu % 27,6 oranında "zaman zaman" seçeneği takip etmektedir. % 36,1 oranında veli ise, "hiç", "nadiren", "sık sık" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin çoğu kendilerini okulun vazgeçilmez bir ögesi olarak görmektedirler.

Velilerin %36,6'sı "M3. Ekip ruhuyla hareket ederim." önermesini " her zaman" olarak cevaplandırmışlardır. Bu cevabı % 27,1 oranı ile "zaman zaman" cevabı izlemektedir. Geriye kalan % 36,3'ü ise, "hiç", "nadiren", "sık sık" seçenekleri olarak cevaplandırmışlardır. Buna göre, velilerin çoğu ekip ruhuyla hareket ettiklerini düşünmektedirler.

"M4. Ders programının hazırlanmasında söz sahibiyim." maddesine velilerin % 40,5 "hiçbir zaman" görüşünü belirtmişlerdir. % 19,2'ü ise, "zaman zaman" görüşünü belirtmiştir. Velilerin % 40,2'si "hiçbir zaman", "nadiren", "sık sık" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin çoğu ders programını hazırlamada söz sahibi olmadıklarını düşünmektedir

Velilerin % 60,3'ü "M5. Derse girecek öğretmenleri seçerim." maddesine "hiçbir zaman" cevabını vermişlerdir. Veliler, %16,3 oranında "her zaman" cevabını verirken % 23,4 oranıyla "nadiren", "zaman zaman" "sık sık" cevabını vermişlerdir. Buna göre, velilerin çoğu derse girecek öğretmenleri seçmemektedirler.

Ankete katılan velilerin % 42,6'sı "M6.Ders işlenmesi sırasında dersi bölmem." önermesine "hiçbir zaman" cevabını vermiştir. Velilerin % 38,7'si "her zaman" cevabını vermiştir. Velilerin % 18,7'si "nadiren", "zaman zaman" "sık sık" cevaplarını vermişlerdir. Buna göre, velilerin çoğu hiçbir zaman dersi bölmediğini düşünmektedir.

Velilerin "M7.Yaptığım çalışmalar öğretmenler tarafından takdir görür." maddesine cevapları % 29,5 oranı ile "zaman zaman"dır. Bu durumu % 22,4 oranı ile "her zaman" seçeneği takip etmiştir. Geriye kalan % 48,1 oranı ise, "sık sık", "nadiren", "hiçbir zaman" seçenekleri takip etmiştir. Buna göre, velilerin çoğu yaptığı çalışmaların öğretmenler tarafından zaman zaman takdir gördüğünü düşünmektedir

Ankete katılan velilerin % 28,2'si "M8. Yaptığım çalışmalar okul yönetimi tarafından takdir görür." önermesini "zaman zaman" olarak belirtmişlerdir. % 24,2'si ise, "hiçbir zaman" olarak cevaplandırmıştır. % 47,6'sının cevabı "nadiren", "sık sık", "her zaman" seçeneklerinde toplanmıştır. Buna göre, velilerin çoğu yaptığı çalışmaların okul yönetimi tarafından zaman zaman takdir gördüğünü düşünmektedir

Velilerin % 27,6'sı "M9.Yaptığım çalışmalar diğer veliler tarafından takdir görür." önermesine "zaman zaman" görüşünü belirtmişlerdir. % 72,4'ü ise, "hiçbir zaman", "nadiren", "sık sık", "her zaman" seçeneklerine yaklaşık eşit oranda cevap vermiştir. Buna göre, velilerin çoğu yaptığı çalışmaların diğer veliler tarafından zaman zaman takdir gördüğünü düşünmektedir.

Veliler % 63,2 oranında "M10. Öğretmenlere güven veririm." maddesine "her zaman" cevabını vermiştir. % 36,8'si "hiçbir zaman", "nadiren", "zaman zaman", "sık sık" seçeneklerine yaklaşık eşit oranda cevap vermiştir. Buna göre velilerin çoğu öğretmenlere güven verdiğini düşünmektedir.

Ankete katılan velilerin % 54,5'i "M11. Okul yönetimine güven veririm." önermesine "her zaman" cevabını vermiştir. Geriye kalan % 45,5 oranı ise, "hiçbir zaman", "nadiren", "zaman zaman" "sık sık" seçeneklerine yaklaşık eşit oranda cevap vermiştir. Buna göre, velilerin çoğu okul yönetimine güven verdiğini düşünmektedir.

“M12. Öğrencilere güven veririm.” ifadesine velilerin % 53,7’si “her zaman” cevabını vermiştir. Geriye kalan % 46,3 oran ise, “hiçbir zaman”, “nadiren”, “zaman zaman”, “sık sık” seçeneklerine yaklaşık eşit oranda cevap vermiştir. Buna göre velilerin çoğu öğrencilere güven verdiğini düşünmektedir.

“M13. Diğer velilere güven veririm.” önermesine velilerin % 37,1’i “her zaman”, % 25’i “zaman zaman”, % 37,9’u “nadiren”, “sık sık” ve “hiçbir zaman” cevabını vermiştir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı diğer velilere güven verdiğini düşünmektedir.

“M14. Okulun eğitimle ilgili amaçlarını belirlemede söz sahibiyim.” maddesine velilerin % 39,5’i “hiçbir zaman”, % 23,9’u “nadiren”, % 23,7’si “zaman zaman”, % 12,9’u “sık sık” ve “her zaman” cevabını vermiştir. Velilerin önemli bir kısmı eğitimle ilgili amaçları belirlemede söz sahibi değildir.

“M15. Okulun öğretimle ilgili amaçlarını belirlemede söz sahibiyim.” ifadesine velilerin % 46,3’ü “hiçbir zaman”, % 20,3’ü “nadiren”, % 18,4’ü “zaman zaman”, % 14,5’i “sık sık” ve “her zaman” cevabını vermiştir. Buna göre, velilerin çoğu öğretimle ilgili amaçları belirlemede söz sahibi olmadığını düşünmektedir.

“M16. Okul-aile birliğinde görev alırım.” maddesine velilerin % 44,2’si “hiçbir zaman”, % 23,2’si “nadiren”, % 17,6’sı “zaman zaman”, % 11,1’i “sık sık” ve “her zaman” cevabını vermiştir. Velilerin çok önemli bir bölümü “hiçbir zaman” seçeneğinde yığılma göstermiştir.

“M17. Çocuğumun bulunduğu sınıflarda sınıf veli temsilciliği yaparım.” maddesine velilerin % 47,9’u “hiçbir zaman”, % 17,1’i “nadiren” % 16,8’i “zaman zaman”, % 18,2’si “sık sık” ve “her zaman” cevabını vermiştir. Buna göre, velilerin çoğu sınıf veli temsilciliği yapmamaktadır.

% 57,9 oranıyla “M18. Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE)’nde görev alırım.” maddesine “hiçbir zaman”, % 20 oranıyla “nadiren”, %23,1 oranıyla “zaman zaman”, “sık sık”, ve “her zaman” cevabını vermiştir. Velilerin çok önemli bir bölümü “hiçbir zaman” seçeneğinde yığılma göstermiştir. Buna göre, veliler büyük çoğunlukla Okul Gelişim Yönetim Ekibi’nde görev almamaktadır.

“M19. Sınıfların eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım.” ifadesi için velilerin % 35,5’i “hiçbir zaman”, % 25,5’i “nadiren”, % 18,7’i “zaman zaman”, % 20,3’ü “sık sık” ve “her zaman” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin çoğu gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol almadığını düşünmektedir.

“M20. Laboratuvarların eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım.” Maddesine veliler % 48,9 oranıyla “hiçbir zaman”, % 24,7oranıyla “nadiren”, % 16,6 oranıyla “sık sık”, % 9,8 oranıyla “sık sık” ve “her zaman” cevabını vermişlerdir. Buna göre, velilerin çok önemli bir bölümü “hiçbir zaman” seçeneğinde yığılma göstermiştir.

“M21. Kütüphanenin faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım.” Maddesine velilerin % 45’i “hiçbir zaman”, % 25’i “nadiren”, % 18,4’ü “zaman zaman” ve % 14,2’si “sık sık” ve “her zaman” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol almadıklarını düşünmektedirler.

“M22. Yardımcı birimlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım.” maddesine velilerin % 42,4’ü “hiçbir zaman”, % 25’i “nadiren”, % 18,4’ü “zaman zaman” % 7,9’u “her zaman” ve % 6,3’ü “sık sık” cevabını vermişlerdir. Velilerin çok önemli bir bölümü

“hiçbir zaman” seçeneğinde yığılma göstermiştir. Buna göre, veliler büyük çoğunlukla yardımcı birimlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol almadıklarını düşünmektedir.

“M23. Okula maddi kaynak sağlanmasına (kermes, gece, çay vb.) öncülük ederim” maddesine velilerin % 28,2’si “hiçbir zaman”, % 25,3’ü “nadiren”, % 22,9’u “zaman zaman”, % 17,1’i “her zaman” ve % 6,6’sı “sık sık” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye göre, yine velilerin önemli bir kısmı okula maddi kaynak sağlanmasına (kermes, gece, çay vb.) öncülük etmemektedir.

“M24. Okula araç-gereç teminine öncülük ederim ” maddesine velilerin % 25’i “hiçbir zaman”, % 24,7’ü “zaman zaman”, % 23,4’ü “nadiren” seçeneğini işaretlemiş, %18,7’si “her zaman” % 8,2’si “sık sık” seçeneklerini işaretlemiştir. Buna göre, veliler belirgin bir yığılma göstermemekle birlikte daha çok temin etmeme doğrultusunda görüş belirttikleri söylenebilir.

“M25. Bilgi teknoloji sınıfının oluşturulmasına öncülük ederim.” maddesine % 27,9’u “hiçbir zaman”, % 22,6’sı “nadiren”, % 21,1’i “zaman zaman”, % 19,7’si “her zaman”, % 8,7’si “sık sık” cevabını vermişlerdir. Buna göre, velilerin çoğu bilgi teknoloji sınıfının oluşturulmasına öncülük etmemektedirler.

“M26. Okula kimlik kazandırmada öncülük ederim” maddesine velilerin % 30,5’i “hiçbir zaman”, % 25,8’i “zaman zaman”, % 21,1’i “her zaman”, % 20,3’ü “nadiren”, % 6,8’i “sık sık” cevabını vermiştir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı Okula kimlik kazandırmada öncülük ettiğini düşünmemektedir.

“M27. Okula prestij kazandırmada öncülük ederim.” maddesine velilerin % 27,1’i “hiçbir zaman”, % 22,4’ü “her zaman”, % 22,1’i “nadiren” , % 18,9’u “zaman

zaman” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu dağılıma göre; veliler daha çok olumsuz yığılma göstermektedir

“M28. Öğretmenlerle iletişim kurmada sıkıntı çekmem” maddesine velilerin % 23,4’ü “hiçbir zaman”, % 22,4’ü “her zaman”, % 9,5’i “zaman zaman”, % 8,9’u “sık sık” ve % 8,4’ü “nadiren” cevabını vermişlerdir. Buna göre, veliler belirgin bir yığılma göstermemekle birlikte daha çok iletişim kurmada sıkıntı çekmeme doğrultusunda görüş belirttikleri söylenebilir

“M29. Okul yönetimiyle iletişim kurmada sıkıntı çekmem.” maddesine velilerin % 46,3’ü “her zaman”, % 23,2’si “hiçbir zaman”, % 10,8’i “zaman zaman”, % 20,3’ü “nadiren”, % 9,5’i “sık sık” cevabını vermişlerdir.” Buna göre, velilerin önemli bir kısmının okul yönetimiyle iletişim kurmada sıkıntı çekmedikleri görülmektedir.

“M30. Diğer velilerle iletişim kurmada sıkıntı çekmem.” maddesine verilen cevaplar şöyle dağılım göstermektedir: % 36,6’sı “her zaman”, % 23,7’si “hiçbir zaman”, % 15,8’i “zaman zaman”, % 14,2’si “nadiren”, % 9,7’si “sık sık” Buna göre, velilerin önemli bir kısmının diğer velilerle iletişim kurmada sıkıntı çekmedikleri görülmektedir.

“M31. Okul vizyonunun oluşturulmasında aktif rol alırım.” maddesine velilerin % 35,3’ü “hiçbir zaman”, %23,7 “nadiren”, % 21,1’i “zaman zaman” % 7,4’ü “sık sık”, % 12,6’sı “her zaman” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu durumda, veliler büyük çoğunlukla okul vizyonunun oluşturulmasında aktif rol alırım aktif rol almamakta ya da alamamaktadır

Velilerin “M32. Okula misyon kazandırırım.” maddesine verdiği cevaplara bakıldığında, velilerin % 35,3’ü “hiçbir zaman”, % 23,9’u “nadiren”, % 21,1’i “zaman

zaman”, % 5,5’i “sık sık”, % 13,7’si her zaman” cevabı verdiği görülmektedir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı okula misyon kazandırmadığını düşünmektedir.

“M33. Okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibiyim.” maddesine velilerin % 42,4’ü “hiçbir zaman”, % 23,7’si “nadiren”, % 17,6’sı “zaman zaman”, % 4,7’si “sık sık”, % 11,6’sı her zaman” cevabını vermişlerdir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibi düşünmemektedir.

“M34. Okul yönetimini değerlendiririm” maddesine velilerin % 28,7’si “her zaman”, % 22,9’u “zaman zaman”, % 19,5’i “nadiren” , % 19,2’si “hiçbir zaman” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu dağılıma göre; veliler daha çok olumlu yığılma göstermektedir..

“M35. Öğretmenleri değerlendiririm” maddesine velilerin % 31,6’sı “her zaman”, % 14,5’i “sık sık” % 24,5’i “zaman zaman” şeklinde cevap verirken; % 15,8’i “nadiren” ve % 13,7’si “hiçbir zaman” şeklinde cevap vermişlerdir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı öğretmenleri değerlendirme konusunda aktif olduklarını düşünmektedirler.

“M36. Okul kültürünün oluşturulmasına öncülük ederim” maddesine verilen cevaplar şöyle dağılım göstermektedir: % 26,6’sı “hiçbir zaman”, % 24,2’si “zaman zaman” % 22,4’ü “nadiren”, % 16,6’sı “her zaman” ve % 10,3’ü “sık sık”. Buna göre, velilerin önemli bir kısmının okul kültürünün oluşturulmasında öncülük ettiklerini düşünmedikleri görülmektedir.

“M37. Okul kültürünün sürdürülmesine katkı sağlarım” maddesine velilerin % 25’i “nadiren”, % 23,2’si “zaman zaman”, % 21,8’i “hiçbir zaman”, % 17,6’sı “her zaman” ve % 12,4’ü “sık sık” cevabını vermişlerdir. Buna göre, veliler belirgin bir

yığılma göstermemekle birlikte daha çok katkı sağlamama doğrultusunda görüş belirttikleri söylenebilir.

“M38. Okul kültürünün geliştirilmesinde aktif rol alırım” maddesine velilerin % 2,4’ü “hiçbir zaman”, % 25,8’i “zaman zaman”, % 22,6’sı “nadiren”, % 11,6’sı, “her zaman”, % 7,6’sı “sık sık” cevabını vermiştir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı okul kültürünün geliştirilmesinde aktif bir rol aldığını düşünmemektedir.

“M39. Okul kültürüne yeni değerler ve semboller katarım” maddesine velilerin % 36,8’i “hiçbir zaman”, % 22,4’ü “nadiren”, % 20,5’i “zaman zaman” % 12,9’u “her zaman” ve % 7,4’ü “sık sık seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna göre velilerin önemli bir bölüm okul kültürüne yeni değer ve semboller kattığını düşünmemektedir.

M40. “Okulu canlı bir varlık olarak kabul ederim” maddesine velilerin % 56,8’i “her zaman”, % 13,9’u “zaman zaman”, % 12,4’ü “sık sık” cevabını verirken; % 16,8’i nadiren ve hiçbir zaman” seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı okulu canlı bir varlık olarak kabul etmektedirler.

“M41. Okul, ailemin bir parçasıdır” maddesine velilerin % 68’i “her zaman”, % 9,7’si “sık sık”, % 11,6’sı “zaman zaman” % 6,1’i “nadiren” ve % 4,2’si “hiçbir zaman” cevabını vermişlerdir. Velilerin çok önemli bir bölümü “her zaman seçeneğinde yığılma göstermiştir. Buna göre, veliler büyük çoğunlukla okulu ailelerinin bir parçası olarak görmektedirler.

“M42. Okulun düzenlediği milli bayram kutlamalarına katılırım” maddesine velilerin % 39,5’i “her zaman” % 15,8’i “sık sık” % 21,1’i “zaman zaman” cevabını vermiş; % 23,7’si “nadiren ve hiçbir zaman” cevaplarını vermiştir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı milli bayram kutlamalarına katılmaktadır.

“M43. Okulun sportif faaliyetlerine destek sağlarım” maddesine velilerin % 24,7’si “zaman zaman” % 24,5’i “nadiren”, % 20’si “her zaman”, % 19,7’si “hiçbir zaman” ve % 11,1’si “sık sık” şeklinde cevap vermiştir. Velilerin okulun sportif etkinliklerine katılımı ile ilgili genel bir eğilim göstermedikleri görülmektedir.

“M44. Okulun kültürel etkinliklerinde aktif rol alırım” maddesine velilerin % 36,1’i “hiçbir zaman”, % 25,8’i “nadiren” ve % 20’si “zaman zaman” derken; sadece % 11,3’ü “her zaman” ve % 6,8’i “sık sık” seçeneğini işaretlemiştir. Bu durumda, veliler büyük çoğunlukla okulun kültürel etkinliklerinde aktif rol almamakta ya da alamamaktadır.

“M45. Davranışlarımla öğretmenleri harekete geçiririm” maddesine velilerin % 35,5’i “hiçbir zaman” % 23,2’si “nadiren” ve % 21,3’ü “zaman zaman” seçeneğini işaretlerken; % 11,8’i “her zaman” ve % 8,2’i “sık sık” seçeneğini işaretlemiştir. Buna göre, velilerin oldukça önemli bir bölümü davranışları ile öğretmenleri harekete geçiremediğini düşünmektedir.

“M46. Davranışlarımla okul yönetimini harekete geçiririm” maddesine velilerin % 39,2’si “hiçbir zaman”, % 24,2’si “nadiren” ve % 19,5’i “zaman zaman” derken; % 17,1’i “sık sık ve “her zaman” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin çok önemli bir bölümü okul yönetimini harekete geçirmede etkisiz olduğunu düşünmektedir.

“M47. Davranışlarımla diğer velileri harekete geçiririm” maddesine velilerin % 34,2’si “hiçbir zaman”, % 25,5’i “nadiren” % 22,1’i “zaman zaman” seçeneğini işaretlerken; sadece % 10,8’i “her zaman” ve % 7,4’ü “sık sık” seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna göre, velilerin önemli bir kısmı diğer velileri harekete geçirmede etkili olmadığını düşünmektedir.

“M48. Sözlerimle öğretmenleri etkilerim” maddesine velilerin % 29,2’si “zaman zaman”, % 25’i “hiçbir zaman”, % 23,7’si “nadiren”, % 12,1’i “her zaman” ve % 10’u da “sık sık” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye göre, yine velilerin önemli bir kısmı öğretmenleri etkileyemediklerini düşünmektedir.

“M49. Sözlerimle okul yönetimini etkilerim” maddesine velilerin % 33,4’ü “hiçbir zaman”, % 46,8’i de “nadiren” ve “zaman zaman” seçeneğini işaretlemiştir. Sadece % 11,8’i “her zaman” ve % 7,9’u “sık sık” seçeneğini işaretlemiştir. Bu durum velilerin önemli bir kısmının okul yönetimini yeterince etkileyemediklerini düşündüklerini göstermektedir.

“M50. Sözlerimle diğer velileri etkilerim” maddesine velilerin % 28,9’u “hiçbir zaman”, % 24,5’i “zaman zaman”, % 22,6’sı “nadiren” seçeneğini işaretlemiş, “sık sık” ve “her zaman” seçeneklerini ise toplam olarak velilerin sadece % 24’ü işaretlemiştir. Bu da velilerin çok önemli bir bölümünün diğer velileri etkilediklerini düşünmediklerini göstermektedir.

“M51. Yenilikleri okula taşıyacak her türlü girişimde bulunurum” maddesine velilerin % 25,8’i “zaman zaman”, % 22,9’u “nadiren”, % 20,8’i “her zaman”, % 19,2’si “hiçbir zaman” ve % 11,3’ü “sık sık” seçeneğini işaretlemiştir. Bu madde ile ilgili veli görüşlerinde bir yığılma gözlenmemektedir.

“M52. Öğrencilerin duygusal gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim” maddesine velilerin % 25,3’ü “hiçbir zaman”, % 23,9’u “zaman zaman”, % 20,5’i “nadiren” ve % 19,7’si “her zaman” seçeneğini işaretlemiştir. Bu dağılıma göre; veliler daha çok olumsuz yığılma göstermektedir.

“M53. Yeniliklerin uygulanmasında öncülük ederim” maddesine velilerin verdikleri cevaplar şöyle dağılım göstermiştir. % 26,8’i “hiçbir zaman” seçeneğini

işaretlemiş, diğer seçenekler % 20'şer dağılımla hemen hemen eşit sayıda veli tarafından işaretlenmiştir. Bu maddeye göre, velilerin önemli bir kısmı yenilikler konusunda öncülük edemediğini düşünmektedir.

“M54. Öğretmenlerin mesleki gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim” maddesine velilerin % 36,1'i “hiçbir zaman”, % 24,2'si “nadiren”, % 19,7'si “zaman zaman” % 13,4'ü “her zaman”, % 6,6'sı “sık sık” seçeneğini işaretlemişlerdir. Veliler büyük çoğunlukla mesleki gelişim için gerekli koşulları hazırlayamadıklarını düşünmektedirler.

“M55. Öğrencilerin sosyal gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim.” maddesine velilerin % 36,1'i “hiçbir zaman”, % 26,8'i “nadiren”, % 16,3'ü “zaman zaman”, % 13,2'si “her zaman” ve % 7,6'sı “sık sık” seçeneğini işaretlemişlerdir. Velilerin önemli bir kısmı sosyal koşulları hazırlamaya öncülük etmede yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir.

“M56. Öğrencilerin kişilik gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim” maddesine velilerin % 24,5'i “zaman zaman”, % 23,4'ü “nadiren”, % 22,6'sı “hiçbir zaman”, % 20'si “her zaman”, % 9,5'i “sık sık” seçeneğini işaretlemişlerdir. Velilerin bu madde için eşit dağılım gösterdikleri görülmektedir.

“M57. Öğrencilerin zihinsel gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim” maddesine velilerin % 25,5'i “her zaman”, % 10,5'i “sık sık”, % 20,5'i “nadiren”, % 20'si “zaman zaman” ve % 23,4'ü “hiçbir zaman” seçeneğini işaretlemişlerdir. En çok işaretleme % 25, 5'le her zaman seçeneği olmakla birlikte, velilerin tüm maddelere eşit bir şekilde dağıldıkları gözlenmektedir.

Velilerin ilköğretim okulları 1. kademedeki gösterdikleri liderlik özellikleri anketine verilen cevaplar % ve frekansları ile belirtilmiştir. Bulgular ışığında yığılma

görülen maddeler, olumlu yığılma ve olumsuz yığılma şeklinde ayrı tablolarda ifade edilmiştir.

Tablo 4. 12. Ankette en çok olumlu yığılma gösteren maddeler

Olumlu yığılma gösteren maddeler												
Mad deler	Hiçbir Zaman		Nadiren		Zaman zaman		Sık Sık		Her Zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
M 1.	1	,3	6	1,6	17	4,5	28	7,4	328	86,3	380	100
M 41.	16	4,2	23	6,1	44	11,6	37	9,7	260	68,4	380	100
M 10.	19	5,0	25	6,6	51	13,4	45	11,8	240	63,2	380	100
M 12.	27	7,1	32	8,4	59	15,5	58	15,3	204	53,7	380	100
M 40.	37	9,7	27	7,1	53	13,9	47	12,4	216	56,8	380	100
M 11.	28	7,4	31	8,2	63	16,6	51	13,4	207	54,5	380	100

Tablo 4.12 incelendiğinde, velilerin “Veli olma görevimin farkındayım (M 1).” maddesine % 93,7 ile en çok oranda katıldıkları görülmektedir. Bu maddeyi % 78,1 oranında cevap ile “Okul, ailemin bir parçasıdır (M 41).” maddesi izlemektedir. Velilerin % 75’i “Öğretmenlere güven veririm (M 10).” maddesine olumlu görüş bildirmiştir. Bu maddeyi takip eden “Öğrencilere güven veririm (M 12).” maddesine velilerin % 69’u katılım göstermiştir. Velilerin % 69,2’si “Okulu canlı bir varlık olarak kabul ederim (M 40).” maddesine katılım göstermişlerdir. Velilerin % 67,9’u “Okul yönetimine güven veririm (M 11).” önermesine katılım göstermiştir.

Ankete katılan velilerin tamamına yakını veli olma görevlerinin farkındadırlar. Bu bilincin varlığı velilerin bir misyonunun olduğunu gösterir. Misyon ise vizyoner liderliği gösteren bir kavram olduğundan velilerin ilköğretim okullarında vizyoner liderlik özelliklerini sergiledikleri söylenebilir.

Veliler, okulu ailelerinin bir parçası olarak görmektedirler. Okul kültürünün oluşturulması, ilköğretim okulları 1. kademedede çocuğu olan velilerin okullarda kalite liderliği özelliklerini sergiledikleri söylenebilir.

Veliler, okul yönetimine, öğretmenlere ve öğrencilere güven vermektedirler. Liderlik özellikleri belli bir bilgi birikimini gerektirdiğinden velinin lider olabilmesi için eğitim düzeyinin yeterli olması gerekir. İlköğretim okulları 1. kademedede çocuğu olan velilerin moral liderliği özelliklerini sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 4.13. Ankette en az yığılma gösteren maddeler

En az yığılma gösteren maddeler													
Mad deler	Hiçbir zaman		Nadiren		Zaman zaman		Sık Sık		Her Zaman		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	
M 18.	220	57,9	76	20	49	12,9	13	3,4	22	5,8	380	100	
M 20.	186	48,9	94	24,7	63	16,6	9	2,4	28	7,4	380	100	
M 5.	229	60,3	46	12,1	35	9,2	8	2,1	62	16,3	380	100	
M 21.	171	45,0	85	22,4	72	18,	20	5,3	32	8,4	380	100	
M 22.	161	42,4	95	25,0	70	18,4	24	6,3	30	7,9	380	100	
M 16.	168	44,2	88	23,2	67	17,6	15	3,9	42	11,1	380	100	
M 15.	176	46,3	79	20,3	70	18,4	22	5,8	33	8,7	380	100	
M 33.	161	42,4	90	23,7	67	17,6	18	4,7	44	11,6	380	100	
M 46.	149	39,2	92	24,2	74	19,5	30	7,9	35	9,2	380	100	
M 17.	182	47,9	64	16,8	65	17,1	11	2,9	58	15,3	380	100	

Tablo 4. 13 incelendiğinde, velilerin % 77,9’u “Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE)’nde görev alırım. (M 18)” maddesine olumsuz görüş belirtmiştir. Bu maddeyi izleyen “Laboratuarların eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için

gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M 20).” önermesine veliler % 73,6 oranı ile katılmadıklarını belirtmişlerdir. Velilerin % 72,4’ü “Derse girecek öğretmenleri seçerim.” önermesine de katılmadıklarını ifade etmişlerdir (M 5).” Velilerin % 67,4’ü ise bu maddeyi takip eden “Kütüphanenin faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M 21).” maddesine olumsuz görüş bildirmiştir. Velilerin % 67,4’ü “Yardımcı birimlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M 22).” maddesine olumsuz görüş bildirmiştir. Velilerin % 67,4’ü ise “Okul-aile birliğinde görev alırım (M 16).” önermesine katılım göstermediklerini ifade etmiştir. Bu önermeyi takip eden “Okulun öğretimle ilgili amaçlarını belirlemede söz sahibiyim (M 15).” önermesine % 66,6 oranı ile olumsuz görüş belirtmiştir. Velilerin % 66,1’i ise “Okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibiyim (M 33).” maddesine olumsuz görüş bildirmiştir. % 64,7’si, “Çocuğumun bulunduğu sınıflarda sınıf veli temsilciliği yaparım (M 17).” maddesine katılım göstermediğini belirtmiştir. Velilerin % 63,4’ü “Davranışlarımla okul yönetimini harekete geçiririm (M 46).” maddesine katılım göstermemiştir.

Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE)’nde velilerin büyük çoğunluğu, görev almamaktadır. Bu durum genellikle aynı velilerin bu tür ekiplerde görev aldığını, farklı velilerin bu kurullara katılım fırsatı bulamadığını ya da sorumluluk üstlenmek istemedikleri için katılmadıklarını göstermektedir. Okula yeni ufuklar açacak bir kimlik geliştirmek için, geleceğin vizyonunu belirleme, gerçekleştirme, diğer velilerin ortak hedefler doğrultusunda işbirliği yapmasını özendirici davranışlar sergileme davranışı göstermemektedirler. Bu durum da velilerin ilköğretim okullarında gelişimsel liderlik özellikleri sergilemedikleri söylenebilir.

Veliler, kütüphanenin, laboratuvarların ve yardımcı birimlerin faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol almamaktadırlar. Okulun hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli kaynakları sağlama ve kullanma yeterliliğine sahip değildirler. Veliler, okulun hedeflerinin gerçekleştirilmesinde etkin değildirler. Türkiye’de öğretim programını, velinin belirleme hakkı yoktur. Program belirlemede Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı sorumludur. Veliler, okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibi değildirler. Liderler, genellikle çevresindekilere göre daha çok güvenen, hızlı kararlar alabilen ve uygulayabilen kişilerdir. Bu durum bize velilerin, okula bir ölçüde destek ve katkıda bulduklarını ancak yeterli düzeye ulaşamadıklarını göstermektedir. Velilerin çoğunluğu derse girecek öğretmenleri yönetmeliklerden dolayı seçmemektedir. Bu durum resmi ilköğretim okullarında velilere böyle bir hakkın tanınmadığını göstermektedir. Sonuç olarak; velilerin ilköğretim okulları 1. kademedeki öğretimsel liderlik tutum ve becerilerini sergilemedikleri söylenebilir.

Çocuğunun bulunduğu sınıflarda sınıf veli temsilciliği yapmamaktadırlar. Okul ile ailenin birbirine bağlanmasında ve bir eğitim birliğinin oluşmasında sınıf aile birliklerinin ya da sınıf veli temsilcilerinin oluşturulması önemlidir. Veliler, toplumun beklentilerini karşılayacak olumlu bir iklim oluşturamamaktadırlar. Velilerin ilköğretim okullarında gelişimsel liderlik özellikleri sergilemedikleri söylenebilir.

İlköğretim okullarında veliler, okul-aile birliğinde görev almamaktadırlar. Lider veli kendine güvenir, etkileyici konuşma yeteneğine sahiptir, sorumluluk üstlenebilir, eğitimin amacını bilir, toplantılarda ileri sürdükleri görüşlerle ve aldıkları kararlara yönlendirici olarak okula liderlik yaparlar. Velilerin eğitimsel liderlik özelliklerini sergilemedikleri söylenebilir.

Veliler, okulu canlı bir varlık olarak görmemektedirler. Okula yeni ufuklar açacak bir kimlik geliştirmek için, vizyonu belirleme, gerçekleştirme konusunda okul yönetimi, öğretmenlerle, okul personeliyle, öğrencilerle ve diğer velilerle etkileşime girmemektedirler. Velilerin ilköğretim okulları 1. kademedeki transformasyonel liderlik özellikleri sergilemedikleri söylenebilir.

Veliler, davranışları ile okul yönetimini harekete geçirememektedirler. İhtiyaçlara duyarlı olma, değişim için harekete geçme, kendini güçlü bir şekilde ifade etme tutum ve becerilerini gösteremedikleri için velilerin, ilköğretim okulları 1. kademedeki karizmatik liderlik özelliklerini sergileyemedikleri söylenebilir.

4.3. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin yaş, meslek, cinsiyet, eğitim düzeyi, sahip oldukları çocuk sayısı, gelir düzeyi ve çocukluğunu, yetişkinliğini geçirdiği yer bağımsız değişkenlerine göre değişiklikler gösterip göstermedikleridir.

Araştırma sonucunda örneklem, öğrenciye yakınlık değişkenine göre incelendiğinde dağılımın 197 baba, 173 anne ve 10 diğer (abla, amca vb.) olduğu görülmüştür. Yakınlık derecesi değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.14'te ifade edilmektedir.

Tablo 4.14. Velilerin öğrenciye yakınlık durumu değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

Yakınlık Derecesi					
	Baba (n=197)	Anne (n=173)	Diğer (n=10)	X^2	<i>Sd</i>
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort		
M 1.	182,81	198,91	196,45	5,63	2
M 2.	191,93	190,09	169,40	,43	2
M 3.	201,29	182,29	119,85	7,58*	2
M 4.	186,16	193,07	231,40	1,94	2
M 5.	199,11	185,06	115,00	8,21*	2
M 6.	195,47	187,29	148,05	2,36	2
M 7.	191,15	190,24	182,30	,06	2
M 8.	203,86	177,73	148,15	7,11*	2
M 9.	191,75	191,62	146,70	1,71	2
M 10.	180,80	201,22	196,15	4,32	2
M 11.	182,80	201,54	151,10	4,81	2
M 12.	182,08	202,03	156,95	4,77	2
M 13.	186,46	199,59	112,90	6,94*	2
M 14.	189,81	194,86	128,60	3,79	2
M 15.	176,64	207,24	153,60	9,38	2
M 16.	192,20	192,03	130,65	3,41	2
M 17.	196,53	186,77	136,25	3,68	2
M 18.	191,41	192,87	131,55	3,73	2
M 19.	187,52	196,42	146,70	2,40	2

Tablo 4.14'ün devamı: Yakınlık Derecesi

	Baba (n=197)	Anne (n=173)	Diğer (n=10)	χ^2	Sd
M 20.	196,92	184,94	160,25	2,17	2
M 21.	195,32	187,66	144,70	2,50	2
M 22.	190,56	194,08	127,45	3,85	2
M 23.	186,58	198,87	123,05	5,32	2
M 24.	188,53	195,42	144,20	2,30	2
M 25.	194,16	188,28	156,80	1,29	2
M 26.	189,71	192,66	168,80	,49	2
M 27.	192,67	188,34	185,10	,17	2
M 28.	191,30	188,20	214,55	,65	2
M 29.	193,79	185,60	210,40	,95	2
M 30.	190,88	188,56	216,50	,66	2
M 31.	204,18	178,46	129,30	8,84*	2
M 32.	197,70	186,23	122,45	5,32	2
M 33.	181,19	204,34	134,35	7,49*	2
M 34.	192,23	188,94	183,50	,13	2
M 35.	185,19	197,74	169,90	1,65	2
M 36.	192,38	190,10	160,40	,85	2
M 37.	189,27	191,10	204,35	,19	2
M 38.	189,65	193,55	154,55	1,30	2
M 39.	193,31	188,75	165,25	,75	2
M 40.	188,62	190,47	228,05	1,51	2

Tablo 4.14'ün devamı: Yakınlık Derecesi

	Baba (n=197)	Anne (n=173)	Diğer (n=10)	χ^2	Sd
M 41.	174,90	207,05	211,45	12,20**	2
M 42.	186,18	195,78	184,35	,79	2
M 43.	193,01	188,80	170,50	,49	2
M 44.	198,50	182,04	179,25	2,34	2
M 45.	195,74	188,55	121,05	4,83	2
M 46.	197,98	185,10	136,70	4,06	2
M 47.	193,78	187,97	169,60	,67	2
M 48.	192,38	191,86	130,05	3,29	2
M 49.	191,23	193,15	130,25	3,33	2
M 50.	193,18	190,41	139,30	2,42	2
M 51.	192,13	188,22	197,85	,17	2
M 52.	183,12	199,55	179,20	2,27	2
M 53.	193,19	189,81	149,60	1,58	2
M 54.	194,45	188,95	139,60	2,62	2
M 55.	193,29	190,15	141,70	2,26	2
M 56.	187,46	194,87	174,85	,65	2
M 57.	187,94	194,11	178,55	,43	2

** $p<.01$; * $p<.05$

Analiz sonuçları incelendiğinde “Ekip ruhuyla hareket ederim (M 3).” ifadesi ($p=.023$), “Derse girecek öğretmenleri seçerim (M 5).” ifadesi ($p=.016$), “Yaptığım çalışmalar okul yönetimi tarafından takdir görür(M 8).” ifadesi ($p=.029$), “Okul

vizyonunun oluşturulmasında aktif rol alırım (M 31).” ifadesi ($p=.012$) ile velinin öğrenciye yakınlık derecesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Veli olan babalar diğer velilere oranla bu maddelere daha fazla katılım göstermektedirler.

“Diğer velilere güven veririm (M 13).” ifadesi ($p=.031$), “Okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibiyim (M 33).” ifadesi ($p=.024$) ile velinin öğrenciye yakınlık derecesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Veli olan anneler diğer velilere oranla bu maddelere daha fazla katılım göstermektedirler.

“Okul, ailemin bir parçasıdır (M41).” ifadesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=.002$). Velisi anne ve babasının dışında olan veliler (abla, hala,vb.) anne ya da baba olan velilere oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

Örnekleme, annenin yaşı değişkenine göre incelendiğinde dağılımın 21-30 yaş grubunda 93, 31-40 yaş grubunda 244, 41 ve üzerinde ise 43 annenin olduğu görülmüştür. Annenin yaşı değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis’ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4.15’de ifade edilmektedir.

Tablo 4.15. Annelerinin yaşları değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

Annelerin Yaşı					
21-30 (n=93)		31-40 (n=244)		41+ (n=43)	
Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>	
M 1.	192,65	189,26	192,92	,24	2
M 2.	199,19	186,90	192,14	,92	2
M 3.	200,15	185,83	196,10	1,37	2

Tablo 4.15'in devamı: Annenin Yaşı

	21-30 (n=93)	31-40 (n=244)	41+ (n=43)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 4.	206,48	181,18	208,83	5,35	2
M 5.	194,98	185,31	210,29	2,70	2
M 6.	217,07	187,96	247,47	14,10***	2
M 7.	179,35	191,29	210,12	2,46	2
M 8.	182,99	194,47	184,23	,94	2
M 9.	182,65	195,41	179,59	1,45	2
M 10.	189,41	188,42	204,64	1,08	2
M 11.	188,32	191,53	189,40	,07	2
M 12.	196,22	186,85	198,87	,92	2
M 13.	203,09	185,30	192,78	1,92	2
M 14.	195,17	192,62	168,38	2,19	2
M 15.	191,03	193,55	167,66	2,31	2
M 16.	201,27	191,96	158,93	5,02	2
M 17.	197,08	191,85	168,62	2,36	2
M 18.	196,07	194,07	158,21	5,29	2
M 19.	197,15	190,87	174,02	1,41	2
M 20.	197,78	188,66	185,21	,66	2
M 21.	207,60	185,56	181,56	3,40	2
M 22.	206,40	188,49	167,53	4,33	2
M 23.	186,51	193,76	180,64	,72	2
M 24.	193,24	190,57	184,21	,20	2

Tablo 4.15'in devamı: Annenin Yaşı

	21-30 (n=93)	31-40 (n=244)	41+ (n=43)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 25.	197,77	190,80	173,06	1,57	2
M 26.	185,63	195,56	163,70	3,26	2
M 27.	189,09	192,19	183,95	,23	2
M 28.	201,22	186,57	189,64	1,39	2
M 29.	200,12	184,39	204,35	2,43	2
M 30.	180,78	193,45	194,78	1,04	2
M 31.	199,97	191,20	166,06	3,04	2
M 32.	193,09	192,78	171,95	1,49	2
M 33.	202,20	189,12	173,01	2,41	2
M 34.	204,02	184,98	192,57	2,15	2
M 35.	213,97	181,45	191,07	6,25*	2
M 36.	197,41	187,30	193,71	,64	2
M 37.	195,21	187,75	195,91	,44	2
M 38.	201,94	189,17	173,34	2,23	2
M 39.	208,72	186,53	173,64	4,19	2
M 40.	198,92	186,65	194,14	1,10	2
M 41.	200,17	187,82	184,80	1,45	2
M 42.	197,34	188,11	189,29	,52	2
M 43.	190,81	186,88	210,40	1,76	2
M 44.	195,96	188,65	189,19	,32	2
M 45.	190,02	191,44	186,23	,09	2

Tablo 4.15'in devamı: Annenin Yaşı

	21-30 (n=93)	31-40 (n=244)	41+ (n=43)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	χ^2	Sd
M 46.	195,35	190,63	179,29	,68	2
M 47.	188,51	190,99	192,05	,04	2
M 48.	189,10	189,40	199,77	,36	2
M 49.	197,95	191,37	169,44	2,16	2
M 50.	200,75	186,73	189,71	1,16	2
M 51.	192,50	191,24	181,95	,31	2
M 52.	201,32	186,63	189,09	1,27	2
M 53.	198,51	187,60	189,60	,70	2
M 54.	197,72	188,30	187,40	,57	2
M 55.	201,61	185,88	192,69	1,51	2
M 56.	207,45	184,32	188,94	3,14	2
M 57.	212,70	181,90	191,27	5,55	2

*** $p < .001$; ** $p < .01$; * $p < .05$

Annenin yaşı değişkeni dikkate alındığında annenin yaşı ile “Ders işlenmesi sırasında dersi bölmem (M 6).” ifadesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p = .001$). Ayrıca 41 yaş üzerindeki anneler 21-30 ve 31-40 yaş grubunda olan annelere oranla daha çok katılım göstermektedirler.

“Öğretmenleri değerlendiririm (M 35).” ifadesi ile annenin yaşı arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p = .44$). Bu maddeye 20-30 yaş grubundaki annelerin diğer yaş gruplarındaki annelere oranla daha çok katılım gösterdikleri görülmektedir.

Örnekleme, babanın yaşı değişkenine göre incelendiğinde dağılımın 21-30 yaş grubunda 17, 31-41 yaş grubunda 246, 41-50 yaş grubunda 104, 50 üzerinde ise 13 babanın olduğu görülmüştür. Babanın yaşı değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis'ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4.16'da ifade edilmektedir

Tablo 4.16. Babalarının yaşları değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

Babanın Yaşı						
	21-30 (n=17)	31-41(n=246)	41-50(n=104)	50+ (n=13)	X^2	<i>Sd</i>
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort		
M 1.	194,24	191,91	189,09	170,23	1,45	3
M 2.	249,50	187,76	195,71	123,42	10,95*	3
M 3.	220,62	192,88	182,68	168,62	2,63	3
M 4.	229,41	187,99	192,36	172,27	2,88	3
M 5.	191,12	188,77	193,90	195,27	,24	3
M 6.	221,12	194,87	184,00	119,85	8,63*	3
M 7.	203,91	185,56	196,43	217,00	1,88	3
M 8.	198,59	185,83	203,88	161,23	3,17	3
M 9.	192,00	186,81	200,54	178,00	1,38	3
M 10.	221,91	184,72	198,34	196,04	3,54	3
M 11.	212,53	185,99	198,36	184,19	2,01	3
M 12.	238,12	185,58	193,76	195,27	4,54	3
M 13.	248,97	186,25	192,81	176,04	5,88	3

Tablo 4.16'nın devamı: Babanın Yaşı

	21-30 (n=17)	31-41(n=246)	41-50(n=104)	50+(n=13)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 14.	231,74	187,99	190,78	181,92	2,85	3
M 15.	199,18	187,19	195,04	190,69	,56	3
M 16.	254,82	187,28	187,35	192,46	6,85	3
M 17.	214,24	192,26	183,66	180,96	1,54	3
M 18.	207,24	191,25	189,62	161,46	1,66	3
M 19.	235,29	185,11	191,95	222,27	4,86	3
M 20.	241,00	186,29	192,36	189,23	4,62	3
M 21.	240,47	186,07	192,88	189,96	4,45	3
M 22.	260,32	193,04	174,59	178,38	10,35*	3
M 23.	193,15	190,04	191,43	188,31	,02	3
M 24.	204,26	185,29	200,59	190,31	1,78	3
M 25.	178,21	191,03	194,61	163,73	1,19	3
M 26.	187,76	144,91	183,05	170,27	1,40	3
M 27.	201,44	190,23	188,61	196,50	,25	3
M 28.	164,82	191,04	192,87	194,88	1,16	3
M 29.	147,00	187,59	203,30	200,12	4,91	3
M 30.	158,00	191,12	195,97	173,81	2,21	3
M 31.	201,74	194,36	180,81	180,35	1,50	3
M 32.	181,53	193,64	184,44	191,31	,68	3
M 33.	210,59	185,17	200,17	187,65	2,17	3

Tablo 4.16'nin devamı: Babanın Yaşı

	21-30 (n=17)	31-41(n=246)	41-50(n=104)	50+ (n=13)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 34.	204,59	192,52	191,99	121,96	5,73	3
M 35.	198,41	194,33	185,29	149,42	2,58	3
M 36.	213,91	184,85	207,32	132,27	7,90*	3
M 37.	211,12	183,60	202,41	198,85	3,00	3
M 38.	217,41	187,61	191,86	100,15	1,37	3
M 39.	199,91	189,58	191,45	187,92	,16	3
M 40.	212,29	188,56	185,16	241,50	4,68	3
M 41.	223,28	187,20	197,15	157,12	4,88	3
M 42.	204,24	191,19	187,37	184,54	,43	3
M 43.	176,18	188,45	194,41	216,81	1,31	3
M 44.	220,00	187,17	189,77	220,85	2,64	3
M 45.	219,56	187,31	197,23	159,08	3,06	3
M 46.	246,00	187,75	192,53	153,77	6,52	3
M 47.	250,35	186,80	186,75	212,27	6,39	3
M 48.	233,41	184,49	197,04	195,69	3,95	3
M 49.	225,65	189,49	185,72	201,85	2,24	3
M 50.	237,94	189,78	179,58	229,50	6,18	3
M 51.	213,85	188,67	190,36	195,69	,90	3
M 52.	209,88	191,08	188,62	169,63	1,10	3
M 53.	198,12	190,63	189,27	187,92	,10	3

Tablo 4.16'nın devamı: Babanın Yaşı

	21–30 (n=17)	31–41(n=246)	41–50(n=104)	50+ (n=13)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 54.	222,59	187,21	194,70	177,23	2,16	3
M 55.	222,12	187,95	191,66	188,23	1,68	3
M 56.	191,06	190,48	190,46	190,42	,00	3
M 57.	203,74	189,56	189,55	198,54	,35	3

* $p < .05$

Babanın yaşı değişkeni dikkate alındığında babanın yaşı ile “Kendimi okulun vazgeçilmez bir ögesi olarak kabul ederim (M 2).” ifadesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=.012$). 21–30 yaş arasındaki babalar diğer yaş grubundaki babalara oranla bu maddeye daha çok katılım göstermektedirler.

“Ders işlenmesi sırasında dersi bölmem (M 6).” ifadesi ile babanın yaşı arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p=.035$). 21–30 yaş arasındaki babaların diğer yaş grubundaki babalara oranla bu maddeye daha çok katılım gösterdikleri görülmektedir.

“Yardımcı birimlerin eğitim öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M22).” ifadesi ile babanın yaşı arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p=.016$). 21–30 yaş arasındaki babaların diğer yaş grubundaki babalara oranla bu maddeye daha çok katılım gösterdikleri görülmektedir.

“Okul kültürünün oluşturulmasına öncülük ederim (M36).” ifadesi ile babanın yaşı arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p=.048$). 21–30 yaş

arasındaki babaların diğer yaş grubundaki babalara oranla bu maddeye daha çok katılım gösterdikleri görülmektedir.

Tablo 4.16 incelendiğinde 21- 30 yaş grubundaki babaların diğer yaş grubundaki babalara oranla okullarda liderlik özelliklerini daha çok gösterdikleri görülmektedir.

Örnekleme, annenin eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde dağılımın okur yazar olmayan annelerde 12, okur yazar olan annelerde 4, ilköğretim mezunu olan annelerde 208, ortaokul mezunu olan annelerde 50, lise mezunu olan annelerde 69, üniversite mezunu olan annelerde ise 37 olduğu görülmüştür. Annenin eğitim durumu değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis'ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.17'de ifade edilmektedir

Tablo 4.17. Annelerin eğitim durumu değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

		Annelerin Eğitim Durumu							
	Okur- yazar değil (n=12)	Okur- yazar (n=4)	İlkokul (n=208)	Ortaokul (n=50)	Lise (n=69)	Üniversite (n=37)	X^2	<i>Sd</i>	
M1	182,13	163,50	188,11	193,56	198,12	191,23	2,19	5	
M2	152,79	204,63	186,02	186,88	214,86	185,85	5,77	5	
M3	166,79	201,38	182,50	179,94	216,85	207,14	7,55	5	
M4	167,63	201,38	200,59	178,50	197,12	143,88	10,69	5	
M5	100,02	223,50	182,68	166,55	216,31	212,05	11,77*	5	
M6	118,46	74,00	196,47	195,48	198,30	171,65	13,68*	5	

Tablo 4.17'nin devamı: Annenin Eğitim Durumu

	Okur- yazar değil (n=12)	Okur- yazar (n=4)	İlkokul (n=208)	Ortaokul (n=50)	Lise (n=69)	Üniversite (n=37)		
	SıraOrt	SıraOrt	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	SıraOrt	X^2	<i>Sd</i>
M7	221,46	218,50	190,90	183,58	194,51	177,05	2,16	5
M8	216,83	115,13	191,89	174,90	192,86	198,96	4,08	5
M9	180,21	140,25	195,75	167,73	203,89	175,54	5,55	5
M10	201,00	203,38	195,54	170,45	191,56	182,50	3,32	5
M11	179,29	99,25	197,51	179,05	102,80	195,61	6,00	5
M12	203,25	165,00	191,25	165,20	196,30	208,26	5,01	5
M13	141,17	108,25	192,28	189,58	198,46	191,80	5,48	5
M14	199,96	141,88	180,64	202,49	214,22	107,69	7,00	5
M15	219,25	156,75	182,78	196,52	206,80	184,34	4,54	5
M16	167,21	197,50	192,96	169,15	200,10	194,41	3,49	5
M17	183,04	234,13	193,24	186,00	182,50	193,82	1,48	5
M18	148,17	223,50	185,84	202,62	188,64	213,93	6,07	5
M19	170,79	230,38	177,79	203,13	209,50	211,51	8,36	5
M20	161,38	218,13	181,31	202,72	207,03	201,31	5,90	5
M21	183,53	252,38	185,38	198,98	200,38	184,88	3,05	5
M22	155,50	165,25	187,79	192,43	206,15	188,00	3,31	5
M23	119,17	175,75	190,35	184,88	202,04	202,16	6,82	5
M24	123,92	201,25	177,08	205,38	214,33	221,81	15,51***	5
M25	135,08	222,25	180,72	202,92	202,70	231,31	13,53*	5

Tablo 4.17'nin devamı: Annenin Eğitim Durumu

	Okur- yazar değil (n=12)	Okur- yazar (n=4)	İlkokul (n=208)	Ortaokul (n=50)	Lise (n=69)	Üniversite (n=37)	X^2	<i>Sd</i>
	SıraOrt	SıraOrt	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	SıraOrt		
M26	141,00	183,25	183,93	201,88	197,89	215,11	6,25	5
M27	135,04	118,25	185,70	202,11	198,43	212,81	8,02	5
M28	168,08	213,38	196,22	188,96	186,66	172,38	2,71	5
M29	168,58	284,75	194,44	101,40	185,86	172,72	5,40	5
M30	160,33	192,50	199,40	184,38	180,54	176,88	3,83	5
M31	149,25	179,50	182,94	201,02	198,64	218,18	6,34	5
M32	182,25	218,13	187,61	168,00	197,96	222,93	6,57	5
M33	215,33	181,75	190,11	172,46	192,42	206,38	3,08	5
M34	141,46	181,50	181,28	207,29	209,14	201,73	7,82	5
M35	130,50	187,50	184,81	193,53	220,59	187,04	10,14	5
M36	150,29	194,13	183,27	187,68	212,26	207,04	6,41	5
M37	181,75	216,75	182,69	192,60	211,44	192,54	4,08	5
M38	169,50	275,25	182,53	177,96	213,80	206,46	9,03	5
M39	197,71	106,00	188,90	175,62	195,58	207,30	2,19	5
M40	185,71	153,75	195,80	196,55	206,62	150,49	8,69	5
M41	141,54	198,88	194,36	188,84	202,60	163,89	8,37	5
M42	195,33	279,25	184,11	173,67	214,43	193,39	8,47	5
M43	175,29	234,63	184,74	175,02	201,74	223,03	6,72	5
M44	163,75	200,63	182,48	196,59	196,30	224,11	6,11	5

Tablo 4.17'nin devamı: Annenin Eğitim Durumu

	Okur- yazar değil (n=12)	Okur- yazar (n=4)	İlkokul (n=208)	Ortaokul (n=50)	Lise (n=69)	Üniversite (n=37)	X^2	<i>Sd</i>
	SıraOrt	SıraOrt	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	SıraOrt		
M45	192,33	203,50	179,47	179,18	213,67	222,58	9,57	5
M46	146,08	138,88	186,96	172,23	214,53	210,28	9,75	5
M47	169,21	189,75	185,99	169,85	210,39	213,68	6,95	5
M48	221,92	173,63	183,54	185,23	200,39	209,95	3,97	5
M49	185,29	136,88	186,16	184,65	197,95	216,49	4,09	5
M50	190,50	205,00	182,95	194,88	197,29	212,77	3,08	5
M51	150,54	265,00	179,39	176,71	216,00	201,88	10,32	5
M52	155,63	238,63	179,77	198,26	208,59	212,73	7,97	5
M53	126,67	214,38	175,91	210,77	212,06	218,74	16,66***	5
M54	181,50	190,00	183,25	183,47	206,38	314,09	4,67	5
M55	173,63	283,88	182,57	193,36	202,36	204,49	6,14	5
M56	197,79	223,63	181,71	192,02	207,91	199,08	3,88	5
M57	168,42	209,13	180,95	131,76	214,25	203,32	6,20	5

*** $p < .001$; * $p < .05$

Analiz sonucuna göre annenin eğitim durumu değişkeni ile “Derse girecek öğretmenleri seçerim (M 5).” ifadesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=.038$). Okuryazar olan anneler, diğer eğitim seviyelerindeki annelere oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

“Ders işlenmesi sırasında dersi bölmem (M 6).” ifadesi ile annenin eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p=.018$). Lise mezunu olan anneler, diğer eğitim seviyesinde olan annelere oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

“Okula araç gereç teminine öncülük ederim (M 24).” ifadesi ($p=.008$), “Yeniliklerin uygulanmasında öncülük ederim (M53).” ifadesi ($p=.005$), “Bilgi teknoloji sınıfının oluşturulmasına öncülük ederim (M 25).” ifadesi ($p=.019$) ile annenin eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu olan anneler, diğer eğitim seviyesinde olan annelere oranla bu maddelere daha fazla katılım göstermektedirler.

Örnekleme, babanın eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde dağılımın ilkokul mezunu olmayan babalarda 2, ilkokul mezunu olan babalarda 95, ortaokul mezunu olan babalarda 54, lise mezunu olan babalarda 107, üniversite mezunu olan babalarda 107, lisansüstü mezunu olan babalarda ise 15 olduğu görülmüştür. Babanın eğitim durumu değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis’ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4.18’de ifade edilmektedir

Tablo 4.18. Babaların eğitim durumu değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

		Babanın Eğitim Durumu							
		İlkokul mezunu değil (n=2)	İlkokul (n=95)	Ortaokul (n=54)	Lise (n=107)	Üniversite (n=107)	Lisans üstü (n=15)	X^2	<i>Sd</i>
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>	
M 1.	216,50	194,19	192,38	191,00	190,18	155,67	4,90	5	
M 2.	97,25	176,07	208,70	191,90	197,65	167,77	6,13	5	
M 3.	221,00	179,18	192,89	186,97	198,05	220,87	3,19	5	
M 4.	161,00	204,52	227,42	189,11	168,32	140,83	16,57**	5	
M 5.	115,00	180,01	183,56	186,23	209,30	188,33	6,88	5	
M 6.	74,00	175,74	203,34	204,34	183,08	205,27	8,38	5	
M 7.	179,50	196,36	225,60	280,64	184,44	142,03	10,42	5	
M 8.	139,25	188,81	210,19	181,10	201,50	138,37	7,93	5	
M 9.	122,25	189,49	212,57	192,35	188,79	125,50	8,69	5	
M 10.	260,50	215,65	197,81	187,14	170,28	163,70	14,31*	5	
M 11.	145,75	212,22	211,35	184,63	168,92	179,67	12,73*	5	
M 12.	146,25	198,52	204,35	185,94	183,89	175,40	3,04	5	
M 13.	167,25	198,28	208,16	187,60	184,38	144,63	5,37	5	
M 14.	180,75	187,41	206,81	176,31	207,30	133,67	10,50	5	
M 15.	188,75	194,19	197,72	184,50	194,93	140,27	4,49	5	
M 16.	148,50	197,08	205,84	182,96	191,47	146,03	5,20	5	

Tablo 4.18'in devamı: Babanın Eğitim Durumu

	İlkokul mezunu değil (n=2)	İlkokul (n=95)	Ortaokul (n=54)	Lise (n=107)	Üniversite (n=107)	Lisans üstü (n=15)		
	Sıra Ort	SıraOrt	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	X^2	<i>Sd</i>
M 17.	221,50	198,86	216,65	181,21	185,51	141,10	8,88	5
M 18.	110,50	184,71	194,63	191,40	202,60	130,23	9,07	5
M 19.	226,00	184,43	201,65	181,67	205,96	136,80	8,01	5
M 20.	233,50	195,67	188,33	180,48	199,76	165,20	3,46	5
M 21.	276,25	195,55	197,34	179,47	199,19	139,13	7,48	5
M 22.	81,00	202,79	190,15	182,91	195,73	145,37	7,16	5
M 23.	201,00	189,43	210,58	188,64	186,98	161,97	3,16	5
M 24.	185,75	167,09	205,39	189,33	206,51	180,17	8,15	5
M 25.	53,50	185,78	189,55	183,52	207,95	167,37	7,47	5
M 26.	106,75	177,08	220,19	192,43	190,43	166,50	7,70	5
M 27.	52,00	176,60	204,84	192,02	197,51	184,50	6,44	5
M 28.	95,00	187,09	205,28	192,94	183,53	203,93	3,81	5
M 29.	212,50	183,68	204,69	192,07	187,96	186,63	1,63	5
M 30.	70,00	186,48	211,08	189,16	188,08	184,70	4,88	5
M 31.	123,50	176,14	196,50	195,14	195,31	201,30	3,29	5
M 32.	182,00	193,63	196,91	178,32	200,98	160,90	3,93	5
M 33.	143,75	212,98	187,42	173,38	195,81	149,73	10,29	5
M 34.	218,25	168,43	202,17	183,75	206,71	217,13	8,62	5

Tablo 4.18'in devamı: Babanın Eğitim Durumu

	İlkokul mezunu değil (n=2)	İlkokul (n=95)	Ortaokul (n=54)	Lise (n=107)	Üniversite (n=107)	Lisans üstü (n=15)		
	Sıra Ort	SıraOrt	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	X^2	<i>Sd</i>
M 35.	201,50	190,60	187,69	178,85	201,45	203,50	2,68	5
M 36.	141,75	189,87	199,71	184,04	196,50	171,10	2,03	5
M37.	239,00	186,26	207,57	189,62	188,27	171,60	2,44	5
M 38.	210,25	192,14	189,93	178,52	204,29	166,57	4,01	5
M 39.	126,50	196,63	209,93	180,15	189,43	171,77	4,37	5
M 40.	272,50	201,44	212,59	183,53	177,45	173,53	8,07	5
M 41.	176,25	190,05	203,65	203,11	177,63	149,80	8,49	5
M 42.	185,25	180,01	191,112	200,03	196,87	141,97	5,38	5
M 43.	190,25	176,75	196,55	196,20	203,38	151,03	5,34	5
M 44.	171,25	171,25	200,76	191,86	200,83	173,27	5,84	5
M 45.	213,00	179,19	186,37	187,94	208,24	165,63	5,14	5
M 46.	75,00	181,64	188,85	189,09	2063,22	165,83	6,33	5
M 47.	65,50	195,75	181,28	186,84	201,86	152,17	6,74	5
M 48.	299,25	184,79	187,24	192,01	197,91	160,20	4,14	5
M 49.	161,75	181,51	192,86	184,59	202,81	175,50	3,22	5
M 50.	149,25	188,94	197,54	186,83	196,16	166,33	1,745	5
M 51.	229,00	180,42	190,95	204,665	186,32	176,43	3,38	5
M 52.	134,25	197,62	194,54	184,00	199,78	118,57	8,99	5

Tablo 4.18'in devamı: Babanın Eğitim Durumu

	İlkokul mezunu değil (n=2)	İlkokul (n=95)	Ortaokul (n=54)	Lise (n=107)	Üniversite (n=107)	Lisans üstü (n=15)		
	Sıra Ort	SıraOrt	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	X^2	<i>Sd</i>
M 53.	196,75	179,35	178,33	201,64	204,37	125,73	10,14	5
M 54.	212,00	198,82	192,56	172,66	205,78	145,80	8,63	5
M 55.	212,25	189,54	203,29	176,31	204,41	149,67	6,89	5
M 56.	165,00	203,12	188,67	187,48	191,53	134,80	5,59	5
M 57.	188,50	196,59	194,42	193,47	188,60	130,47	5,19	5

** $p < .01$; * $p < .05$

Analiz sonuçları incelendiğinde “Ders programının hazırlanmasında söz sahibiyim (M 4).” ifadesi ile babanın eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=.005$). Ortaokul mezunu olan babalar, diğer eğitim seviyelerindeki babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

“Öğretmenlere güven veririm (M10).” ifadesi ile babanın eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=.014$). İlkokul mezunu olmayan babalar, diğer eğitim seviyesindeki babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

“Okul yönetimine güven veririm (M11).” ifadesi ile babanın eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=.026$). İlkokul mezunu olan babaların diğer eğitim seviyesindeki babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir.

Örnekleme, ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre incelendiğinde dağılımın 1 çocuğu olan ailelerde 16, iki çocuğu olan ailelerde 163, üç çocuğu olan ailelerde 130, dört çocuğu olan ailelerde 48, beş ve daha fazla çocuğu olan ailelerde ise 23 olduğu görülmüştür. Ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis'ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4.19'da ifade edilmektedir

Tablo 4.19. Ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

	Ailedeki Çocuk Sayısı					X^2	<i>Sd</i>
	1(n=16)	2(n=163)	3(n=130)	4 (n=48)	5+(n=23)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	Sıra Ort		
M 1.	216,50	198,54	182,112	184,96	174,37	8,82	4
M 2.	216,09	205,48	178,48	189,44	136,67	11,87*	4
M 3.	235,22	206,97	184,94	159,60	138,61	16,85**	4
M 4.	167,00	196,10	189,90	182,65	186,91	1,55	4
M 5.	234,13	1941,29	185,47	186,67	190,96	3,69	4
M 6.	193,38	192,79	199,77	165,57	171,91	4,79	4
M 7.	225,56	186,83	196,82	167,88	203,63	4,84	4
M 8.	233,97	192,26	181,00	183,97	215,09	5,10	4
M 9.	225,88	192,04	179,57	193,17	211,15	4,01	4
M 10.	197,22	190,22	194,64	173,06	200,78	2,22	4
M 11.	188,53	185,10	199,35	185,59	190,35	1,61	4
M 12.	187,03	192,58	197,94	176,80	164,70	3,21	4
M 13.	178,778	198,84	194,77	172,19	153,59	5,66	4

Tablo 4.19'un devamı: Ailedeki Çocuk Sayısı

	1(n=16)	2(n=163)	3(n=130)	4 (n=48)	5+(n=23)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 14.	168,56	199,37	182,49	178,10	214,09	4,45	4
M 15.	183,81	190,84	188,28	195,63	186,28	,27	4
M 16.	233,75	201,21	184,10	159,80	184,76	9,26	4
M 17.	215,72	193,39	184,25	184,10	201,13	2,00	4
M 18.	215,44	191,35	186,38	200,65	169,26	2,87	4
M 19.	187,84	201,21	183,74	175,21	186,52	3,24	4
M 20.	181,63	198,24	185,79	181,39	187,48	1,73	4
M 21.	208,34	192,08	183,54	198,66	189,22	1,40	4
M 22.	219,97	189,82	192,47	181,90	181,70	1,82	4
M 23.	207,56	189,40	199,80	181,82	151,96	4,72	4
M 24.	198,03	197,54	187,33	186,39	161,85	2,61	4
M 25.	192,91	196,13	189,47	180,94	174,67	1,35	4
M 26.	196,94	196,02	188,47	177,24	186,00	1,32	4
M 27.	194,41	196,84	190,82	169,59	184,70	2,49	4
M 28.	170,78	184,69	198,04	183,54	217,28	3,64	4
M 29.	185,25	180,79	203,07	181,86	209,89	4,54	4
M 30.	204,28	183,02	200,32	178,63	203,22	3,13	4
M 31.	169,13	206,49	182,48	170,29	179,59	7,09	4
M 32.	187,09	195,96	187,70	175,64	201,04	1,71	4
M 33.	203,97	195,20	183,25	198,45	172,20	2,20	4
M 34.	143,97	197,75	199,63	173,58	155,22	8,42	4

Tablo 4.19'un devamı: Ailedeki Çocuk Sayısı

	1(n=16)	2(n=163)	3(n=130)	4 (n=48)	5+(n=23)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 35.	165,09	199,58	198,45	168,13	145,54	8,99	4
M 36.	209,00	196,80	202,48	137,40	176,09	14,89**	4
M 37.	193,94	195,53	189,49	170,31	200,28	2,27	4
M 38.	207,38	195,48	190,71	158,00	210,09	6,03	4
M 39.	203,38	191,52	200,00	158,05	188,33	5,82	4
M 40.	149,34	192,80	194,55	173,33	215,78	6,02	4
M 41.	206,22	199,18	186,92	180,43	159,33	5,52	4
M 42.	218,50	199,39	193,27	148,95	179,07	10,10*	4
M 43.	217,59	191,64	196,03	164,57	186,37	4,22	4
M 44.	228,22	205,09	183,95	145,52	191,76	14,33**	4
M 45.	181,56	197,67	185,78	197,06	158,85	3,35	4
M 46.	162,50	197,36	199,12	177,25	140,26	8,71	4
M 47.	140,59	201,40	190,02	183,70	164,87	6,81	4
M 48.	203,56	197,72	186,79	173,73	186,20	2,36	4
M 49.	162,22	198,17	195,59	152,48	206,43	8,94	4
M 50.	145,56	199,60	192,70	169,29	1889,11	5,96	4
M 51.	175,66	205,62	179,66	163,38	211,54	8,83	4
M 52.	179,06	199,71	187,93	176,45	177,07	2,64	4
M 53.	190,31	206,80	181,07	165,20	181,24	7,61	4
M 54.	178,88	196,82	192,76	176,22	170,83	2,50	4
M 55.	194,69	195,71	188,20	178,46	188,78	1,11	4

Tablo 4.19'un devamı: Ailedeki Çocuk Sayısı

	1(n=16)	2(n=163)	3(n=130)	4 (n=48)	5+(n=23)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	SıraOrt	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 56.	169,69	202,66	185,44	166,49	197,50	5,49	4
M 57.	175,18	207,58	185,97	145,61	199,39	13,26*	4

** $p < .01$; * $p < .05$

Analizlerden elde edilen bulgulara göre ailedeki çocuk sayısı değişkeni ile “Kendimi okulun vazgeçilmez bir ögesi olarak kabul ederim (M2).” ($p=.018$), “Ekip ruhuyla hareket ederim (M 3).” ($p=.002$), “Okul kültürünün oluşturulmasına öncülük ederim (M 36).” ($p=.005$), “Okulun düzenlediği milli bayram kutlamalarına katılıyorum (M 42).” ($p=.039$), “Okulun kültürel etkinliklerinde aktif rol alırım (M 44).” ifadeleri ($p=.006$), arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bir tane çocuğu olan aileler, daha fazla çocuğa sahip olan ailelere oranla bu maddelere daha fazla katılım göstermektedirler.

“Öğrencilerin zihinsel gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim (M 57).” ifadesi ile ailedeki çocuk sayısı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p=.010$). İki tane çocuğu olan aileler bir, üç, dört, beş ve daha fazla çocuğu olan ailelere oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

Ailenin gelir düzeyi değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere gelir düzeyi değişkeni 500 TL'den az, 501-750 YTL, 751-1000 YTL, 1000-1250 YTL, 1250YTL üzeri şeklinde beş gruba ayrılmış ve gruplar arası farkı belirlemek için ANOVA uygulanmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4.20'de ifade edilmektedir.

Tablo 4.20. Ailelerin gelir düzeyi değişkenine göre okullarda gösterdikleri

liderlik özellikleri

	Ailenin Aylık Gelir Düzeyi										<i>F(sd =</i>
	<500		501-750		751-1000		1000-1250		1250+		
	(n=101)		(n=72)		(n=66)		(n=59)		(n=82)		
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	
M1	4,75	,727	4,78	,633	4,83	,483	4,75	,733	4,79	,490	,22
M2	3,60	1,342	3,40	1,285	3,41	1,240	3,63	1,338	3,74	1,303	,95
M3	3,39	1,407	3,69	1,360	3,38	1,147	3,76	1,150	3,90	1,203	2,69*
M4	2,89	1,599	2,53	1,472	2,35	1,430	2,20	1,387	7,37	47,601	,77
M5	1,91	1,457	1,97	1,510	1,68	1,255	2,39	1,702	2,21	1,529	2,23
M6	3,15	1,878	3,39	1,765	3,06	1,813	2,78	1,894	3,22	1,853	,96
M7	3,37	1,405	2,78	1,324	3,11	1,383	3,22	1,287	3,10	1,282	2,11
M8	2,78	1,404	2,72	4,015	2,77	1,379	2,86	1,444	2,73	1,296	,04
M9	3,00	1,386	2,90	1,493	2,94	1,456	3,05	1,443	2,79	1,264	,38
M10	4,55	,985	4,11	1,251	4,23	1,161	4,00	1,259	4,04	1,309	3,16*
M11	4,30	1,100	4,01	1,284	3,94	1,311	3,66	1,493	3,89	1,361	2,52*
M12	4,18	1,228	4,06	1,185	3,86	1,323	3,85	1,362	3,95	1,387	,93
M13	4,01	3,211	3,32	1,402	3,41	1,403	3,31	1,523	3,56	1,458	1,75
M14	2,50	3,129	2,03	1,244	2,09	1,224	2,10	1,227	2,37	1,139	,93
M15	2,24	1,415	2,21	1,278	1,71	1,034	2,07	1,309	2,17	1,265	2,01
M16	2,23	1,303	2,26	1,492	1,95	1,246	1,92	1,222	2,26	1,322	1,17
M17	2,40	1,550	2,21	1,491	2,14	1,477	2,02	1,225	2,17	1,421	,73

Tablo 4.20'nin devamı: Ailenin Aylık Gelir Düzeyi

	<500		501-750		751-1000		1000-1250		1250+		$F(sd = 4,375)$
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	
M18	1,65	1,090	1,76	1,107	1,79	1,157	1,83	1,117	1,96	1,281	,85
M19	2,23	1,303	2,28	1,376	2,39	1,299	2,47	1,466	2,51	1,425	,67
M20	1,85	1,108	1,94	1,209	1,91	1,160	2,08	1,343	1,99	1,191	,400
M21	2,12	1,314	2,01	1,239	2,02	1,183	2,37	1,473	2,01	1,128	,95
M22	2,11	1,326	2,54	2,675	2,00	1,137	2,07	1,230	2,16	1,202	1,24
M23	2,60	1,556	2,71	1,399	2,59	1,436	2,34	1,268	2,66	1,279	,65
M24	2,52	1,481	2,81	1,526	2,79	1,353	2,53	1,344	2,98	1,286	1,55
M25	2,69	1,598	2,69	1,479	2,39	1,334	2,69	1,534	2,95	1,285	1,34
M26	2,69	1,598	3,53	6,221	2,68	1,915	2,54	1,512	2,73	1,397	1,17
M27	2,62	1,567	2,96	1,569	2,65	1,364	2,83	1,631	2,88	1,364	,75
M28	2,37	1,748	2,65	1,567	2,50	1,748	2,51	1,765	2,38	1,600	,38
M29	2,27	1,593	2,82	1,656	2,73	1,759	2,64	1,740	2,43	1,610	1,55
M30	2,71	1,675	3,10	1,558	2,58	1,608	2,98	1,676	2,63	1,536	1,40
M31	2,24	1,335	2,21	1,288	2,26	1,339	2,47	1,394	2,76	1,402	2,37
M32	2,31	1,495	2,26	1,289	2,33	1,429	2,25	1,281	2,67	1,296	1,26
M33	2,40	1,530	2,17	1,332	1,76	,962	2,07	1,271	2,41	1,342	3,08*
M34	2,97	1,571	2,75	1,441	2,88	1,504	3,25	1,469	3,60	1,285	4,15**
M35	3,32	1,469	3,13	1,463	3,26	1,385	3,27	1,472	3,70	1,244	1,82
M36	2,60	1,450	2,71	1,438	2,59	1,265	2,44	1,381	2,99	1,392	1,58
M37	2,76	1,429	2,85	1,329	2,83	1,421	2,53	1,431	2,93	1,313	,80

Tablo 4.20'nin devamı: Ailenin Aylık Gelir Düzeyi

	<500		501-750		751-1000		1000-1250		1250+		<i>F(sd =</i>
	Ort	<i>SS</i>	Ort	<i>SS</i>	Ort	<i>SS</i>	Ort	<i>SS</i>	Ort	<i>SS</i>	<i>4,375)</i>
M38	2,34	1,416	2,49	1,278	2,32	1,291	2,39	1,313	2,63	1,272	,78
M39	2,96	5,165	2,32	1,309	2,21	1,353	2,24	1,343	2,52	1,259	1,00
M40	4,23	1,318	3,58	1,451	4,02	1,441	4,07	1,324	4,00	1,277	2,44*
M41	4,46	1,082	4,38	1,119	4,35	1,183	4,00	1,300	4,32	1,099	1,55
M42	3,62	1,469	3,54	1,394	3,45	1,470	3,66	1,240	3,73	1,315	,463
M43	2,74	1,501	2,82	1,282	3,05	1,386	2,81	1,491	2,98	1,276	,64
M44	2,22	1,324	2,15	1,285	2,27	1,409	2,32	1,345	2,61	1,264	1,44
M45	2,39	1,476	2,25	1,207	2,02	1,170	2,46	1,418	2,71	1,338	2,67*
M46	2,27	1,421	2,03	1,244	2,06	1,122	2,29	1,340	2,49	1,259	1,59
M47	2,43	1,519	2,19	1,263	2,15	1,126	2,42	1,342	2,87	3,565	1,48
M48	2,58	1,388	2,56	1,310	2,41	1,240	2,61	1,218	2,83	1,245	1,03
M49	2,41	1,423	2,33	1,728	2,26	1,168	2,41	1,288	2,74	1,303	1,37
M50	2,71	1,486	2,19	1,241	2,50	1,327	2,53	1,331	2,82	1,306	2,42
M51	2,90	1,459	2,85	1,263	3,06	1,508	2,76	1,394	2,99	1,338	,46
M52	2,94	1,630	2,96	1,399	2,58	1,278	2,53	1,406	2,82	1,353	1,40
M53	2,72	1,632	2,97	1,434	2,58	1,447	2,66	1,385	2,90	1,366	,90
M54	2,47	1,578	2,40	1,318	2,17	1,319	2,27	1,284	2,46	1,278	,66
M55	2,52	1,572	2,36	1,335	2,20	1,361	2,14	1,210	2,40	1,275	1,00
M56	2,97	1,590	2,89	1,349	2,58	1,302	2,66	1,434	2,83	1,313	1,00

Tablo 4.20'nin devamı: Ailenin Aylık Gelir Düzeyi

	<500		501-750		751-1000		1000-1250		1250+		$F(sd =$
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS	$4,375)$
M57	3,06	1,648	3,06	1,443	2,70	1,403	2,80	1,517	3,02	1,449	,89

** $p<.01$; * $p<.05$

Bulgulara göre, ailenin aylık geliri değişkeni dikkate alındığında ailenin aylık geliri ile “Ekip ruhuyla hareket ederim (M 3).” ifadesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aylık geliri 1250 YTL ve üstü olan aileler ($\bar{X}=3,90$; $SS=1,20$), 500 YTL'den az olan ($\bar{X}=3,39$; $SS=1,40$), 501-750 YTL ($\bar{X}=3,69$; $SS=1,36$), 751-1000 YTL ($\bar{X}=3,38$; $SS=1,14$), 1000-1250 YTL ($\bar{X}=3,76$; $SS=1,15$) olan ailelere göre bu maddeye daha çok katılım göstermişlerdir ($F_{(4,37)} = ,04$; $p<.05$).

“Öğretmenlere güven veririm (M10).” ifadesi ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Aylık geliri 500 YTL'den az ($\bar{X}=4,55$; $SS=,98$) olan aileler, aylık geliri 501-750 YTL ($\bar{X}=4,11$; $SS=1,25$), 751-1000 YTL ($\bar{X}=4,23$; $SS=1,16$), 1000-1250 YTL ($\bar{X}=4,00$; $SS=1,25$) ve 1250 YTL ve üstü ($\bar{X}=4,00$; $SS=1,30$) olan ailelere göre bu maddeye daha çok katılım göstermişlerdir ($F_{(4,37)} = ,01$; $p<.05$).

“Okul yönetimine güven veririm (M11).” ifadesi ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Aylık geliri 500 YTL'den az ($\bar{X}=4,30$; $SS=1,10$) olan aileler, aylık geliri 501-750 YTL ($\bar{X}=4,01$; $SS=1,28$), 751-1000 YTL ($\bar{X}=3,94$; $SS=1,31$), 1000-1250 YTL ($\bar{X}=3,66$; $SS=1,49$) ve 1250 YTL ve üstü ($\bar{X}=3,89$;

SS=1,36) olan ailelere göre bu maddeye daha çok katılım göstermişlerdir ($F_{(4,37)} = ,04$; $p < .05$).

“Okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibiyim (M 33).” ifadesi ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Aylık geliri 1250 YTL ve üstü ($\bar{X} = 3,89$; $SS = 1,36$) olan aileler, aylık geliri 500 YTL’den az ($\bar{X} = 2,40$; $SS = 1,53$), 501-750 YTL ($\bar{X} = 2,17$; $SS = 1,33$), 751-1000 YTL ($\bar{X} = 1,76$; $SS = ,96$) ve 1000-1250 YTL ($\bar{X} = 2,07$; $SS = 1,27$) olan ailelere göre bu maddeye daha çok katılım göstermişlerdir ($F_{(4,37)} = ,01$; $p < .05$). Gelir durumu yüksek olan ailelerin karara katıldıkları söylenebilir.

“Okul yönetimini değerlendiririm (M 34).” ifadesi ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Aylık geliri 1250 YTL ve üstü ($\bar{X} = 3,60$; $SS = 1,57$) olan aileler, aylık geliri 500 YTL’den az ($\bar{X} = 2,97$; $SS = 1,57$), 501-750 YTL ($\bar{X} = 2,75$; $SS = 1,44$), 751-1000 YTL ($\bar{X} = 2,88$; $SS = 1,50$) ve 1000-1250 YTL ($\bar{X} = 3,25$; $SS = 1,46$) olan ailelere göre bu maddeye daha çok katılım göstermişlerdir ($F_{(4,37)} = ,00$; $p < .05$). Gelir durumu yüksek olan ailelerin okul yönetimini değerlendirdikleri söylenebilir.

“Okulu canlı bir varlık olarak kabul ederim (M 40).” ifadesi ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Aylık geliri 500 YTL’den az ($\bar{X} = 4,23$; $SS = 1,31$) olan aileler, aylık geliri 501-750 YTL ($\bar{X} = 3,58$; $SS = 1,45$), 751-1000 YTL ($\bar{X} = 4,02$; $SS = 1,44$), 1000-1250 YTL ($\bar{X} = 4,07$; $SS = 1,32$) ve 1250 YTL ve üstü ($\bar{X} = 4,00$; $SS = 1,27$) olan ailelere göre bu maddeye daha çok katılım göstermişlerdir ($F_{(4,37)} = ,04$; $p < .05$).

“Davranışlarımla öğretmenleri harekete geçiririm (M 45).” ifadesi ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Aylık geliri 1250 YTL ve üstü

($\bar{X}=2,71$; $SS=1,33$) olan aileler, aylık geliri 500 YTL'den az ($\bar{X}=2,39$; $SS=1,47$), 501-750 YTL ($\bar{X}=2,25$; $SS=1,20$), 751-1000 YTL ($\bar{X}=2,02$; $SS=1,17$) ve 1000-1250 YTL ($\bar{X}=2,46$; $SS=1,41$) olan ailelere göre bu maddeye daha çok katılım göstermişlerdir ($F_{(4,37)} = ,03$; $p<.05$).

Örnekleme, annenin mesleği değişkene göre incelendiğinde ev kadını olan anne sayısının 339 tane , eğitim sektöründe çalışan anne sayısının 17 tane, sağlık sektöründe çalışan anne sayısının 8 tane kamuda çalışan anne sayısının 9 tane diğer alanlarda çalışan anne sayısının ise, 7 tane olduğu görülmüştür. Annenin mesleği değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis'ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.21'de ifade edilmektedir

Tablo 4.21. Annelerinin mesleği değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

	Annenin Mesleği					X^2	<i>Sd</i>
	Ev kadını ($n=339$)	Eğitim ($n=17$)	Sağlık ($n=8$)	Kamu ($n=9$)	Diğer ($n=7$)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort		
M 1.	191,16	204,7	172,0	176,9	162,4	3,13	4
M 2.	190,09	197,41	192,44	273,33	85,00	12,58*	4
M 3.	189,33	204,50	204,00	211,00	171,21	1,04	4
M 4.	193,67	129,03	214,75	205,61	139,29	8,36	4
M 5.	187,13	209,68	223,19	249,78	193,57	5,38	4
M 6.	188,80	188,88	194,25	252,72	192,57	3,45	4

Tablo 4.21'in devamı: Annenin Mesleği

	Ev kadını (n=339)	Eğitim (n=17)	Sağlık (n=8)	Kamu (n=9)	Diğer (n=7)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 7.	191,00	159,09	178,25	259,50	168,07	5,61	4
M 8.	189,01	189,26	214,44	258,22	151,43	5,01	4
M 9.	189,97	171,59	174,63	259,17	192,00	4,41	4
M 10.	189,87	173,56	195,06	203,44	240,14	2,66	4
M 11.	191,35	170,97	192,38	182,22	205,43	,89	4
M 12.	188,12	192,56	192,69	234,83	241,07	3,72	4
M 13.	188,48	184,85	214,13	214,11	244,71	2,85	4
M 14.	189,40	190,26	180,19	224,17	213,00	1,36	4
M 15.	189,27	184,24	181,63	205,67	228,79	1,32	4
M 16.	189,04	213,35	202,25	194,78	187,00	1,01	4
M 17.	190,60	209,62	170,13	189,39	163,79	1,37	4
M 18.	188,78	234,00	206,19	188,61	152,79	4,70	4
M 19.	188,36	2063,21	185,19	256,44	177,36	4,13	4
M 20.	188,87	185,68	216,38	219,06	214,93	1,74	4
M 21.	190,72	173,56	189,25	219,72	184,79	1,19	4
M 22.	190,02	182,88	184,75	221,11	199,57	,95	4
M 23.	187,73	200,12	232,25	213,67	223,64	2,68	4
M 24.	187,35	184,97	264,06	243,67	204,29	6,45	4
M 25.	186,65	197,00	256,81	255,56	201,79	6,97	4
M 26.	187,31	213,44	223,75	265,39	154,79	7,07	4

Tablo 4.21'in devamı: Annenin Mesleği

	Ev kadını (n=339)	Eğitim (n=17)	Sağlık (n=8)	Kamu (n=9)	Diğer (n=7)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 27.	187,69	211,65	222,06	226,89	192,14	2,63	4
M 28.	186,81	217,74	196,81	269,72	193,93	7,12	4
M 29.	185,35	218,88	207,13	276,44	241,57	10,26*	4
M 30.	185,86	214,62	225,56	295,83	181,29	11,36*	4
M 31.	185,87	214,26	273,00	248,94	187,73	9,09	4
M 32.	185,99	218,21	249,13	256,94	189,43	7,78	4
M 33.	188,78	216,15	209,31	220,11	152,07	3,05	4
M 34.	189,11	202,94	201,81	198,94	203,93	,554	4
M 35.	189,24	197,12	180,81	239,94	182,93	2,14	4
M 36.	186,95	223,56	226,75	244,44	171,36	5,41	4
M 37.	188,82	204,88	216,50	238,61	145,14	3,91	4
M 38.	187,66	216,26	218,88	246,39	161,14	4,83	4
M 39.	188,65	209,53	225,75	233,89	137,64	4,80	4
M 40.	190,71	161,38	196,69	252,33	164,50	5,51	4
M 41.	191,76	181,82	171,19	213,00	143,50	3,04	4
M 42.	188,25	207,21	173,56	239,39	215,50	3,11	4
M 43.	186,15	226,94	226,13	219,33	234,79	5,24	4
M 44.	186,02	234,56	224,25	204,72	243,64	6,31	4
M 45.	186,41	219,94	200,88	278,56	191,86	8,10	4
M 46.	186,53	204,38	230,25	267,78	204,07	6,89	4

Tablo 4.21'in devamı: Annenin Mesleği

	Ev kadını (n=339)	Eğitim (n=17)	Sağlık (n=8)	Kamu (n=9)	Diğer (n=7)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 47.	186,81	216,56	177,13	257,50	235,00	6,39	4
M 48.	187,56	203,41	207,13	226,72	235,86	3,00	4
M 49.	186,78	207,24	224,38	253,17	210,79	5,03	4
M 50.	186,33	215,50	216,44	231,78	248,86	5,35	4
M 51.	186,31	170,29	229,25	294,72	264,07	13,95**	4
M 52.	188,24	202,74	161,50	246,22	231,79	4,42	4
M 53.	186,97	203,50	174,13	256,06	264,43	7,49	4
M 54.	186,84	218,56	192,44	265,56	200,86	6,19	4
M 55.	188,35	204,50	205,31	227,61	196,00	1,72	4
M 56.	189,09	188,91	181,06	209,44	248,86	2,48	4
M 57.	189,18	185,53	178,31	225,28	235,79	2,38	4

** $p < .01$; * $p < .05$

Elde edilen bulgulara göre annenin mesleği değişkeni ile “Kendimi okulun vazgeçilmez bir ögesi olarak kabul ederim (M 2).” ($p = ,013$), “Okul yönetimiyle iletişim kurmada sıkıntı çekmem (M29).” ($p = ,036$), “Diğer velilerle iletişim kurmada sıkıntı çekmem (M30).” ($p = ,023$) “Yenilikleri okula taşıyacak her türlü girişimde bulunurum (M 51).” ($p = ,007$) ifadeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Kamuda çalışan anneler, diğer meslek grubunda olan annelere oranla bu maddelere daha fazla katılım göstermektedirler.

Örnekleme, babanın mesleği değişkene göre incelendiğinde, işsiz olan baba sayısının 10 tane , eğitim sektöründe çalışan baba sayısının 53 tane, memur olan baba sayısının 75 tane, işçi olan baba sayısının 47 tane, güvenlikle görevli olan baba sayısının 33 tane, serbest çalışan baba sayısının 114 tane diğer alanlarda çalışan baba sayısının ise, 48 tane olduğu görülmüştür. Babanın mesleği değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis'ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4.22'de ifade edilmektedir.

Tablo 4.22. Babalarının mesleği değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

	Babanın Mesleği							X^2	Sd
	İşsiz (n=10)	Eğitim (n=53)	Memur (n=75)	İşçi (n=47)	Güvenlik (n=33)	Serbest (n=114)	Diğer (n=48)		
	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	Sıra Ort	SıraOrt	SıraOrt		
M 1.	198,70	181,42	188,29	203,94	211,11	194,29	165,95	13,59*	6
M 2.	161,25	185,69	187,15	168,66	237,61	193,67	188,60	9,63	6
M 3.	133,75	207,77	184,04	160,50	229,56	185,87	206,85	14,26*	6
M 4.	225,95	151,58	186,46	183,84	215,52	184,61	235,71	19,73**	6
M 5.	179,70	223,55	178,41	188,19	195,88	172,16	217,28	15,41*	6
M 6.	172,00	186,26	206,63	186,95	192,05	187,66	183,00	2,70	6
M 7.	156,25	159,93	187,49	185,96	211,73	185,93	236,80	15,95*	6
M 8.	183,55	180,10	196,16	170,30	211,09	183,84	216,03	6,83	6
M 9.	163,65	169,74	195,35	171,32	217,65	198,35	192,93	7,03	6
M 10	235,45	160,71	157,01	195,22	206,18	205,18	216,22	24,15***	6
M 11	237,85	167,58	164,63	184,47	213,53	204,98	202,05	14,96*	6

Tablo 4.22'nin devamı: Babanın Mesleği

	İşsiz (n=10)	Eğitim (n=53)	Memur (n=75)	İşçi (n=47)	Güvenlik (n=33)	Serbest (n=114)	Diğer (n=48)		
	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	Sıra Ort	SıraOrt	SıraOrt	X ²	Sd
M 12	238,95	183,40	161,09	194,46	203,06	197,86	204,23	11,10	6
M 13	240,40	178,90	177,38	176,01	207,80	197,61	198,82	6,59	6
M 14	200,75	190,23	183,88	194,03	225,998	178,45	199,77	6,10	6
M 15	213,30	191,65	167,33	169,38	225,11	191,13	212,15	12,08	6
M 16	190,55	176,92	185,99	178,66	215,73	186,33	216,70	6,84	6
M 17	171,10	174,26	179,80	209,36	231,38	185,88	193,58	9,55	6
M 18	164,25	195,04	198,37	193,51	235,41	176,11	179,03	11,41	6
M 19	136,15	185,82	191,20	166,19	226,15	191,73	202,27	9,56	6
M 20	156,65	199,18	188,34	177,37	217,38	180,75	208,86	7,18	6
M 21	151,90	186,91	191,36	180,68	237,52	182,87	196,57	9,45	6
M 22	122,10	181,70	179,24	186,46	232,21	190,92	206,35	12,01	6
M 23	122,05	179,10	191,49	185,74	223,18	192,87	192,35	7,98	6
M 24	148,25	185,03	189,82	187,64	228,62	181,78	205,92	7,79	6
M 25	173,50	206,42	178,56	181,30	232,70	179,56	201,09	9,50	6
M 26	160,00	195,10	167,87	199,27	216,05	183,66	217,23	9,97	6
M 27	141,10	210,01	173,45	183,74	218,74	182,92	211,09	10,61	6
M 28	201,70	201,46	196,51	187,33	193,95	178,68	195,47	2,72	6
M 29	224,45	206,78	182,53	199,77	189,70	179,51	195,47	4,62	6
M 30	186,20	200,29	190,45	208,30	171,30	183,29	193,56	3,44	6
M 31	126,20	196,86	189,41	204,88	241,38	175,07	186,17	14,84*	6
M 32	179,65	188,24	191,00	215,97	221,91	171,18	193,82	9,60	6
M 33	158,95	185,46	171,92	170,05	251,50	191,59	207,16	17,71**	6

Tablo 4.22'nin devamı: Babanın Mesleği

	İşsiz (n=10)	Eğitim (n=53)	Memur (n=75)	İşçi (n=47)	Güvenlik (n=33)	Serbest (n=114)	Diğer (n=48)		
	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	Sıra Ort	SıraOrt	SıraOrt	X ²	Sd
M 34	131,10	200,71	190,28	177,32	223,39	187,74	188,79	7,48	6
M 35	108,40	183,09	190,92	196,30	202,73	198,21	182,72	7,59	6
M 36	112,45	195,94	180,23	188,52	216,89	189,52	203,38	8,87	6
M 37	118,30	183,44	179,63	208,97	211,71	188,01	203,55	8,98	6
M 38	124,45	191,92	182,59	194,14	231,82	187,21	190,90	9,44	6
M 39	148,15	188,72	184,23	189,95	225,03	179,21	214,70	9,20	6
M 40	259,35	166,18	196,75	182,86	184,62	190,75	204,18	9,66	6
M 41	201,90	149,71	192,41	181,09	209,86	206,36	188,42	16,55*	6
M 42	194,30	189,82	188,00	190,71	226,47	177,73	199,76	5,93	6
M 43	113,25	196,77	193,85	182,55	214,24	182,56	204,74	8,79	6
M 44	135,45	194,45	191,07	180,95	247,00	177,49	198,11	14,57*	6
M 45	107,20	200,88	180,35	197,65	209,39	184,63	206,21	10,04	6
M46.	144,50	193,58	192,76	202,28	221,06	170,04	209,20	11,20	6
M 47	114,10	199,17	175,21	199,02	221,32	179,46	217,44	14,54*	6
M 48	141,90	193,60	177,75	190,69	216,58	180,05	223,82	10,93	6
M 49	173,30	204,54	184,65	187,68	217,59	172,11	215,53	9,67	6
M 50	141,15	205,91	178,87	182,89	221,83	177,75	218,14	12,04	6
M 51	120,75	184,56	186,59	185,87	200,18	189,81	217,21	7,83	6
M 52	138,35	189,81	169,26	185,72	204,73	194,99	219,55	9,71	6
M 53	87,70	201,72	173,19	178,70	204,61	194,06	219,98	16,61*	6
M 54	103,35	209,43	179,91	195,07	200,88	185,51	204,53	10,72	6

Tablo 4.22'nin devamı: Babanın Mesleği

	İşsiz (n=10)	Eğitim (n=53)	Memur (n=75)	İşçi (n=47)	Güvenlik (n=33)	Serbest (n=114)	Diğer (n=48)		
	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	SıraOrt	Sıra Ort	SıraOrt	SıraOrt	X ²	Sd
M 55	104,85	207,14	194,41	189,85	196,30	177,24	211,99	11,85	6
M 56	123,95	192,64	169,54	194,97	210,68	191,31	214,57	10,42	6
M 57	112,05	186,25	173,19	195,54	216,44	196,20	202,26	10,32	6

*** $p=0.00$; ** $p<.01$; * $p<.05$

Analiz sonucuna göre, babanın mesleği değişkeni ile “Veli olma görevimin farkındayım (M 1).” ($p=.034$), “Ekip ruhuyla hareket ederim (M 3).” ($p=.027$), “Okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibiyim (M 33).” ($p=.007$), ”Davranışlarımla diğer velileri harekete geçiririm (M 47).” ($p=.024$) ifadeleri ile babanın mesleği arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Güvenlikle ilgili meslek grubunda olan babalar, diğer meslek gruplarında olan babalara oranla bu maddelere daha fazla katılım göstermektedirler.

“Okul vizyonunun oluşturulmasında aktif rol alırım (M 31).” ifadesi ile babanın mesleği değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p=.021$). Meslek grubu işçi olan babalar, diğer meslek grubunda olan babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

“Derse girecek öğretmenleri seçerim (M 5).” ifadesi ile babanın mesleği değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p=.017$). Meslek grubu eğitimci olan babalar, diğer meslek grubunda olan babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler. Eğitimci olan babaların, eğitim ile ilgili her şeyle bire bir temas halinde olduklarından, eğitim öğretim ortamında bulduklarından okulun ve

çalışanların görev ve yetkilerini, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin nasıl ve ne şekilde yürütüleceğini bildiklerinden derse girecek öğretmenleri seçtikleri söylenebilir.

“Ders programının hazırlanmasında söz sahibiyim (M 4).” (p=.003), “Yaptığım çalışmalar öğretmenler tarafından takdir görür (M 7).” (p=.014), “Okulun kültürel etkinliklerinde aktif rol alırım (M 44).” (p=.024), “Yeniliklerin uygulanmasında öncülük ederim (M 53).” (p=.011) ifadeleri ile babanın mesleği arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Meslek grubu diğer (Çiftçi, işportacı vb.) olarak belirtilen babalar, diğer meslek gruplarında olan babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

“Öğretmenlere güven veririm (M 10).” (p=.000) ve “Okul yönetimine güven veririm (M 11).” ifadeleri (p=.021) ile babanın mesleği arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bir mesleği olmayan babalar, diğer meslek grubunda olan babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

“M 41. Okul ailemin bir parçasıdır.” ifadesi ile babanın mesleği değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır (p=.011). Meslek grubu serbest olan babalar diğer meslek grubunda olan babalara oranla bu maddeye daha fazla katılım göstermektedirler.

Örnekleme, ailenin çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yer değişkenine göre incelendiğinde il cevabını veren aile sayısının 305 tane, ilçe cevabını veren aile sayısının 33 tane, kasaba cevabını veren aile sayısının 10 tane, köy cevabını veren aile sayısının ise 32 olduğu görülmüştür. Ailenin çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yer değişkenine göre velilerin gösterdikleri liderlik özelliklerinin ne gibi değişiklikler gösterdiğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis'ten yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.23 'te ifade edilmektedir.

Tablo 4.23. Velilerinin çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yer değişkenine göre okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri

Ailenin Çocukluğunu ve Yetişkinliğini Geçirdiği Yer						
	İl (n=305)	İlçe (n=33)	Kasaba(n=10)	Köy (n=32)		
	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	Sıra Ort	X^2	<i>Sd</i>
M 1.	193,54	187,48	178,65	168,36	4,69	3
M 2.	192,11	196,89	194,70	167,28	1,75	3
M 3.	190,96	197,52	201,45	175,42	,91	3
M 4.	194,44	174,42	116,65	192,59	6,12	3
M 5.	192,40	193,02	152,20	181,72	1,97	3
M 6.	189,52	194,56	149,90	208,30	2,63	3
M 7.	189,12	185,06	202,95	205,33	,88	3
M 8.	191,40	171,86	201,90	197,59	1,27	3
M 9.	190,71	198,65	167,85	187,16	,67	3
M 10.	190,47	176,59	184,10	207,17	1,74	3
M 11.	194,31	170,33	159,75	184,58	2,83	3
M 12.	193,61	174,32	187,95	178,33	1,62	3
M 13.	194,44	172,76	187,90	172,09	2,32	3
M 14.	192,75	181,23	227,30	167,13	3,22	3
M 15.	192,24	184,72	226,10	162,64	3,70	3
M 16.	191,73	177,36	200,05	189,36	,65	3
M 17.	191,71	181,67	212,05	181,33	,97	3
M 18.	190,56	180,33	226,00	189,28	1,67	3
M 19.	196,59	184,58	154,40	149,89	6,97	3

Tablo 4.23'ün devamı: Ailenin Çocukluğunu ve Yetişkinliğini Geçirdiği Yer

	İl (n=305)	İlçe (n=33)	Kasaba(n=10)	Köy (n=32)	χ^2	Sd
M 20.	194,43	176,58	151,20	179,66	2,91	3
M 21.	194,62	191,23	152,90	162,22	4,18	3
M 22.	192,96	181,92	174,05	181,03	,90	3
M 23.	193,58	181,20	143,35	185,47	2,52	3
M 24.	194,64	173,15	178,65	172,59	2,34	3
M 25.	193,88	187,08	169,30	168,42	2,09	3
M 26.	192,82	194,85	179,25	167,38	1,81	3
M 27.	191,39	191,14	175,40	186,08	,27	3
M 28.	191,96	180,48	178,45	190,72	,52	3
M 29.	190,83	184,39	173,50	199,00	,60	3
M 30.	185,02	221,68	160,05	220,08	6,99	3
M 31.	191,70	195,23	212,20	167,38	2,04	3
M 32.	191,13	185,85	181,90	192,02	,14	3
M 33.	185,80	204,70	243,20	204,14	4,32	3
M 34.	192,61	191,05	186,50	171,03	1,19	3
M 35.	195,69	164,85	199,55	164,69	4,56	3
M 36.	192,54	175,55	137,15	203,16	3,68	3
M 37.	195,44	168,50	161,15	175,31	3,42	3
M 38.	192,99	173,11	154,55	195,92	2,28	3
M 39.	186,86	209,55	181,75	208,20	2,40	3
M 40.	191,80	180,08	210,85	182,47	1,05	3

Tablo 4.23'ün devamı: Ailenin çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yer

	İl (n=305)	İlçe (n=33)	Kasaba(n=10)	Köy (n=32)	X^2	<i>Sd</i>
M 41.	190,93	174,53	220,80	193,42	2,19	3
M 42.	191,62	156,70	232,45	201,53	5,35	3
M 43.	195,09	144,42	217,95	185,69	7,37	3
M 44.	191,71	165,44	200,10	201,80	2,34	3
M 45.	192,57	179,97	245,50	164,47	5,06	3
M 46.	191,57	203,64	213,05	159,70	3,75	3
M 47.	194,18	182,64	228,30	151,77	6,09	3
M 48.	194,95	191,73	183,10	149,16	5,38	3
M 49.	192,42	203,38	188,80	159,45	3,31	3
M 50.	194,35	186,11	177,15	162,52	2,80	3
M 51.	191,98	162,48	219,00	196,41	3,11	3
M 52.	191,87	180,79	227,50	175,92	2,10	3
M 53.	193,83	169,55	237,90	165,58	5,23	3
M 54.	194,05	177,17	213,50	163,27	3,45	3
M 55.	193,91	186,91	198,80	159,08	3,24	3
M 56.	193,16	161,24	201,95	191,75	2,76	3
M 57.	193,45	160,85	193,10	192,14	2,76	3

$p > .05$

Tablo 4.23'den elde edilen bulgulara göre öğrenci velilerinin çocukluğunu ve yetişkinliğini geçirdiği yer ile okullarda gösterdikleri liderlik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Velilerin ilköğretim okulları 1. kademedede hangi liderlik özelliklerini sergilediklerini belirlemek için faktör analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4. 24'te verilmiştir.

Tablo 4.24. Faktör analizi sonuçları

Anket Mad deleri	Faktör Analizi					
	Aktif Katılım	Öncülük Etme	Güven Verme	İletişim	Harekete geçme	Takdir görme
	Faktör Yükü	Faktör Yükü	Faktör Yükü	Faktör Yükü	Faktör Yükü	Faktör Yükü
19	.758					
20	.744					
18	.741					
21	.734					
16	.715					
17	.700					
22	.638					
23	.490					
57		.833				
56		.811				
53		.784				
52		.773				
55		.747				
51		.658				
11			.840			
12			.825			
10			.824			
13			.642			
28				.906		
29				.901		
30				.871		
46					.763	
47					.761	
45					.745	
8						.781
9						.745
7						.705
Toplam	32.53	9.93	7.79	7.29	5.10	4.46
Varyans	67.1					
α	.88	.91	.79	.89	.77	.70
	.91					

Yapılan faktör analizi sonucunda, Tablo 4.24'te de görüldüğü gibi, anket maddelerinin belirgin faktör yüklerinde toplandığı ve bu faktör yüklerinin tanımlanabildiği görülmektedir. Birinci faktörde “Okul-aile birliğinde görev alırım (M 16).”, “Çocuğumun bulunduğu sınıflarda sınıf veli temsilciliği yaparım (M 17).”, “Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE)’nde görev alırım (M 18).”, “Sınıfların eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M 19).”, “Laboratuvarların eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M 20).”, “Kütüphanenin faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M 21).”, “Yardımcı birimlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım (M 22).”, “Okula maddi kaynak sağlanmasına (kermes, gece, çay vb.) öncülük ederim (M 23).” önermeleri yer almaktadır. Aktif katılım olarak adlandırılan birinci faktör, gelişimsel ve öğretimsel liderlikle ilgilidir. İkinci faktörde “Yenilikleri okula taşıyacak her türlü girişimde bulunurum (M 51).”, “Öğrencilerin duygusal gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim (M 52).”, “Yeniliklerin uygulanmasında öncülük ederim (M 53).”, “Öğretmenlerin mesleki gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim (M54)”, “Öğrencilerin sosyal gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim (M55).”, “Öğrencilerin kişilik gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim (M 56).”, “Öğrencilerin zihinsel gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim (M 57)” önermeleri yer almaktadır. Öncülük etme olarak adlandırılan ikinci faktör, kalite liderliği ile ilgilidir. Üçüncü faktörde “Öğretmenlere güven veririm (M 10).”, “Okul yönetimine güven veririm (M 11).” “Öğrencilere güven veririm (M 12).”, “Diğer velilere güven veririm (M 13).” önermeleri yer almaktadır. Güven verme olarak

adlandırılan üçüncü faktör, moral liderliği ile ilgilidir. Dördüncü faktörde “Öğretmenlerle iletişim kurmada sıkıntı çekmem (M 28).”, “Okul yönetimiyle iletişim kurmada sıkıntı çekmem (M 29).”, “Diğer velilerle iletişim kurmada sıkıntı çekmem (M 30).” önermeleri yer almaktadır. İletişim olarak adlandırılan dördüncü faktör, vizyoner liderlikle ilgilidir. Beşinci faktörde “Davranışlarımla öğretmenleri harekete geçiririm (M 45).”, “Davranışlarımla okul yönetimini harekete geçiririm (M 46).”, “Davranışlarımla diğer velileri harekete geçiririm (M 47).” önermeleri yer almaktadır. Harekete geçme olarak adlandırılan beşinci faktör, karizmatik liderlikle ilgilidir. Altıncı faktörde “Yaptığım çalışmalar öğretmenler tarafından takdir görür (M 7).”, “Yaptığım çalışmalar okul yönetimi tarafından takdir görür (M 8).”, ”Yaptığım çalışmalar diğer veliler tarafından takdir görür (M 9).” önermeleri yer almaktadır. Takdir görme olarak adlandırılan altıncı faktör, transformasyonel liderlik ile ilgilidir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara, araştırmacılar ve uygulayıcılar için önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda, çocukları ilköğretim 1. kademeye devam eden velilerin, okullarında gösterdikleri liderlik özellikleri ve bu özelliklerin çeşitli değişkenlere göre değişiklik gösterip göstermediği hakkında anlamlı bulgulara ulaşılmıştır.

Bu çalışmada velilerin gelişimsel, öğretimsel, karizmatik, eğitimsel liderlik özellikleri sergilemedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum bize velilerin etkili iletişim becerilerinin olmadığını, değişime ve yeniliğe direnç gösterdiklerini, sorumluluk almak istemediklerini, okula kaynak sağlamada isteksiz olduklarını göstermektedir. Takım ruhu oluşturularak, okul yöneticisi, öğretmenler, öğrenciler ve diğer velilerle iyi ilişkiler kurularak, sürekli gelişme ve değişme çabasında olmaları desteklenerek bu liderlik tutum ve becerilerini okullarda göstermeleri sağlanmalıdır.

Çalışmada velilerin moral, kalite ve vizyoner liderlik özelliklerini sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum bize velilerin uzun vadeli hedeflerinin olduğunu, okul yönetimini, öğrencileri ve öğretmenleri desteklediklerini, onlara güven verdiklerini, okulu benimsediklerini göstermektedir. Bunun yanında veliler, okul iklimi ve okul kültürü oluşturma, okula vizyon ve misyon kazandırma gibi hususlarda desteklenmelidir.

Yapılan faktör analizi sonucunda, ilköğretim okulları 1. kademedeki çocuğu öğrenim gören velilerinin ilköğretim okullarında aktif katılım, öncülük etme, rahat iletişim kurma, harekete geçme ve takdir görme tutum ve becerilerini sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

5.1. ARAŞTIRMACILAR İÇİN ÖNERİLER

Bulgular doğrultusunda araştırmacılar için bir dizi öneri geliştirilmiştir.

1. İlköğretim okulları 1. kademedede çocuğu öğrenim gören velilerin okullarda gösterdikleri liderlik davranışlarını araştırmayı amaçlayan nitel bir çalışma yapılabilir.
2. Bu araştırmanın bir benzeri daha geniş bir örnekleme uygulanabilir.
3. İlköğretim okulları 1. kademenin tamamını ya da ortaöğretim okullarını kapsayan bir araştırma yapılabilir.
4. Bu araştırma yedi coğrafi bölgeye uygulanabilir ve bu bölgelerdeki velilerin liderlik özellikleri karşılaştırılabilir.

5.2. UYGULAYICILAR İÇİN ÖNERİLER

Bulgular doğrultusunda uygulayıcılar için bir dizi öneri geliştirilmiştir.

1. Okul-veli ilişkisini daha etkili kılabilmek için okul-aile ilişkisini düzenleyen hükümler gözden geçirilebilir.
2. Okul-çevre ve özellikle aile işbirliğinin önemi ve bu işbirliğinin geliştirilmesi için okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin çeşitli eğitimlerle bilgi ve beceri kazanmaları sağlanabilir.
3. Velilere çeşitli eğitim programları düzenlenebilir.
4. Okula yeni ufuklar açacak bir kimlik geliştirmede, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin işbirliği yapmalarını sağlayabilmek için okul yönetim sisteminde esneklik sağlanabilir.
5. Karar verme sürecinde velilerin görüşleri alınabilir.
6. Okul personelinin performanslarını denetlemeleri sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkalin, A. (1989), “Özel ve Devlet Liselerinde Veli Beklentilerinin Örgütsel ve Yönetimsel Boyutları”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 4, Ankara.
- Akkök ve Diğerleri (1998), “İlköğretimde Aile Katılımı”, *Ted Ankara Koleji*, Cilt 1, Sayı:1, 97-98, Ankara.
- Akkök, F. (1998), “Örnek Bir Okul-Aile İşbirliği”, *Okul ve Aile Dergisi*, Plaka Matbaacılık, Ankara.
- Akyüz, H. (1991), *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanlar Üzerinde Bir Araştırma*, MEB Yayınları, Ankara.
- Akyüz, Y. (1979), “Eğitimde Çocuk- Doğa ve Çevre Koruması İlişkileri” *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt12, 1-4.
- Altınköprü, T. (2000), *Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?*, Hayat Yayıncılık, İstanbul.
- Argyris, C. (1976), *Increasing Leadership Effectiveness*, Willey, New York.
- Ataç, F. (2001), *Öğretmenler İçin Öğrenci Psikolojisi Önce Ruhsal Eğitim*, Epsilon Yayınları, İstanbul
- Aydın, M. (1991). *Eğitim Yönetimi*, Hatiboğlu Yayınları, Ankara
- Aydın, M. (2005), *Eğitim Yönetimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Aydoğan, İ. (1999), “Etkili Okul”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 8, 1300-1582, Kayseri.
- Baker, D. P. and Stevenson , D. L. (1986),”Mother’s Strategies for Children’s School Achievement, *Sociology of Education*, 59, 156-166.
- Balcı, A. (2000), *Etkili Okul ve Okul Geliştirme*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Balcı, A. (2001), *Etkili Okul Ve Okul Geliştirme*, Pegem Yayınları, Ankara.

- Bass, B. M. (1985), *Leadership and Performance Beyond Expectation*, Free Press, New York.
- Başar, H.(2000), *Eğitim Denetçisi*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Baveles, A. “Communication Patterns in Task-Oriented Groups”, *Journal of Acoustical Society of America*.
- Bennis, W. (1994), “Lider Olmanın Temel İlkeleri”, HarperAnd Row, New York.
- Bennis, W. and Naus, B. (1985), *Leaders: The Strategies for Taking Change*, Harper and Row, New York.
- Berger, E. (1991). *The School and Home Working Together, Parents as Partners in Education*, Macmillan, New York.
- Bilen, M. (1994), “Ailede Toplumsallaşma”, *Aile ve Eğitimi*, Türk Eğitimi Derneği Yayınları, Ankara.
- Bilgin, M. (1990), *Ankara Merkez İlçesindeki Orta Okullarda Okul İle Ailenin İşbirliği Ve Sorunları*, yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2004), *Veri Analizi El Kitabı*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Can, H. (1991), *Organizasyon ve Yönetim*, Adım Yayıncılık, Ankara.
- Canpolat, T. (2001), *Öğretmen Veli İşbirliği İle Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Chavkin, N. F. ve Williams, D. L. (1988), Critical Issues in Teacher Training for Parent Involment, *Educational Horizons*, 66:2.
- Chrispeels, J. (1988), “Building Collaboration Through Parent-Teacher Conferencing”, *Educational Horizons*, Special Issue, 66:2

- Cutler, B. S. (1988), "The Relationship of Father Involment to the Academic Achievement of School Age Children", *Dissertation Abstracts International*, Vol 50, No 5, s 900-901.
- Cüceloğlu, D. (1998), *İçimizdeki Çocuk, Remzi Kitabevi, İstanbul.*
- Çavuş, R. (2005), *Çocuğun Okul Başarısı*, Güvender Yayınları, İstanbul.
- Çelik, V. (1999), *Eğitimsel Liderlik*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Çelik, V. (2000), *Eğitimsel Liderlik*, Pegem Yayınları, Ankara.
- Çelik, V. (2002), *Okul Kültürü ve Yönetimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Çelik, V. (2003), *Eğitimsel Liderlik*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Çelikkaya, H. (1998), *Eğitim Sosyolojisi*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, Ankara.
- Çelikkaya, H. (1999), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Çetinkaya, A., ve Gülmez, T. (1999), *Okul Gelişim Modeli*, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, Ankara.
- Çeviş, M. (2002), *Denizli İli Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul-Aile İşbirliğinin Yönetici, Öğretmen Ve Veli Tarafından İdeal Ve Pratik Düzeyde Değerlendirilmesi*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- D'angelo, D. Ve Adler, R. (1991), "A Catalst for Improving Parent Involment", *Phi Delta Kapan*, Vol 72, no 5, s 350-354 Jan.
- Davies, D. (1991), "Schools Reaching Out: Family, School and Community Partnership for Student Success" *Phi Delta Kapan*, Vol 72, no 5, s 376-382 Jan

- Doğan, E. (1995), *Ankara Merkez İlçelerindeki Okullarda Okul-Aile İletişiminin Engelleri*, yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, T. (2003), *Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerine Rehber*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Dornbuch, S. (1990a), “The Relation of Parenting Style to Adolescent School Performance”, *Child Development*, 58, s. 1244-1257, September.
- Duignan, P. and Reginald, J. S. M. (1993), “Educative Leadership: A Partical Theory”, *Educational Administration Quarterly*, Vol. 29, no.1, February, s.8-33.
- Epstein, J. L. (1992), “Schools Reaching out Increase Family Community Involvement”, *Current Research and Development*, Macmillan, New York.
- Etzioni, A.(1964), *Modern Organization*, Prentice-Hall, New Jersey.
- Fındıkçı, İ. (1997), “Eğitim Pazarında Reklam ve İnsan Unsuru”, *Yaşadıkça Eğitim*, 53, 9-32.
- Fındıkçı, İ. (2004), *Yaşadıkça Eğitim*, Hayat Yayıncılık, İstanbul.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1992), *Eğitime Giriş*, Repa Basım Yayın ve Ticaret, Ankara.
- Frank, J. R. (1988), “Income, Family Stressory and Parent Education As Correlates Of School Dropout” *Dissertation Abstracts Interntional*, Vol 49, No 3, s. 622, September
- Girmen, P. (2001), *Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerini Karşılama Düzeyleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gordon, T. (2004), *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

- Graen, G. B. (1976), *Role –Making Processes Within Complex Organizations*, Edit. M. D. Dunette, Handbook of Industrial and Organizational Psychology, Rand McNally, Chicago.
- Güneş, Ş. (1995), “Okul-Öğrenci-Veli İlişkisi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı:212
- Hellriegel, D. ve Slocum, Jr (1976), *Organizational Behavior, Contingency Views*, West Publishing Co.
- Henderson, A. (1988), “An Ecologically Balanced Approach to Academic Improvement”, *Education Horizons*, 66, 60-62.
- İşmen, E. Ve Yıldız, S.A. (1996), Okul Öncesi Dönemde Okul-Aile İşbirliği ve Ebeveynin Eğitime Katılımı”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*.
- Johnson, W. L. and Snyder, K. (1990), “A Study on the Instructional Leadership Training Needs of School Administrators”, *National Forum of Educational Administration and Supervision Journal*, Vol 6, No:3.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000), *Kültürel Psikoloji*, Evrim Yayıncılık, İstanbul.
- Karasar, N. (2004), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karlı, M. D. (2004), *Yönetmelik Etkililik*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Karlı, M. D. (2006), *Etkili Okul Yöneticiliği*, Morpa Yayınları, Ankara.
- Katz, D. ve Kahn, R. L. (1977), *Örgütlerin Toplum Psikolojisi*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- Kavcar, C. (2000), *Öğretmen Yetiştirmede Eğitim Bilimlerinin Yeri*, A.Ü.Eğ.Bil.Fak Yay, Ankara.
- Kaya, Z. (2003), *Sınıf Yönetimi*, Pegem Yayıncılık, Ankara.

- Kıncal, R. (1991), *Okul-Aile Birliğinin Fonksiyonunu Gerçekleştirme Düzeyi*, yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum,
- Koçak, Y. (1988), *Okul Aile İletişiminin Engelleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kotan, M. F. (1971), *Öğretim Açısından Okul-Çevre İlişkileri*, yüksek lisans semineri, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- MEB (2005), “MEB, Okul Aile Birliği Yönetmeliği”, *Tebliğler Dergisi*, Sayı 2573.
- MEB. (2000), *Milli Eğitimle İlgili Mevzuat*, Milli Eğitim Yayınları, Ankara.
- Nas, F. (1997), *İstanbul İlinde Genel Liselere ve Anadolu Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Velilerinin, Bu Okullara İlişkin Görüş ve Beklentilerinin Karşılaştırılması*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul.
- Nimsi, E. (2006), *İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Ana-Baba Tutumları İle Okul Başarıları Ve Sınıf İçi Etkinlik Düzeylerinin Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Nural, E. (1987), *Velilerin Okul Yönetiminden Beklediği Davranışlar*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özden, Y. (1999), *Eğitimde Yeni Değerler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Özel, M. (1998), *Liderlik Sanatı*, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Özkara, Y. (2002), *Özel İlköğretim Okullarının Veli Beklentilerini Karşılama Düzeyleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya.

- Özmen, F. Kolay, Y. (2004), “Öğrenci Ailelerinin Okuldaki Çocuklarının Eğitimiyle İlgilenme Durumları”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Cilt 2, Ankara.
- Özoğlu, S. (1978), “İnsan İlişkileri ve Öğrenci” *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 12, 11-15.
- Pehlivan, İ. (1997), “Okul Aile Katılımı”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, Ankara.
- Sarı, N. (1986), *İlköğretimde Velilerin Program Geliştirmedeki Rolü*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Smock, S. and McCormick, S.M. (1995). *Journal Of Urban Affairs*, Wayne State University Press, 17.
- Söğüt, G. (2003), Özel Ve Resmi İlköğretim Kurumlarının Etkili Okulun Veliler Boyutundaki Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri (Bursa İli Örneği), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2005), Sınıf Yönetimi, Pegem A Yayınları, Ankara.
- Şişman, M.(2002), *Eğitimde Mükemmellik Arayışı*, Pegem A Yayınları, Ankara.
- Şişman, M.(2004), *Öğretim Liderliği*. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Taktak, N. (2004), *Gerçek Müfettiş Velidir*, Nesil Yayıncılık, İstanbul.
- Titrek, O. (1999), *İlköğretim Okullarının Çevre İle İlişkileri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Töremen, F. (2001), *Öğrenen Okul*, Nobel Yayıncılık, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, (1998), *Türkçe Sözlük*, Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara.
- Ülker, H. (1974), “Okul Aile Birliği Araştırması”, *MEB Planlama- Araştırma Dairesi Başkanlığı*, Ankara.,
- Vural, B. (2004), *Öğrencinin Başarısı İçin Aile Okul Birlikteliği*, Hayat Yayınları, İstanbul.

- Yavuzer, H. (1982), *Çocuk Ve Suç*, Altın Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1998), *Ana- Baba ve Çocuk*, Remzi Yayınları, İstanbul.
- Yaylacı, A. F. (1999), *İlköğretim Okullarında Ailen Okula Katılımı*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2000), *Eğitimde Rehberlik*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, H. (1994), “21. Yüzyılın Eşiğinde Ülkemizde Aile- Okul İşbirliği”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 6, 15-23.
- Zaleznik, A. (1977), “Managers and Leader They Different?” *Harvard Business Review*, Vol 55.
- Zel, U. (2001), *Kişilik Ve Liderlik*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

Ek-1 Anket Formu

Ek-2 Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi

EK-1

Sayın Veli,

Bu anketin amacı; çocukları ilköğretim okulları 1. kademeye devam eden velilerin okullarda liderlik özelliklerini gösterip göstermediklerini tespit etmektir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler bulunmaktadır. İkinci bölümde velilerin liderlik özelliklerine ilişkin yargı cümleleri yer almaktadır. Her bölümü başındaki açıklamaya göre dikkatle doldurmanız ve eksik işaretleme yapmamaya özen göstermeniz beklenmektedir.

Anket ile toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaçlarla bu araştırma için kullanılacak olup anketin sonuçlarının okullarımızın geliştirilme ve iyileştirme çabalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dilerseniz araştırmanın kısa bir özeti, daha sonra size postalanacaktır.

Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşması sizlerin ankette yer alan soruları içtenlikle cevaplamanıza bağlıdır. Anketi doldurmak için harcayacağınız zaman ve katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim. Saygılarımla...

Prof. Dr. M. Durdu KARSLI
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Esra KARABAĞ
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

1. BÖLÜM

Aşağıda yer alan sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olanını (x) işareti ile belirtiniz.

1. Anketi dolduran velinin öğrenciye yakınlık derecesi

()Baba ()Anne ()Diğer (Lütfen belirtiniz).....

2. Çocuğun annesinin yaşı ()21-30 ()31-40 ()41 ve üstü

3. Çocuğun babasının yaşı () 21-30 () 31-41 () 41-50 () 51 ve üstü

4. Annenin eğitim durumu

() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

5. Babanın eğitim durumu

() İlkokul mezunu değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

6. Ailede çocuk sayısı () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 veya üzeri

7. Ailenin ortalama aylık geliri

() 500 YTL' den az

() 501-750 YTL arası

() 751-1000 YTL arası

() 1000-1250 YTL arası

() 1250 YTL' den fazla

8. Annenin mesleği nedir? Belirtiniz.....

9. Babanın mesleği nedir? Belirtiniz.....

10. Çocukluğunuzun ve yetişkinliğinizin tamamını veya büyük çoğunluğunu geçirdiğiniz yerleşim birimi

() İl merkezi () İlçe () Kasaba () Köy

2. BÖLÜM		Hiçbir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Sık sık	Her zaman
Aşağıdaki maddelerde ifade edilenlerin karşılığı olarak size en uygun düşen şıkkı (x) işareti ile işaretleyiniz.						
1	Veli olma görevimin farkındayım					
2	Kendimi okulun vazgeçilmez bir ögesi olarak kabul ederim.					
3	Ekip ruhuyla hareket ederim.					
4	Ders programının hazırlanmasında söz sahibiyim.					
5	Derse girecek öğretmenleri seçerim.					
6	Ders işlenmesi sırasında dersi bölmem					
7	Yaptığım çalışmalar öğretmenler tarafından takdir görür					
8	Yaptığım çalışmalar okul yönetimi tarafından takdir görür					
9	Yaptığım çalışmalar diğer veliler tarafından takdir görür					
10	Öğretmenlere güven veririm					
11	Okul yönetimine güven veririm					
12	Öğrencilere güven veririm					
13	Diğer velilere güven veririm					
14	Okulun eğitimle ilgili amaçlarını belirlemede söz sahibiyim					
15	Okulun öğretimle ilgili amaçlarını belirlemede söz sahibiyim					
16	Okul-aile birliğinde görev alırım					
17	Çocuğumun bulunduğu sınıflarda sınıf veli temsilciliği yaparım					
18	Okul Gelişim Yönetim Ekibi(OGYE)'nde görev alırım.					
19	Sınıfların eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım.					
20	Laboratuvarların eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım					
21	Kütüphanenin faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım					
22	Yardımcı birimlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak sürdürebilmesi için gerekli düzenlemelerde aktif olarak rol alırım.					
23	Okula maddi kaynak sağlanmasına (kermes, gece, çay vb.) öncülük ederim					
24	Okula araç-gereç teminine öncülük ederim.					
25	Bilgi teknoloji sınıfının oluşturulmasına öncülük ederim					

		Hiçbir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Sık sık	Her zaman
26	Okula kimlik kazandırmada öncülük ederim					
27	Okula prestij kazandırmada öncülük ederim					
28	Öğretmenlerle iletişim kurmada sıkıntı çekmem.					
29	Okul yönetimiyle iletişim kurmada sıkıntı çekmem					
30	Diğer velilerle iletişim kurmada sıkıntı çekmem					
31	Okul vizyonunun oluşturulmasında aktif rol alırım					
32	Okula misyon kazandırırım.					
33	Okulla ilgili alınacak kararlarda söz sahibiyim					
34	Okul yönetimini değerlendiririm					
35	Öğretmenleri değerlendiririm					
36	Okul kültürünün oluşturulmasına öncülük ederim					
37	Okul kültürünün sürdürülmesine katkı sağlarım					
38	Okul kültürünün geliştirilmesinde aktif rol alırım.					
39	Okul kültürüne yeni değerler ve semboller katarım.					
40	Okulu canlı bir varlık olarak kabul ederim					
41	Okul, ailemin bir parçasıdır					
42	Okulun düzenlediği milli bayram kutlamalarına katılırım					
43	Okulun sportif faaliyetlerine destek sağlarım					
44	Okulun kültürel etkinliklerinde aktif rol alırım					
45	Davranışlarımla öğretmenleri harekete geçiririm					
46	Davranışlarımla okul yönetimini harekete geçiririm					
47	Davranışlarımla diğer velileri harekete geçiririm					
48	Sözlerimle öğretmenleri etkilerim.					
49	Sözlerimle okul yönetimini etkilerim					
50	Sözlerimle diğer velileri etkilerim					
51	Yenilikleri okula taşıyacak her türlü girişimde bulunurum.					
52	Öğrencilerin duygusal gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim					

		Hiçbir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Sık sık	Her zaman
53	Yeniliklerin uygulanmasında öncülük ederim.					
54	Öğretmenlerin mesleki gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim.					
55	Öğrencilerin sosyal gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim.					
56	Öğrencilerin kişilik gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim.					
	Öğrencilerin zihinsel gelişimi için uygun koşullar hazırlamada öncülük ederim					

Teşekkürler...

TC,
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.60.00.03.04.500/ **7296**
Konu : Araştırma İzni Verilmesi

Sayı : 214-04-2007/11

VALİLİK MAKAMINA
TOKAT

İlgi : a)Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü'nün 11/04/2007 tarih ve 2194 sayılı yazısı.

İlgi yazıda; Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Esra KARABAĞ, "Çocukları İlköğretim 1. kademeye devam eden velilerin okullarda liderlik davranışı gösterip göstermediklerinin tespiti" konulu Anket çalışmasını İlimiz merkezindeki tüm ilköğretim okullarında uygulamak istenmektedir.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Esra KARABAĞ' ın "Çocukları İlköğretim 1. kademeye devam eden velilerin okullarda liderlik davranışı gösterip göstermediklerinin tespiti" konulu Anket çalışmasını İlimiz merkezindeki tüm ilköğretim okullarında uygulama yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.


Ömer ALBAYRAK
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
20/04/2007

Tayfur ELBAŞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

EGİTİM
%100
DESTEK

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Hükümet Konağı Kat:3
60100 Tokat
Eğitim Öğretim Şubesi

Tel : (0356) 214 10 17-140
Faks : (0356) 214 11 86
İnternet: <http://tokat.meb.gov.tr>
E-mail : tokatmem@meb.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

Esra KARABAĞ, 08. 08. 1983'te Amasya/Merzifon 'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Merzifon'da tamamladı. 2001 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünü kazandı. 2005 yılında bölüm ve fakülte birincisi olarak mezun oldu.

Aynı yıl, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı.

Tokat Merkez Söngüt İlköğretim Okulu'nda görevine devam etmektedir.

